

EXTERNE OMGEVINGSANALYSE

INHOUDSTAFEL

INLEIDING

DEEL I : MENSEN

1. Demografie	
1.1. Bevolkingscijfers	p. 6
1.2. Bevolkingsevolutie	p. 7
1.3. Leeftijdsstructuur	p. 13
1.4. Gezinnen	p. 18
1.5. Burgerlijke staat	p. 21
1.6. Niet-Belgen	p. 24
2. Sociaal leven	
2.1. Leefloon	p. 28
2.2. Kansarmoede	p. 30
2.3. Betalingsachterstand	p. 32
2.4. Verhoogde tegemoetkomingen	p. 32
2.5. Medische voorzieningen	p. 33
2.6. Kindervoorzieningen	p. 34
2.7. Oudervoorzieningen	p. 35
3. Sport en cultuur	
3.1. Culturele evenementen	p. 37
3.2. Bibliotheek	p. 38
3.3. Sportverenigingen	p. 41
3.4. Jeugdverenigingen	p. 43
4. Onderwijs	
4.1. Kleuteronderwijs	p. 44
4.2. Lager onderwijs	p. 45
4.3. Secundair onderwijs	p. 44
4.4. Leerlingenmobiliteit	p. 53
4.5. Buitengewoon onderwijs	p. 53

DEEL II : VOORSPOED

5. Economie	
5.1. Inkomen en welvaart	p. 55
5.2. Werken	p. 57
5.3. Economische afhankelijkheid	p. 61
5.4. Ondernemen	p. 62
6. Ruimtelijke ordening	
6.1. Grootte gemeente	p. 68
6.2. Bebouwing	p. 68
6.3. Gekadastraerd grondgebruik	p. 70
7. Wonen	
7.1. Gebouwen	p. 78
7.2. Vastgoed	p. 82
7.3. Sociale huur	p. 86

DEEL III : VREDE

8. Criminaliteit en veiligheid	
8.1. Criminaliteit	p. 90
8.2. Verkeersveiligheid	p. 93

8.3. Drugmisdrijven

p. 99

DEEL IV : PLANEET

9. Technologie

9.1. Energie

p. 100

9.2. Afval

p. 104

9.3. Verplaatsingen

p. 107

DEEL V : PARTNERSCHAPPEN

INLEIDING

Deze externe omgevingsanalyse geeft een statistische kijk op Essen. Door de cijfers te vergelijken met die van andere gemeenten, kan het bestuur mogelijke trends en evoluties onderkennen. Zo ontstaat een objectief beeld dat ruggensteun biedt aan het gemeentelijk beleid.

De omgevingsanalyse gebruikt de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties als invalshoek. Ze vormen een uitgelezen kader om een antwoord te bieden op de uitdagingen van vandaag en morgen. Via 17 doelstellingen streven de VN naar een duurzame wereld in 2030. In deze inclusieve en universele agenda is ontwikkeling onlosmakelijk verbonden met respect voor onze planeet en haar bewoners. Alle 17 doelstellingen raken aan lokale bevoegdheden. Ook in Essen zijn deze uitdagingen volop aanwezig. Elk gemeente, hoe klein ook, kan een aanzet geven om tot een globale oplossing te komen. Elke steen die we verleggen, is de moeite waard.

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN

De gemeente is de overheid die het dichtst bij de bevolking staat. Daarom is het de uitgelezen partner voor de realisatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen. De omgevingsanalyse is daarbij een eerste stap. Met de data kan Essen aan de slag. Elk onderdeel raakt een thema van de doelstellingen. Op deze manier vormen de SDG's een basis voor het verdere plannings- en beleidsproces.

Alle verschillende doelstellingen zijn duidelijk met mekaar verbonden. Deze verwevenheid maakt dat het moeilijk is om zich aan een 'zeventiendeling' te houden. Daarom zijn de doelstellingen gegroepeerd. De analyse is ingedeeld in vijf verschillende thema's. Deze thema's vormen de hoofdgroepen van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: Mensen, Voorspoed, Planeet, Partnerschappen en Vrede. Aan elk project hangen we een duurzame ontwikkelingsdoelstelling. Het blijft in de eerste plaats een statisch rapport, maar door *links* aan te brengen, zetten we de eerste stap naar de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen.

Het omzetten naar meetbare doelstellingen en op basis daarvan het lokaal beleid bijsturen, zijn nog een hele oefening. Dit maakt deel uit van een volgende fase, waarbij we iedereen betrekken. Enkel door er over te spreken, samen na te denken, zet de gemeente Essen stappen naar een duurzamere wereld.

Essen vergelijkt zich altijd met de omringende Vlaamse gemeenten, het Vlaams gewest, de provincie Antwerpen, het arrondissement Antwerpen en de socio-economische Belfius-cluster. Essen vergelijkt zich niet met Nederlandse gemeenten. Dit is een gebrek. De reden daarvoor is dat de statistische gegevensverzameling in Nederland anders gebeurt dan in Vlaanderen. Dit maakt elke vergelijking zinloos.

Deze uitgebreide statistische analyse geeft hopelijk toch een leuk en goed inzicht in de gemeente Essen. Hopelijk zet de veelheid van data de lezer ertoe aan om na te denken en ze te kaderen in het duurzaam ontwikkelingsbeleid.

Veel leesplezier!

DEEL I : MENSEN

Het eerste deel omvat vijf duurzame ontwikkelingsdoelstellingen die gezamenlijk onder de noemer 'mensen' vallen. We linken niet aan elke onderverdeling een doelstelling, dit is voor een volgende fase. Het valt zeker niet uit te sluiten dat een onderdeel van de analyse een link heeft met andere (hoofdgroepen van) duurzame ontwikkelingsdoelstellingen.

De hoofdgroep 'mensen' omvat de doelstellingen over armoede, honger, gezondheid en welzijn, onderwijs en gendergelijkheid.

1. Demografie

De demografische cijfers van de omgevingsanalyse schetsen niet alleen momentopnames van de bevolkingsaantallen, maar ook onderliggende evoluties. Ze proberen de bevolking ook uit te drukken in bepaalde groepen en concentraties.

1.1. Bevolkingscijfers

Voor we evoluties en/of bepaalde groepen in onze Essense bevolking vergelijken met andere gemeenten, geven we de cijfers weer in absolute aantallen (totaal aantal bewoners).

Tabel 1.1.a. geeft de bevolkingsaantallen weer van 2006 tot en met 2020 (gemeten op 1 januari) voor het Vlaams gewest, de provincie Antwerpen, arrondissement Antwerpen, Belfius-cluster V12, Essen, Kalmthout, Wuustwezel, Kapellen, Stabroek, Brecht en Brasschaat. Deze groepen en gemeenten vormen voor de rest van de gehele omgevingsanalyse de vergelijkingsbasis. De vergelijkingen grijpen zo veel als mogelijk (soms ontbreekt de informatie) terug naar deze eenheden. Tabel 1.1.a. geeft aan dat Essen, Kalmthout en Stabroek dicht bij mekaar liggen wat betreft grootte van de bevolking. Andere eenheden verschillen sterk (met het Vlaams Gewest als duidelijkste voorbeeld). Om scheeftekkingen eruit te halen, linken we de absolute gegevens in veel vergelijkingen met het aantal inwoners

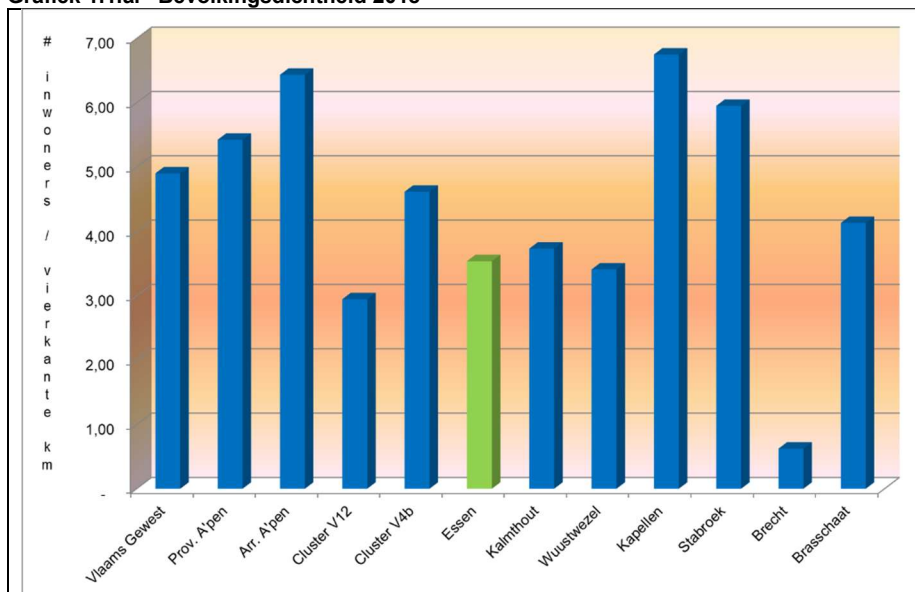
Tabel 1.1.a. Bevolkingsaantallen vergelijkingsgroep

	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
Vlaams Gewest	6.078.600	6.161.438	6.251.983	6.350.765	6.410.705	6.477.804	6.552.967	6.589.069	6.629.143
Prov. A'pen	1.039.708	1.051.060	1.063.566	1.077.482	1.086.149	1.094.630	1.105.404	1.111.537	1.118.534
Arr. A'pen	954.680	969.054	985.332	1.010.001	1.022.140	1.033.674	1.045.593	1.051.301	1.057.736
Cluster V12	538.747	548.762	558.300	564.891	569.090	574.289	579.449	581.480	584.161
Cluster V4b	212.625	216.051	219.264	222.323	224.620	227.227	229.434	230.840	232.142
Essen	17.001	17.417	17.797	18.075	18.256	18.615	19.079	19.038	19.162
Kalmthout	17.489	17.574	17.731	18.126	18.165	18.336	18.608	18.695	18.872
Wuustwezel	18.338	18.839	19.213	19.547	19.872	20.228	20.671	20.970	21.213
Kapellen	25.948	26.222	26.427	26.546	26.540	26.745	26.771	26.850	26.981
Stabroek	17.589	17.735	17.966	18.028	18.304	18.515	18.529	18.710	18.789
Brecht	26.464	27.170	27.597	27.906	28.174	28.534	29.010	29.268	29.454
Brasschaat	37.282	37.180	36.949	37.301	37.502	37.673	37.850	37.946	38.223

Voor de cijfers van 1 januari 2020 beschikt de dienst bevolking over de meest actuele gegevens uit het bevolkingsregister. Een naakt cijfer op zich zegt niet veel. De stad Antwerpen bijvoorbeeld telde op 1 januari 2020 liefst 529.247 inwoners, ten opzichte van 19.162 voor Essen. De aandachtige lezer merkt op dat de stad Antwerpen veel groter is dan de gemeente Essen, wat maakt dat de stad Antwerpen verschillende resultaten in een bepaalde richting scheef trekt.

Om naar een betere vergelijking toe te werken, is het aangewezen om de bevolkingsdichtheid te berekenen. Op grafiek 1.1.a. is het effect van de stad Antwerpen duidelijk merkbaar. Zowel de provincie als het arrondissement Antwerpen heeft een grotere bevolkingsdichtheid dan de gemeente Essen (en ook Vlaanderen). In 2020 telt Essen 3,54 inwoners per vierkante kilometer. Deze bevolkingsdichtheid ligt hoger dan het cijfer van de socio-economische cluster V12, maar lager dan de recentere (V4b). Enkel Wuustwezel en Brecht tellen nog minder inwoners in vergelijking tot hun oppervlakte dan Essen. De reden daarvoor ligt waarschijnlijk in de grote natuur- en legergebieden (Kalmthoutse Heide en Groot schietveld) in deze gemeenten. Kapellen, Stabroek en Brasschaat zijn dan weer duidelijk dichter bevolkt dan Essen. De ruimtelijke ordening kan een reden zijn, maar we stellen ook vast dat de band rond Antwerpen (Kapellen, Brasschaat en Stabroek) dichter bevolkt is. Dit is misschien een bewijs voor de economische geografie die het uitdijen van de stad naar de buitengebieden voorstelt. Volgens deze theorie zijn het in de eerste plaats de 'rijkere' inwoners die de kernstad verlaten voor de groene rand. Aan de andere kant werpen de eerder landelijke gemeenten (Essen, Wuustwezel en Brecht) voorlopig nog een dam op tegen de uitdijende stad. Wellicht slagen ze hierin door de relatief grotere afstand en beperktere bereikbaarheid van de kernstad.

Grafiek 1.1.a. Bevolkingsdichtheid 2018

1.2. Bevolkingsevolutie

Naast de momentopnames, zoals hierboven beschreven, is er de evolutie van de bevolking. Naar beleid toe kan het interessant zijn om te weten of een bevolking aangroeit en aan welke snelheid. Daarbij kijken we niet alleen naar de gekende bevolkingsaantallen. De bevolkingsaantallen namen in het verleden in Essen sterk toe. Over de periode 2005 tot en met 2020 groeide de Essense bevolking met 13 procent. Dit is in de vergelijkingsgroep (zie tabel 1.2.a.) de op één na sterkste stijger. Enkel de Wuustwezelse bevolking groeide nog meer in dezelfde periode met bijna 17%.

Tabel 1.2.a. Bevolkingsaangroei

	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
Vlaams Gewest	100,59	101,96	103,46	105,09	106,08	107,19	108,99	109,03	109,70
Prov. A'pen	100,69	102,31	104,05	106,28	107,52	108,81	110,03	110,82	111,51
Arr. A'pen	100,61	102,18	103,84	106,44	107,72	108,94	110,00	110,80	111,47
Cluster V12	100,72	102,59	104,38	105,61	106,39	107,37	108,27	108,71	109,21
Cluster V4b	100,74	102,38	103,94	105,42	106,52	107,78	108,79	109,52	110,15
Essen	100,76	103,22	105,48	107,13	108,20	110,33	112,97	112,84	113,57
Kalmthout	100,28	100,79	101,67	103,93	104,16	105,14	106,66	107,20	108,21
Wuustwezel	100,85	103,59	105,66	107,50	109,28	111,24	113,63	115,32	116,66
Kapellen	99,90	101,03	101,74	102,20	102,18	102,96	102,91	103,37	103,87
Stabroek	100,89	101,74	103,06	103,41	105,00	106,21	106,25	107,33	107,78
Brecht	101,67	104,38	106,02	107,21	108,24	109,62	111,39	112,44	113,16
Brasschaat	100,27	100,03	99,38	100,33	100,87	101,33	101,78	102,06	102,81

Ook voorspellingen over bevolkingsgroei worden hierin meegenomen. De Vlaamse Gemeenschap publiceerde haar bevolkingsvoorspellingen tot 2034. Deze cijfers geven de toekomst in de bevolkingsaantallen weer. Tabel 1.2.b. geeft de waarden aan wanneer we aan 2020 een index 100 toekennen. De tabel is beperkt tot 2030.

De prognose geeft aan dat Essense bevolking tussen 2020 aangroeit met 2 procent tot in 2030. Deze groei is minder uitgesproken dan in de andere entiteiten van de vergelijkingsgroep. Andere gemeenten (met uitzondering van Brasschaat) tekenen volgens de Vlaamse prognoses een veel sterkere groei van de bevolking.

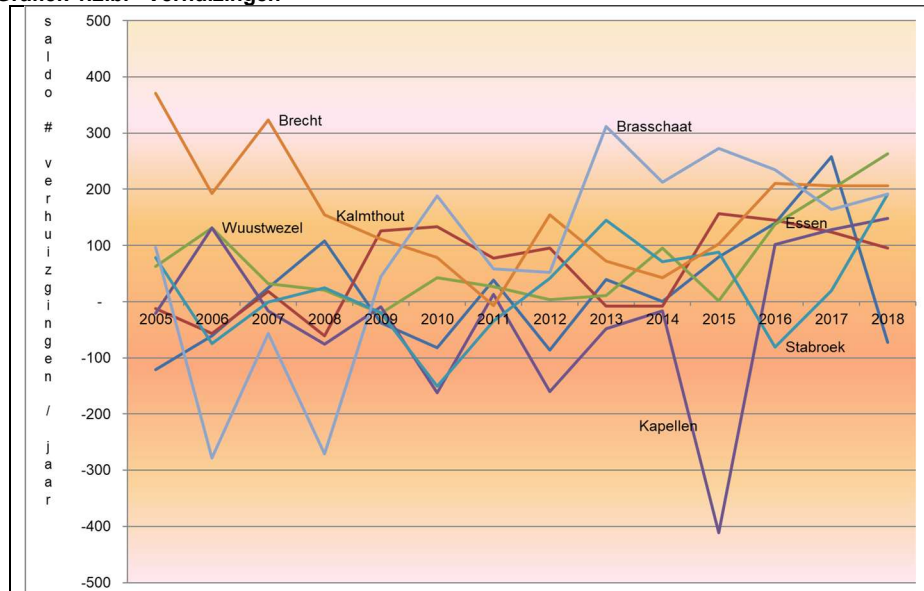
De bevolking van een gemeente kan op drie wijzen aangroeien. Het inwonersaantal neemt toe wanneer mensen uit een andere gemeente verhuizen naar de gemeente. Een tweede manier is wanneer de gemeente (nieuwe) inwoners aantrekt vanuit het buitenland. Een derde aangroeimogelijkheid is de natuurlijke aangroei. Elk van de drie aangroeimanieren heeft specifieke gevolgen voor zowel het beleid als de gemeenschap van een gemeente.

Tabel 1.2.b. Bevolkingsprognose

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vlaams Gewest	100,00	100,38	100,86	101,34	101,81	102,25	102,69	103,10	103,50	103,88	104,24
Prov. A'pen	100,00	100,58	101,11	101,62	102,12	102,60	103,06	103,49	103,90	104,30	104,68
Arr. A'pen	100,00	100,86	101,42	101,97	102,52	103,02	103,50	103,95	104,38	104,79	105,18
Cluster V12	100,00	100,36	100,83	101,27	101,71	102,12	102,54	102,93	103,31	103,66	104,01
Essen	100,00	99,47	99,89	100,20	100,49	100,77	101,07	101,35	101,64	101,93	102,19
Kalmthout	100,00	102,12	102,63	103,12	103,75	104,15	104,80	105,22	105,82	106,35	106,73
Wuustwezel	100,00	100,42	101,05	101,58	102,05	102,63	103,19	103,60	104,10	104,52	104,87
Kapellen	100,00	101,13	101,97	102,81	103,58	104,33	105,11	105,79	106,48	107,12	107,76
Stabroek	100,00	101,55	102,35	103,11	103,89	104,63	105,35	106,03	106,70	107,31	107,90
Brecht	100,00	104,35	104,95	105,55	106,23	106,93	107,57	108,03	108,47	109,05	109,69
Brasschaat	100,00	100,09	100,38	100,62	100,89	101,27	101,49	101,71	102,00	102,23	102,47

Grafiek 1.2.b. geeft de wijzigingen in het inwonersaantal weer als gevolg van verhuizingen. Als verhuizing nemen we de in- en uitwijking vanuit of naar een andere (Belgische) gemeente. Bij een positief saldo zijn er meer mensen vanuit een andere gemeente in de betrokken gemeente komen wonen. Wanneer het saldo negatief is, kent de gemeente een uitstroom van eigen bewoners naar een ander Belgische gemeente. Omdat we hier spreken over gegevens tussen gemeenten, maken we geen vergelijking met de grotere gehelen. Essen kent vooral een grote bevolkingsgroei in 2016-2017. De opening van grote bouwprojecten van Ideale Woning zijn hier wellicht niet vreemd aan. In 2018 valt Essen, als enige gemeente, terug op een negatief verhuizingssaldo.

Grafiek 1.2.b. Verhuizingen

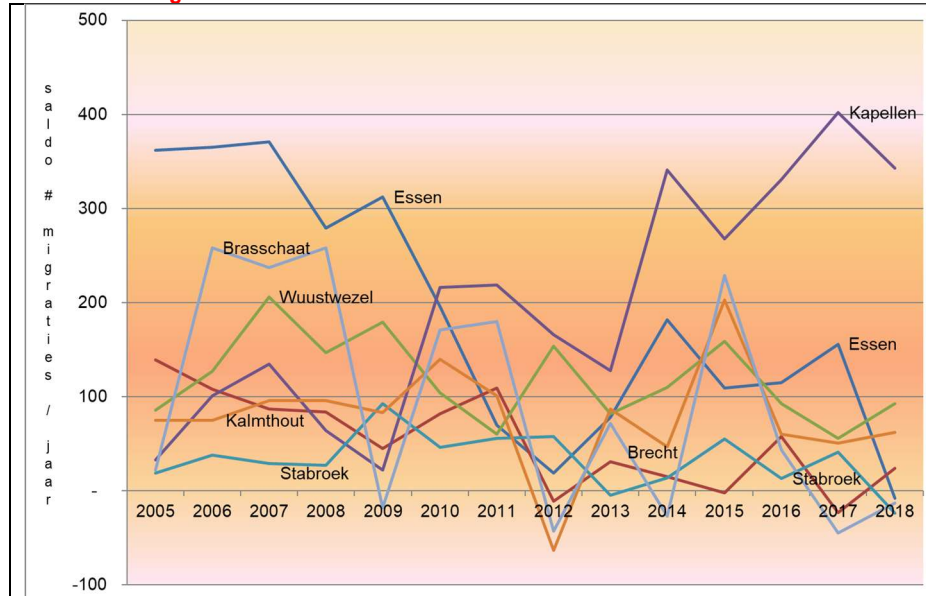
Alle gemeenten, met uitzondering van Kapellen en Essen, tonen een positief gemiddeld verhuizingssaldo over de periode 2005-2018. Voor Essen betekent dit dat er meer mensen vanuit Essen vertrokken naar een andere Belgische gemeenten dan dat er vanuit een andere Belgische gemeente naar Essen verhuisden. Het Essens saldo is evenwel lager dan dat van Kapellen. Bij de positieve saldi steekt vooral Brecht er bovenuit. In tabel 1.2.b. nemen we het gemiddelde verhuizingssaldo op.

Tabel 1.2.b. Gemiddeld verhuizingssaldo

	2005-2018
Essen	-2,43
Kalmthout	54,64
Wuustwezel	54,71
Kapellen	-105,21
Stabroek	19,29
Brecht	146,29
Brasschaat	88,36

Een tweede groeimogelijkheid is de migratie van buiten België. Grafiek 1.2.c. geeft voor de vergelijkingsgemeenten de evoluties weer. Om een goede vergelijking mogelijk te maken, wordt het migratiesaldo ten opzichte van het aantal inwoners van de gehelen gerelateerd.

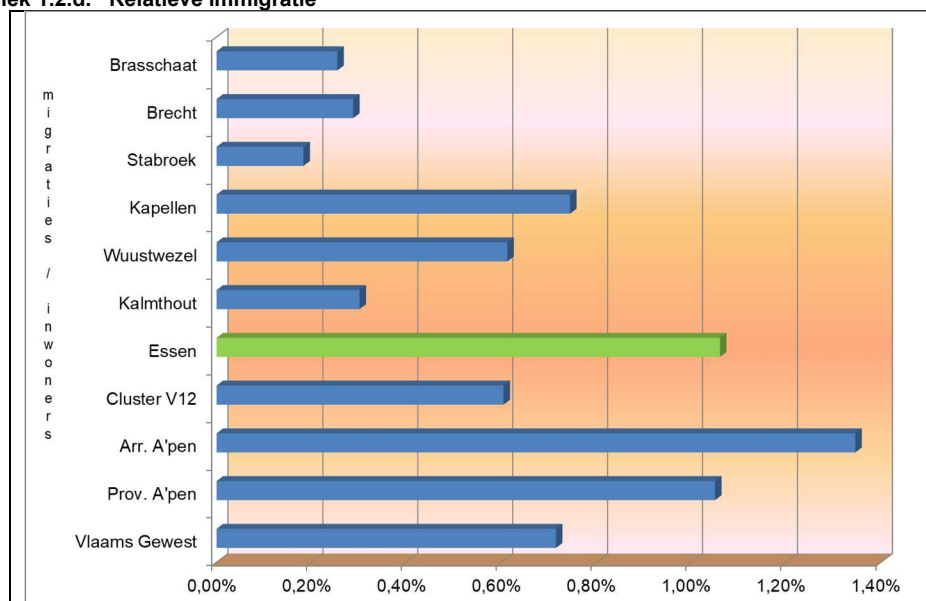
Grafiek 1.2.c. Migratiesaldi

Grafiek 1.2.c. maakt duidelijk dat Essen, ondanks de sterke daling van het migratiesaldo in de periode 2005-2012 en in 2018, vooral een immigratiegemeente is. In absolute waarde migreerden 2.606 personen meer vanuit het buitenland naar Essen de afgelopen 13 jaar dan dat er naar het buitenland vertrokken vanuit Essen. Essen haalt nergens een negatieve saldo over de gehele periode. Enkel Kapellen telde een hoger saldo voor dezelfde periode met een cijfer van 2.769.

De immigratie werd vervolgens ook nog gerelateerd aan het aantal inwoners per gemeente. Op deze manier ontstaat ook een vergelijking met de grotere gehelen. De resultaten van deze relativering staan in grafiek 1.2.d.

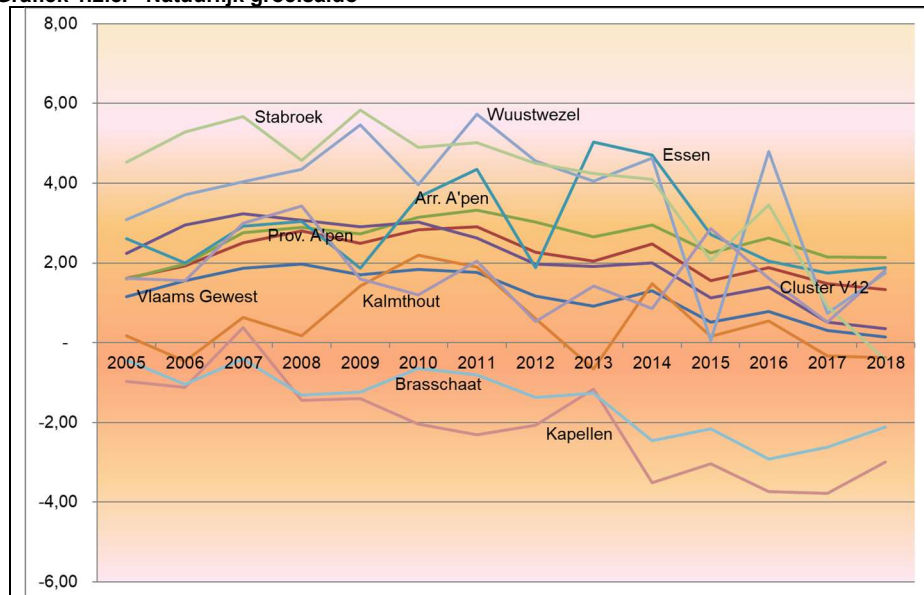
Grafiek 1.2.d. Relatieve immigratie

Ten opzichte van het eigen inwonersaantal kende Essen een positieve bevolkingsgroei door een gemiddeld positief immigratiesaldo van 1,06 procent over de periode 2005-2018. Dit hoge percentage benadert het arrondissement Antwerpen (1,35 procent). Wanneer we even verder kijken, is een groot gedeelte van dit positief saldo van het arrondissement het resultaat van de stad Antwerpen. Opvallend is ook het resultaat van Wuustwezel en Kalmthout. In beide gemeenten ligt het aandeel veel lager dan in Essen. Nochtans kent Wuustwezel een hogere bevolkingsgroei hoger dan Essen.

Na een blik op de verhuizingen en de migraties, zetten we de stap naar de natuurlijke bevolkingsgroei.

Grafiek 1.2.e. Natuurlijk groeisaldo

Bij de natuurlijke aangroei vallen vooral de resultaten van Essen, Stabroek en Wuustwezel op tot 2015. Na 2015 tenderen de cijfers voor deze drie gemeenten naar de cijfers van de andere gehelen. Met een gemiddelde aangroei per duizend inwoners over de periode 2005-2018 van 2,59 voor Essen, 3,90 voor Stabroek en 3,63 voor Wuustwezel, zitten ze duidelijk boven de anderen eenheden. Vooral de grotere natuurlijke aangroei op ten opzichte van de Belfius-cluster (2,09 per 1.000 inwoners) valt op. Kapellen en Brasschaat kenden in de bekeken periode een negatieve natuurlijke aangroei.

Een bewegingstabel zegt ons iets over de totale aangroei. Hierbij kijken we naar het natuurlijk saldo (geboortes - sterftes) per duizend inwoners. Is het saldo negatief, dan kent de betrokken eenheid een natuurlijke bevolkingskrimp. Bij een positief saldo groeit de bevolking op een natuurlijke wijze aan. In tabel 1.2.a. staan de bewegingen in de bevolking per gemeente op een rij.

Essen en Wuustwezel kenden een vergelijkbare aangroei van de bevolking tot in 2017. Kalmthout groeit veel trager. Als we naar de onderlinge structuur van de aangroei kijken, zien we duidelijk een verschil. Waar Wuustwezel de aangroei op verschillende manieren realiseert, haalt Essen haar aangroei vooral uit migratie. In 2018 is er plots een terugval in Essen, waar Wuustwezel blijft doorgroeien.

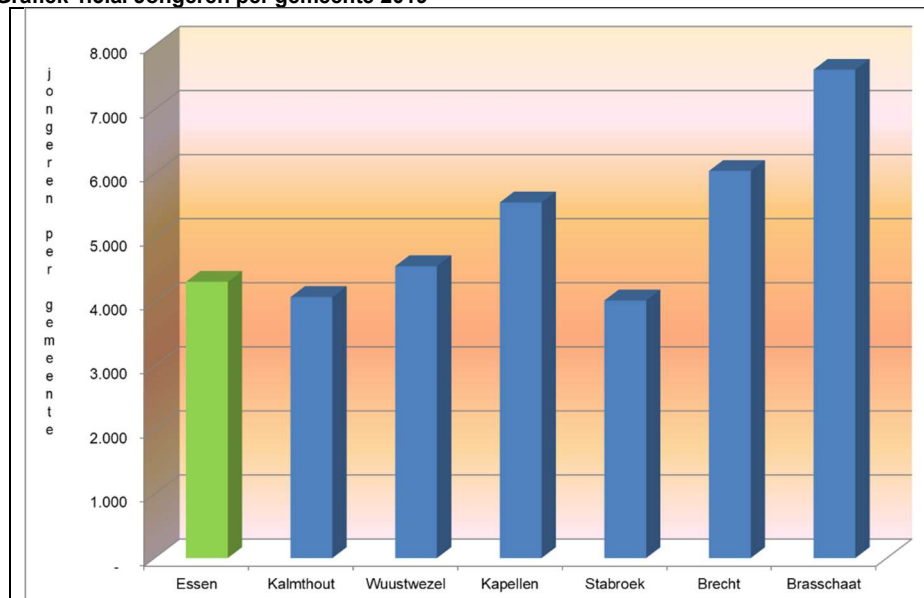
Tabel 1.2.c. Evolutie van de bevolking

		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Essen	Geboortes	171	165	168	191	193	195	210	200	242	218	180	194	201	197
	Sterftes	127	131	118	138	160	130	132	166	151	132	130	156	168	161
	Natuurlijk saldo	44	34	50	53	33	65	78	34	91	86	50	38	33	36
	Verhuizing	-121	-61	25	108	-38	-82	38	-86	40	-	80	25	102	-64
	Migratie	362	365	371	279	312	196	70	19	78	182	109	115	156	-8
	Beweging	241	304	396	387	274	114	108	-67	118	182	189	140	258	-72
	Evolutie	285	338	446	440	307	179	186	-33	209	268	239	178	291	-36
Kalmthout	Geboortes	159	168	163	169	184	181	183	161	155	185	167	165	172	171
	Sterftes	156	176	152	166	159	142	149	150	167	158	164	155	178	178
	Natuurlijk saldo	3	-8	11	3	25	39	34	11	-12	27	3	10	-6	-7
	Verhuizing	-12	-57	18	-61	126	133	77	95	-8	-8	157	87	147	71
	Migratie	139	108	87	84	45	82	109	-11	31	15	-2	58	-23	24
	Beweging	127	51	105	23	171	215	186	84	23	7	155	145	124	95
	Evolutie	130	43	116	26	196	254	220	95	11	34	158	155	118	88
Wuustwezel	Geboortes	173	190	210	207	221	205	220	225	194	202	168	230	203	190
	Sterftes	117	122	135	125	117	129	109	136	114	110	167	133	188	154
	Natuurlijk saldo	56	68	75	82	104	76	111	89	80	92	1	97	15	36
	Verhuizing	63	131	32	20	-21	43	27	4	11	95	2	45	144	170
	Migratie	86	127	206	147	179	104	60	154	82	110	159	93	56	93
	Beweging	149	258	238	167	158	147	87	158	93	205	161	138	200	263
	Evolutie	205	326	313	249	262	223	198	247	173	297	162	235	215	299
Kapellen	Geboortes	231	210	242	218	218	208	221	232	236	221	206	196	215	215
	Sterftes	256	239	232	256	255	262	282	287	267	314	287	296	316	295
	Natuurlijk saldo	-25	-29	10	-38	-37	-54	-61	-55	-31	-93	-81	-100	-101	-80
	Verhuizing	-21	131	-16	-76	-9	-162	13	-160	-48	-16	-411	-229	-274	-195
	Migratie	33	101	135	64	22	216	219	166	128	341	268	331	402	343
	Beweging	12	232	119	-12	13	54	232	6	80	325	-143	102	128	148
	Evolutie	-13	203	129	-50	-24	-	171	-49	49	232	-224	2	27	68
Stabroek	Geboortes	192	191	222	197	222	215	229	185	195	196	174	189	149	133
	Sterftes	113	98	122	116	118	127	139	104	118	121	136	125	132	141
	Natuurlijk saldo	79	93	100	81	104	88	90	81	77	75	38	64	17	-8
	Verhuizing	79	-74	-1	25	-20	-151	-34	42	145	71	88	-94	-22	216
	Migratie	19	38	29	27	93	46	56	58	-5	14	55	13	41	-24
	Beweging	98	-36	28	52	73	-105	22	100	140	85	143	-81	19	192
	Evolutie	177	57	128	133	177	-17	112	181	217	160	181	-17	36	184
Brecht	Geboortes	245	247	290	275	226	240	259	231	273	247	277	272	274	288
	Sterftes	203	206	210	182	182	207	202	216	233	223	196	226	259	235
	Natuurlijk saldo	42	41	80	93	44	33	57	15	40	24	81	46	15	53
	Verhuizing	371	193	323	155	111	79	-7	155	72	43	103	151	155	144
	Migratie	75	75	96	96	83	140	101	-63	87	47	203	60	51	62
	Beweging	446	268	419	251	194	219	94	92	159	90	306	211	206	206
	Evolutie	488	309	499	344	238	252	151	107	199	114	387	257	221	259
Brasschaat	Geboortes	308	292	312	307	314	283	314	317	303	284	290	277	287	323
	Sterftes	324	331	327	356	360	307	344	368	350	376	371	387	386	403
	Natuurlijk saldo	-16	-39	-15	-49	-46	-24	-30	-51	-47	-92	-81	-110	-99	-80
	Verhuizing	97	-278	-57	-271	45	188	58	52	312	213	273	191	209	205
	Migratie	22	258	237	258	-18	171	180	-43	72	-27	229	44	-45	-13
	Beweging	119	-20	180	-13	27	359	238	9	384	186	502	235	164	192
	Evolutie	103	-59	165	-62	-19	335	208	-42	337	94	421	125	65	112

1.3. Leeftijdsstructuur

De bevolkingsleeftijd is in de eerste plaats opgedeeld in drie grote klassen, omdat ze verder ook een effect hebben op de economie en het socio-culturele en welzijnsleven. Grafiek 1.3.a. heeft betrekking op de min-20-jarigen.

Grafiek 1.3.a. Jongeren per gemeente 2019

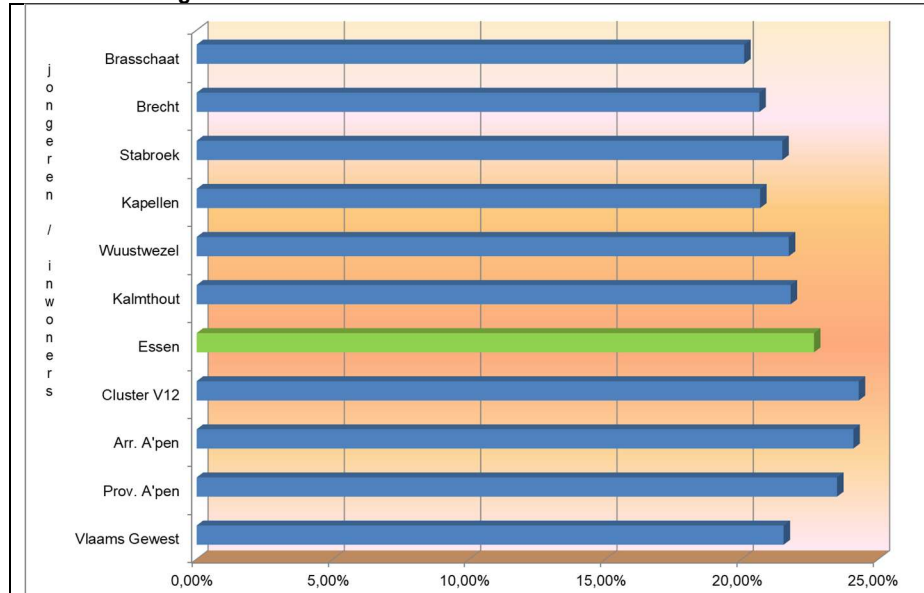
Grafiek 1.3.a. wijst uit dat Brasschaat en Brecht het hoogst aantal jongeren hebben. Kijken we naar de evoluties in tabel 1.3.a., dan zien we dat het aantal van de min-20-jarigen overal daalde, behalve in het arrondissement Antwerpen. Als het aandeel van de jeugd in de totale bevolking in 2005 aanzienlijk hoger ligt dan bij de andere entiteiten, is er sprake van een vorm van regularisatie. Als de vertrekbasis niet aanzienlijk verschilt, treedt er mogelijk een snellere ontgroening op.

Tabel 1.3.a. Evolutie jongeren

	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2019
Vlaams Gewest	99,87	99,36	99,08	98,34	97,59	97,26	96,51	96,90
Prov. A'pen	99,87	99,47	99,48	99,10	98,93	98,92	99,02	98,87
Arr. A'pen	100,23	100,95	102,26	103,01	103,75	104,56	105,17	105,03
Cluster V12	99,42	97,86	96,64	95,72	94,19	93,52	93,10	92,98
Essen	99,26	96,69	95,14	93,48	92,18	90,74	91,16	89,60
Kalmthout	98,97	98,46	97,31	95,42	93,67	92,28	90,67	89,85
Wuustwezel	97,82	94,70	93,17	92,14	89,25	86,99	84,60	83,37
Kapellen	98,98	97,71	95,57	92,80	90,99	90,71	91,89	91,14
Stabroek	100,39	100,42	100,61	100,67	99,71	100,52	97,67	96,64
Brecht	99,25	97,16	93,84	89,97	88,19	85,98	84,07	82,76
Brasschaat	98,74	95,53	93,24	92,03	90,94	89,81	88,89	89,41

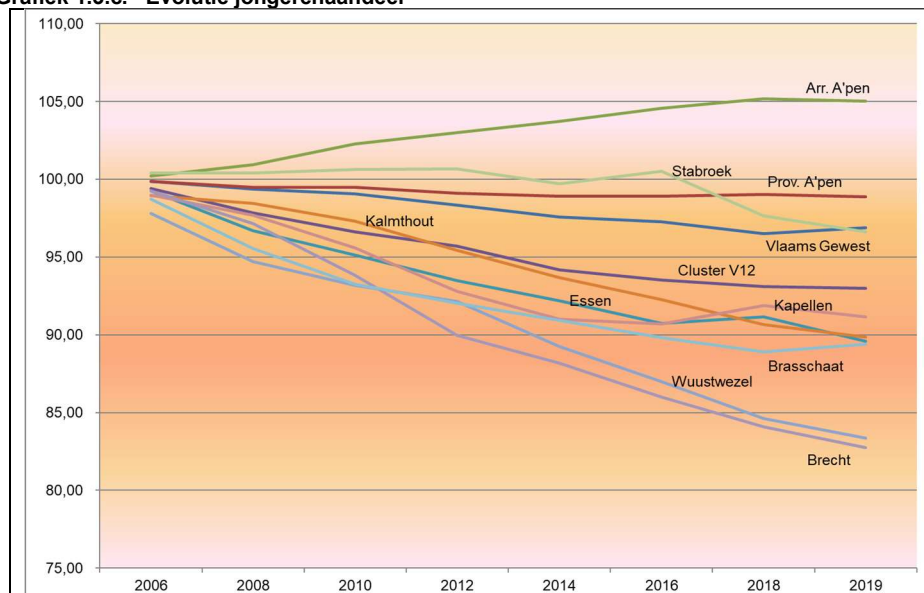
Daarom gaat Grafiek 1.3.b. een stap verder. Ze schetst het aandeel van de min-18-jarigen in de totale bevolking. Dat laat een vergelijking met andere entiteiten toe, in eerste instantie voor 2019.

Grafiek 1.3.b. Jeugdaandeel 2019

Grafiek 1.3.b. laat zien dat de gemeenten Essen en Wuustwezel duidelijk groener zijn voor wat de leeftijd betreft dan de andere gemeenten. Cluster V12 en het arrondissement Antwerpen tellen relatief gezien meer jongeren dan Essen. De daling (toch met 10%) van het aantal jongeren heeft voor Essen weinig effect gehad op het relatieve aandeel. Het aandeel jongeren is economisch belangrijk. De groene druk op de gemeente (zie verder) bepaalt mee de afhankelijkheidsratio. Grafiek 1.3.c. schetst de evolutie van het jongerenaandeel op de gemeenten en vergelijkingsgroepen.

Grafiek 1.3.c. Evolutie jongerenaandeel

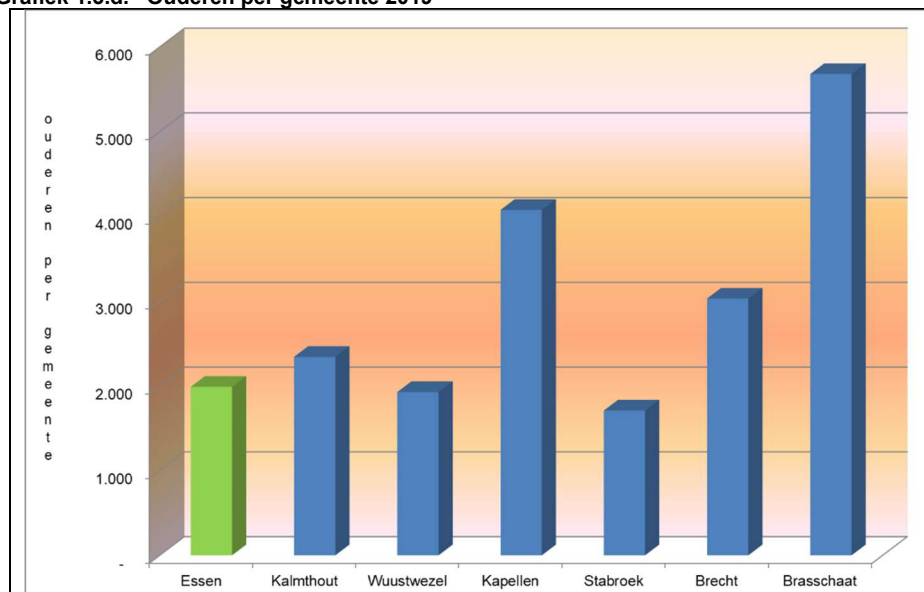

De evolutie van de voorbije 13 jaar bewijst dat vooral het arrondissement Antwerpen een aangroei van jongeren kent. Alle andere entiteiten tonen een daling.

Grafiek 1.3.d. geeft de aantallen weer van de bewoners op een leeftijd van 70 jaar of ouder. Brasschaat en Kapellen tellen het hoogst aantal ouderen. Kapellen en Brasschaat tellen een hoger

aantal inwoners. Essen, dat qua inwonersaantal vergelijkbaar is met Stabroek, Kalmthout en Wuustwezel, telt een gelijkaardig aantal ouderen met de andere gemeenten. Rekening houdend met een jongerenaantal dat vergelijkbaar is met Kalmthout en Wuustwezel, is dit een eerste aanduiding van de lage economische draagkracht van Essen. De basis voor een economische draagkracht zit immers in de bevolkingsgroep 20-70 jaar.

Grafiek 1.3.d. Ouderen per gemeente 2019

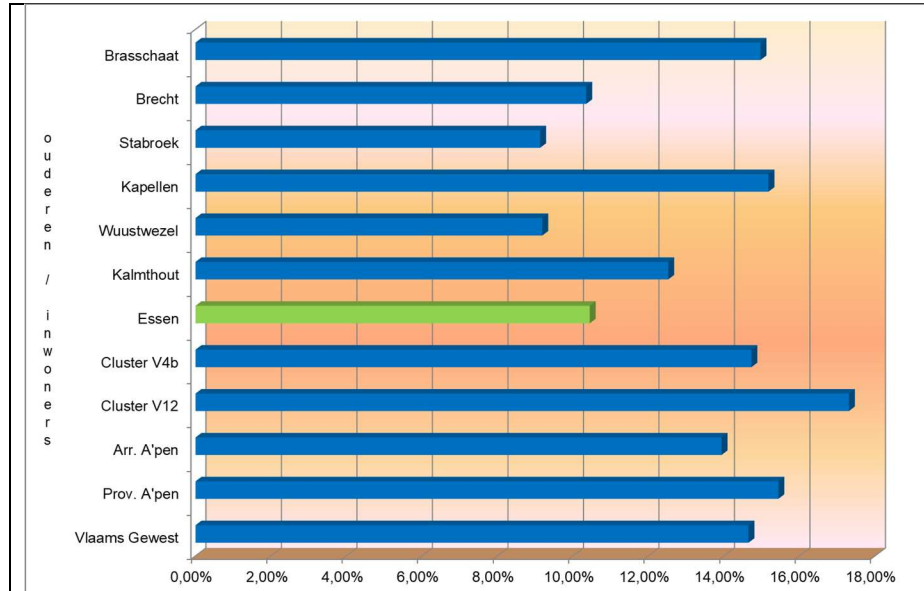

Op het vlak van evolutie bij de oudere bevolkingsgroep vertoont Essen, net als de andere gemeente uit de vergelijkingsgroep, een vergelijkbare trend met de rest van Vlaanderen. Enkel Kalmthout kent een tragere toename van de oudere bevolking. Waar de cluster een stijging geeft van 30 procent optekent, neemt het aandeel ouderen in Essen toe met 44% over 14 jaar.

Tabel 1.3.e. Evolutie ouderen

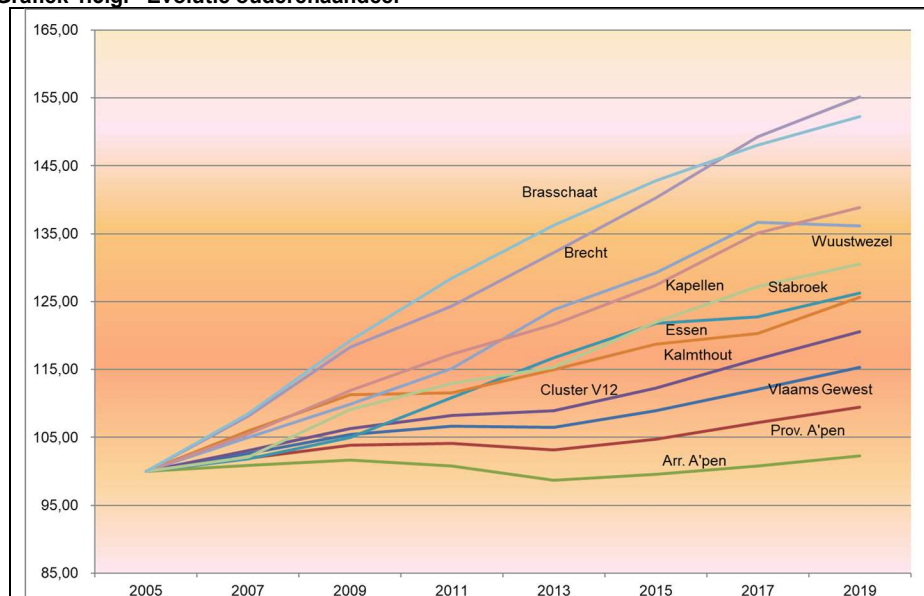
	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2019
Vlaams Gewest	100,00	103,89	108,28	111,30	112,46	116,19	120,83	125,75	125,75
Prov. A'pen	100,00	103,39	107,21	109,54	110,34	113,30	117,37	121,25	121,25
Arr. A'pen	100,00	102,21	104,73	106,06	105,80	107,78	110,51	113,27	113,27
Cluster V12	100,00	104,75	110,14	113,78	115,48	120,01	125,77	131,12	131,12
Cluster V4b	100,00	105,03	110,37	113,77	115,22	119,25	124,17	130,02	130,02
Essen	100,00	103,51	109,75	117,71	125,02	132,97	136,77	142,51	144,09
Kalmthout	100,00	106,33	112,26	114,79	119,85	123,82	127,56	134,70	138,43
Wuustwezel	100,00	107,42	114,91	122,66	134,31	143,03	153,79	156,97	159,98
Kapellen	100,00	106,02	113,28	119,37	124,13	130,96	139,10	143,54	145,93
Stabroek	100,00	103,20	111,57	116,41	120,02	128,79	134,95	140,11	144,05
Brecht	100,00	111,06	124,60	132,78	142,34	152,19	165,09	174,48	177,48
Brasschaat	100,00	108,37	118,74	128,48	136,61	143,97	150,45	155,38	157,07

Grafiek 1.3.f. Ouderenaandeel 2019

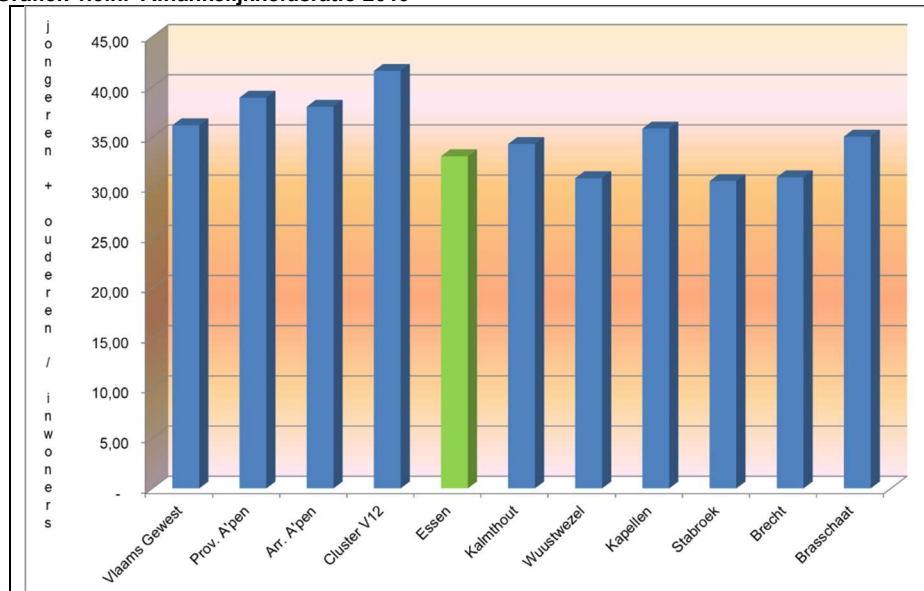
Grafiek 1.3.f. schetst de evolutie van het ouderenaandeel in de gemeenten en vergelijkingsgroepen. Wat uit de vorige alinea's al afgeleid kon worden, wordt bevestigd in deze grafiek: Brasschaat heeft een groot ouderenaandeel. Grafiek 1.3.g. benadrukt nogmaals de snellere vergrijzing in de gemeenten ten opzichte van de rest van Vlaanderen.

Grafiek 1.3.g. Evolutie ouderenaandeel

Met een samenvoeging van het jongeren- en ouderenaandeel, wordt een zicht bekomen op de afhankelijkheid. Uitgangspunt daarbij is dat de bevolking tussen 20 en 70 jaar in staat is om volledig onafhankelijk zelfstandig te leven. De andere leeftijden kunnen alleen leven dankzij de solidariteit, de tegenpool van de afhankelijkheid. We drukken dit uit in de afhankelijkheidsgraad.

Grafiek 1.3.h. Afhankelijkheidsratio 2019

In Essen duidt de afhankelijkheidsratio ten opzichte van Wuustwezel, Brecht en Stabroek op een (licht) hogere afhankelijkheid van een deel van de Essense bevolking tegenover de totale Essense bevolking. Grafiek 1.3.h. geeft dit weer. Ten opzichte van de grotere gehelen, Brasschaat en Kapellen haalt Essen een lagere afhankelijkheidsratio. De leeftijdsstructuur van de bevolking heeft een grote invloed op de statistiek. De waarde van Essen in 2019 ligt op 33,09. Dit betekent dat per 100 inwoners in Essen 33,09 mensen afhankelijk zijn (in hoofdzaak door hun leeftijd).

Tabel 1.3.i. Evolutie afhankelijkheidsratio

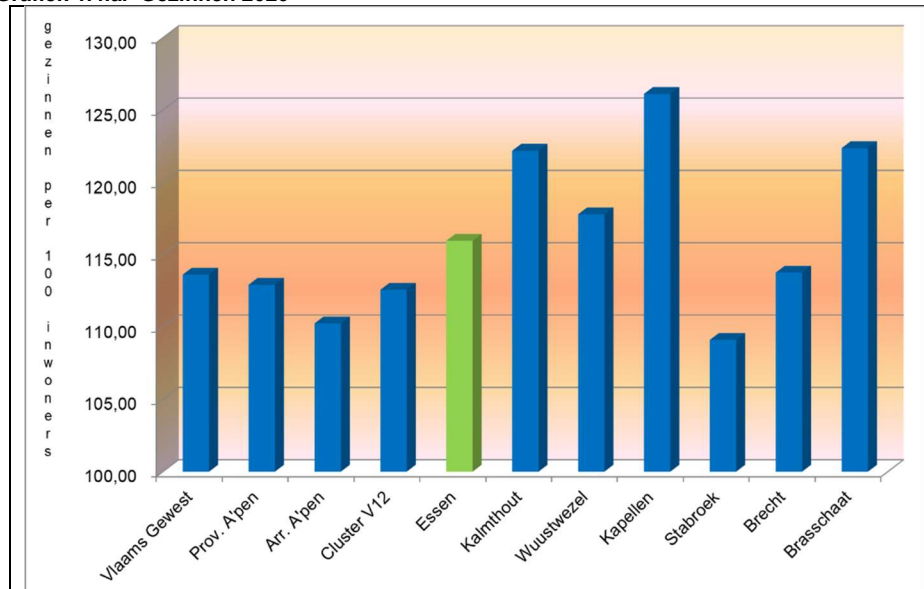
	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019
Vlaams Gewest	100,00	100,73	101,50	101,64	101,03	101,61	102,58	103,61
Prov. A'pen	100,00	100,56	101,01	101,09	100,50	101,09	102,06	102,80
Arr. A'pen	100,00	100,77	101,54	102,02	101,68	102,46	103,38	103,99
Cluster V12	100,00	100,15	100,48	100,48	99,80	100,42	101,66	102,78
Essen	100,00	98,47	97,93	98,07	98,64	98,73	98,46	98,65
Kalmthout	100,00	100,90	102,31	101,36	100,28	100,62	100,14	100,28
Wuustwezel	100,00	97,77	97,32	96,64	97,68	96,53	96,66	94,22
Kapellen	100,00	100,83	102,00	101,52	101,62	102,76	105,32	106,66
Stabroek	100,00	100,20	102,80	103,35	103,69	105,45	106,43	104,75
Brecht	100,00	99,82	100,11	99,33	98,05	97,87	98,33	98,03
Brasschaat	100,00	100,63	101,74	103,62	104,77	106,16	107,57	108,53

1.4. Gezinnen

Naast de pure inwonersaantallen is ook het aantal gezinnen een relevante parameter. Deze vergelijking geeft een indicatie van de grootte van de gezinnen. Dit kan belangrijk zijn in het kader van het woonvraagstuk of het leefloonrisico. Kleinere gezinnen hebben andere vragen naar de overheid toe dan grotere gezinnen.

Een eerste grafiek toont het gemiddeld aantal gezinnen. Dit krijg je door het aantal gezinnen te delen door het inwoneraantal en te vermenigvuldigen met 100. Deze werkwijze voorkomt scheeftrekkingen tussen de absolute waarden (de outliers) van de verschillende groepen. Een blik op de absolute waarden leert dat Essen 7.783 gezinnen telt in 2020. Per 100 inwoners komt dit neer op 42,29 gezinnen.

Grafiek 1.4.a. Gezinnen 2020

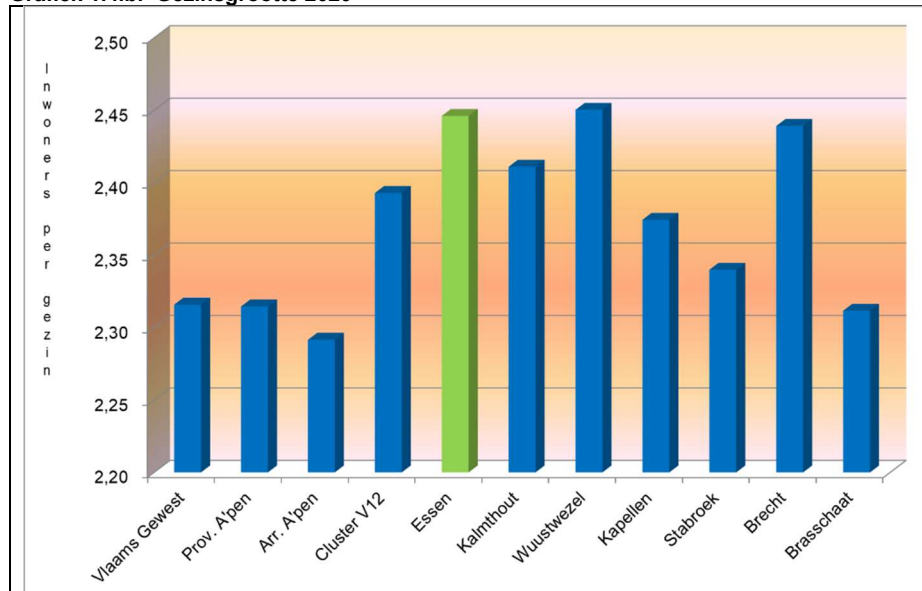
Essen telt minder gezinnen per 100 inwoners dan de anderen in de vergelijkingsgroep, met uitzondering van Stabroek en Brecht. Dit is een eerste indicatie van de gezinsgrootte. Daarnaast stelt de economische geografie dat jonge gezinnen (al dan niet koppels) die kleiner zijn in aantal leden per gezin, eerder in een stedelijke omgeving wonen dan buiten de stadsrand. De relatieve plattelandsschaal van Wuustwezel, Essen en Brecht kan dus ook een stuk van de verklaring zijn.

Tabel 1.4.a. Evolutie aantal gezinnen

Vlaams Gewest	100,00	102,10	104,03	105,91	107,47	109,21	110,76	112,61	113,62
Prov. A'pen	100,00	101,72	103,72	105,74	107,47	109,05	110,31	111,97	112,92
Arr. A'pen	100,00	101,30	102,85	104,69	106,46	107,54	108,21	109,44	110,24
Cluster V12	100,00	103,79	106,26	108,49	110,40	112,70	114,86	111,32	112,57
Essen	100,00	102,33	105,03	107,10	108,71	110,80	112,72	114,92	115,96
Kalmthout	100,00	103,63	107,94	110,66	111,60	114,98	118,07	120,68	122,18
Wuustwezel	100,00	101,96	103,58	106,29	108,45	110,36	113,53	115,92	117,79
Kapellen	100,00	103,67	107,38	110,23	112,69	115,61	118,97	124,34	126,11
Stabroek	100,00	101,51	103,65	104,41	105,17	106,31	107,18	108,36	109,11
Brecht	100,00	101,85	104,51	105,76	107,03	109,59	110,49	112,86	113,76
Brasschaat	100,00	104,37	107,84	110,50	112,52	114,73	117,57	120,80	122,36

Grafiek 1.4.b(gezinsgrootte) is het spiegelbeeld van grafiek 1.4.a. Welke conclusie kunnen we trekken uit deze cijfers? Dezelfde als bij grafiek 1.4.a, namelijk dat Wuustwezel, Essen en Brecht de meest kroostrijke gezinnen tellen in verhouding tot hun aantal inwoners. Mogelijke oorzaken zijn hierboven aangehaald.

Grafiek 1.4.b. Gezinsgrootte 2020

Tabel 1.4.b. Evolutie gezinsgrootte

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020
Vlaams Gewest	100,00	99,14	98,77	98,54	98,26	97,64	97,35	96,83	95,97
Prov. A'pen	100,00	99,70	99,53	99,53	99,53	99,17	99,28	98,97	98,14
Arr. A'pen	100,00	100,00	100,18	100,49	100,70	100,68	101,28	101,24	100,50
Cluster V12	100,00	97,94	97,49	96,89	96,04	94,86	93,93	97,65	96,57
Essen	100,00	98,05	96,84	95,98	95,95	94,99	94,33	93,51	92,35
Kalmthout	100,00	98,44	97,35	96,85	96,15	94,52	93,38	92,47	91,01
Wuustwezel	100,00	98,69	97,37	96,64	96,29	95,73	94,57	92,74	91,44
Kapellen	100,00	99,01	97,68	97,48	97,03	96,70	96,09	95,40	94,74
Stabroek	100,00	99,28	97,88	97,42	97,22	96,35	96,04	95,10	94,35
Brecht	100,00	98,39	97,63	96,66	95,65	94,60	94,06	93,08	91,89
Brasschaat	100,00	98,87	97,10	97,12	96,61	95,91	95,73	95,14	94,04

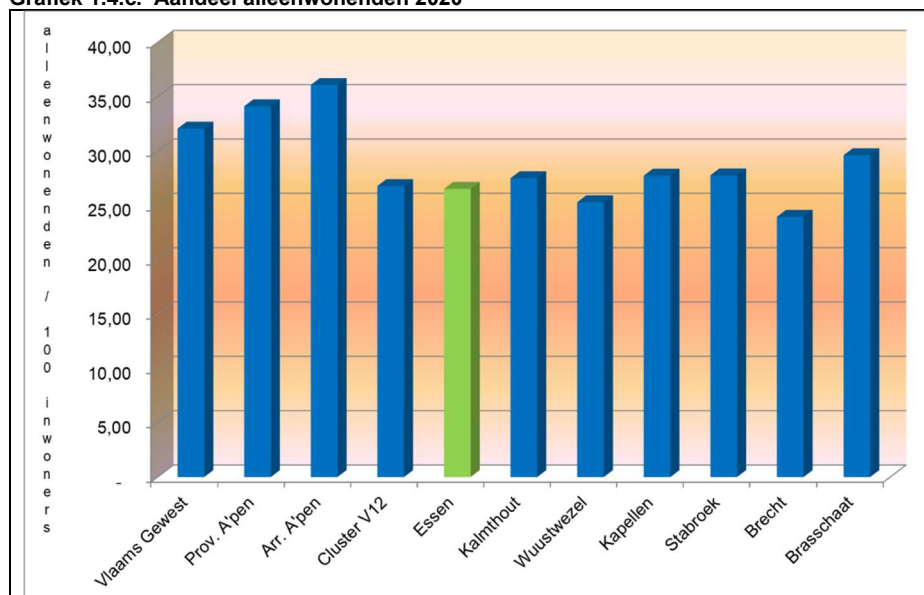
Uit tabel 1.4.b. blijkt dat de gezinsgrootte overal afneemt over de periode 2005-2020 met percentages die schommelen tussen 4 en 9 procent op 15 jaar. Enkel het arrondissement Antwerpen lijkt hierop een uitzondering te vormen. Wat Essen betreft, daalt de gezinsgrootte over de periode van 15 jaar met 7,65%. Deze daling is merkbaar groter dan in de andere vergelijkingsgroepen.

Vandaag zijn er verschillende vormen van gezinnen. Volgende grafieken en tabellen presenteren cijfers over alleenwonenden en eenoudergezinnen. De burgerlijke staat is hierbij niet van tel. Niet alle koppels hebben zich op één of andere manier geregistreerd.

Een eerste grafiek (grafiek 1.4.c) staat stil bij het aantal alleenwonenden. Een gezin definiëren we als alleenwonend als het gezin bestaat uit één persoon, zonder inwonende kinderen. Het gaat dus zowel om jongeren (net het huiselijk nest uitgevlogen) en ouderen (weduwen,...), als de leeftijden hiertussen. De leeftijd speelt geen rol bij de indeling naar alleenwonend of niet.

Uit de grafiek valt af te lezen dat een stad als Antwerpen alweer een invloed heeft. Het arrondissement telt immers een merkbaar hoger aantal alleenwonenden per 100 inwoners in vergelijking met de andere vergelijkingsgroepen. De overige gemeenten, zijn, net zoals de clusters, met mekaar vergelijkbaar. In absolute waarden zijn er 2.064 alleenwonenden in Essen.

Grafiek 1.4.c. Aandeel alleenwonenden 2020

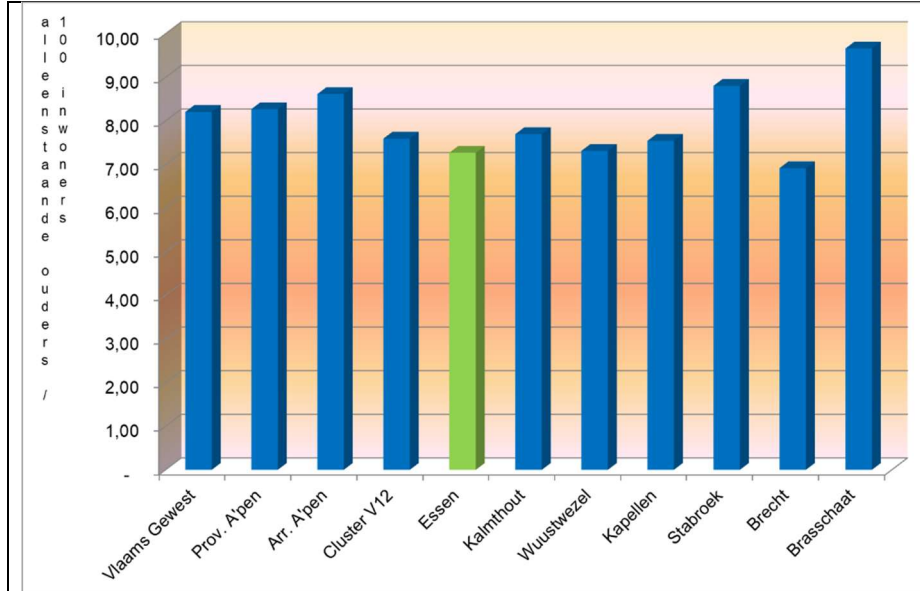
Wanneer naar de evolutie in het aantal alleenwonende gezinnen gekeken wordt, wordt opgemerkt dat over heel Vlaanderen het aantal alleenwoners steeg op 15 jaar. De groei was het zwakst in het arrondissement. De oorzaak hiervoor is misschien te vinden in de al hoge startpositie. In dat geval bevestigt dit de druk van de stad naar het buitengebied. Dit leidt tot een sterkere toename in de andere gemeenten, waarbij Essen, Kalmthout, Wuustwezel en Brecht een toename kenden van meer dan 40% op 15 jaar.

Tabel 1.4.c. Evolutie alleenwonenden

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020
Vlaams Gewest	100,00	104,23	107,23	110,22	113,17	116,35	119,01	116,07	118,03
Prov. A'pen	100,00	102,73	105,27	107,70	110,75	113,10	114,37	117,40	119,56
Arr. A'pen	100,00	101,84	103,44	105,36	107,98	109,26	108,81	110,63	112,15
Cluster V12	100,00	108,94	112,13	115,64	120,54	125,71	131,01	107,27	110,62
Essen	100,00	105,58	110,47	116,05	117,70	123,83	130,10	138,09	142,15
Kalmthout	100,00	106,25	111,53	114,93	121,53	128,06	136,74	144,17	148,06
Wuustwezel	100,00	104,44	111,28	115,52	119,41	121,80	131,37	145,32	147,92
Kapellen	100,00	103,98	111,20	110,92	114,16	115,93	117,90	122,52	123,66
Stabroek	100,00	102,59	112,86	116,46	116,46	124,15	126,99	135,37	139,97
Brecht	100,00	110,66	114,40	119,42	127,41	131,61	134,17	142,67	147,18
Brasschaat	100,00	101,83	109,43	108,21	110,63	111,72	112,43	114,75	118,47

Naast de alleenwonende gezinnen zijn er ook de alleenstaande ouders. Dit zijn de alleenwonenden met minstens één kind op hetzelfde adres. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat deze groep andere socio-economische wensen heeft dan de andere gezinnen. Binnen het aandeel van alleenstaande oudergezinnen vallen de hoge scores van Brasschaat (1.586 gezinnen) en Kapellen (853 gezinnen) op. Met hun score per 100 gezinnen halen Stabroek en Brasschaat een score die hoger ligt dan Vlaanderen. Essen telt 566 alleenstaande oudergezinnen ten opzichte van 7.783 gezinnen. Hiermee scoort Essen iets hoger dan Brecht.

Grafiek 1.4.d. Aandeel alleenstaande ouders 2020

Naast de waarden op een bepaald moment toont tabel 1.4.d. de evolutie van het aantal eenoudergezinnen. In het verleden nam het aantal eenoudergezinnen in Essen op 15 jaar tijd toe met 15 procent. Met deze evolutie scoort Essen lager dan de andere gemeenten. Enkel Kapellen scoort nog lager.

Wanneer we de evolutie naast de bevolkingsevolutie leggen, valt nog een tweede gegeven op: het aantal alleenstaande ouders nam op 15 jaar tijd toe met 15 procent, terwijl het aantal gezinnen op dezelfde periode eveneens met 15 procent steeg. Het aantal alleenstaande ouders kende over de gehele periode dus een zelfde trend als bij de niet-alleenstaande ouders.

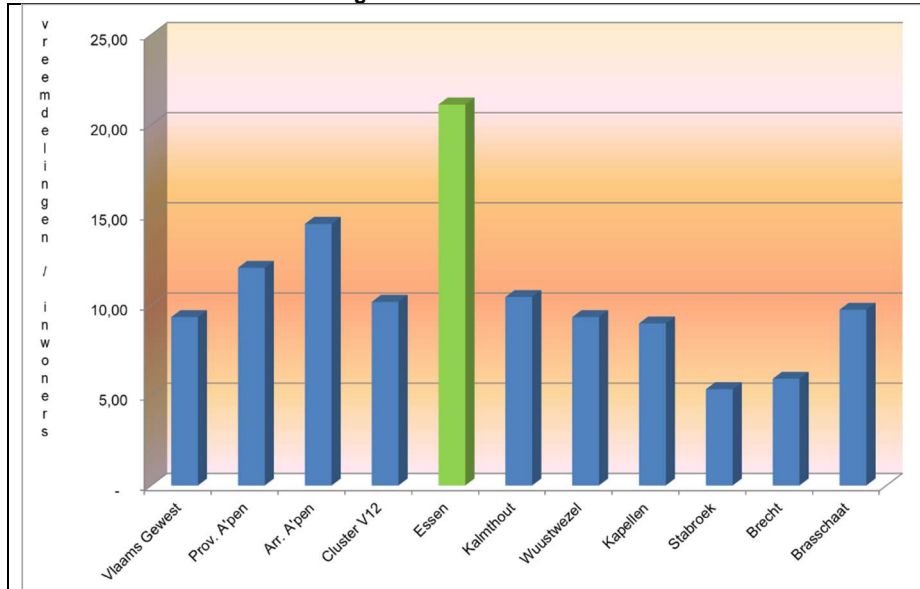
Tabel 1.4.d. Evolutie aandeel alleenstaande ouders

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020
Vlaams Gewest	100,00	103,80	105,48	108,40	110,86	113,17	115,50	117,35	118,19
Prov. A'pen	100,00	102,70	104,41	107,91	111,14	113,39	115,67	117,72	117,99
Arr. A'pen	100,00	103,03	104,01	107,46	110,61	112,67	114,71	115,98	116,13
Cluster V12	100,00	108,90	107,03	109,32	111,35	114,92	116,82	111,87	112,81
Essen	100,00	101,02	104,29	106,13	107,77	112,68	116,97	119,02	115,75
Kalmthout	100,00	101,24	103,52	108,90	111,39	117,18	121,74	120,29	123,60
Wuustwezel	100,00	107,96	107,31	111,18	121,29	120,65	119,78	130,97	134,62
Kapellen	100,00	105,63	103,49	104,96	107,37	111,13	111,80	109,79	114,34
Stabroek	100,00	106,54	109,53	104,11	110,84	120,56	128,79	132,15	131,59
Brecht	100,00	107,24	113,88	118,40	120,51	123,23	126,24	123,68	125,19
Brasschaat	100,00	102,44	106,47	106,09	110,27	112,18	118,72	121,99	120,70

1.5. Niet-Belgen

Hoofdstuk 1.5. bekijkt de nationaliteiten van de inwoners van de verschillende gemeenten, en Vlaanderen bij uitbreiding. Iemand die geen Belg is, catalogeren we als vreemdeling. We beseffen hierbij heel goed dat we andere EU-burgers ook als vreemdelingen zien. Over de graad van integratie zijn er geen objectieve gegevens.

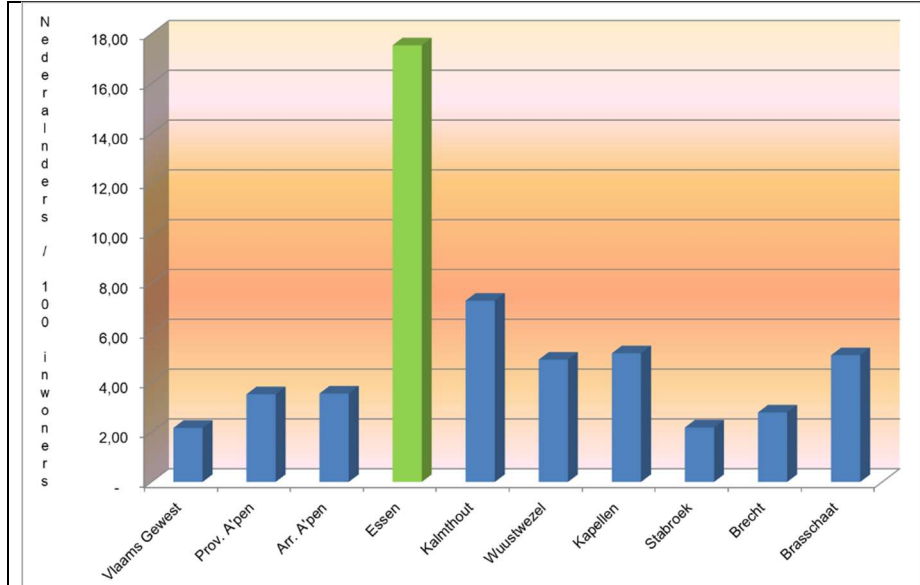
Grafiek 1.5.a. Aandeel vreemdelingen 2020

Het aandeel van niet-Belgen in Essen torent ver boven de andere eenheden uit. Met een aandeel van 21,01% van de bevolking kent Essen heel veel vreemdelingen. Zeker als we zien dat het arrondissement Antwerpen slechts een score haalt van 14,51 procent (inclusief Essen en de stad Antwerpen). De andere grensgemeenten uit onze vergelijkingsgroep (Wuustwezel en Stabroek) tellen heel wat lagere percentages met respectievelijk 9,33 procent en 5,34 procent. De aanwezigheid van een goede treinverbinding naar Roosendaal en de rest van Nederland en het feit dat Essen vier Nederlandse buurgemeenten heeft, is niet vreemd aan de hoge score.

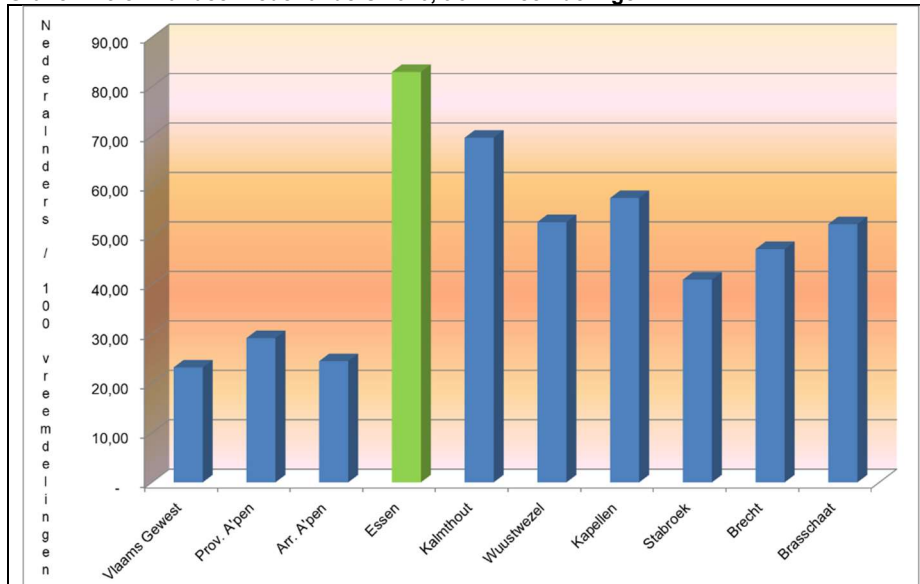
Bekijken we het aantal vreemdelingen in 2020 iets meer in detail, dan tellen we voor Essen 3.360 Nederlanders. Dit betekent dat de Essense bevolking voor 17,53 procent uit Nederlanders bestaat. Dit percentage is zeer hoog. Zeker als we in grafiek 1.5.b. dit percentage vergelijken met de omringende gemeenten. Essen telt beduidend meer Nederlanders dan de andere gemeenten.

Grafiek 1.5.b. Aandeel Nederlanders 2020

Het aantal Nederlanders in Essen kan hoog zijn, maar het aandeel ten opzichte van de vreemdelingen hoeft daarom niet hoger te zijn. Als het aandeel Nederlanders in Essen ten opzichte van het totaal aantal vreemdelingen niet hoger ligt, dan is Essen geen uitzonderlijke gemeente. Ligt het aandeel wel beduidend hoger, dan duidt dit op een migratiegolf vanuit het noorden. Grafiek 1.5.c. geeft het aandeel Nederlanders weer ten opzichte van het aantal vreemdelingen.

Grafiek 1.5.c. Aandeel Nederlanders 2020, t.o.v. vreemdelingen

Grafiek 1.6.c. duidt aan dat de hele regio een hoog percentage Nederlanders binnen de vreemdelingenpopulatie telt. Op het eerste gezicht speelt spoorlijn 12 hier een rol in. Essen, Kalmthout en Kapellen spannen de kroon. De hele regio scoort hoger dan Vlaanderen, de provincie of het arrondissement. Essen heeft de koppositie met haar aandeel van 83 procent Nederlanders ten opzichte van de vreemdelingen in 2020.

Tabel 1.5.a. Evolutie aandeel vreemdelingen

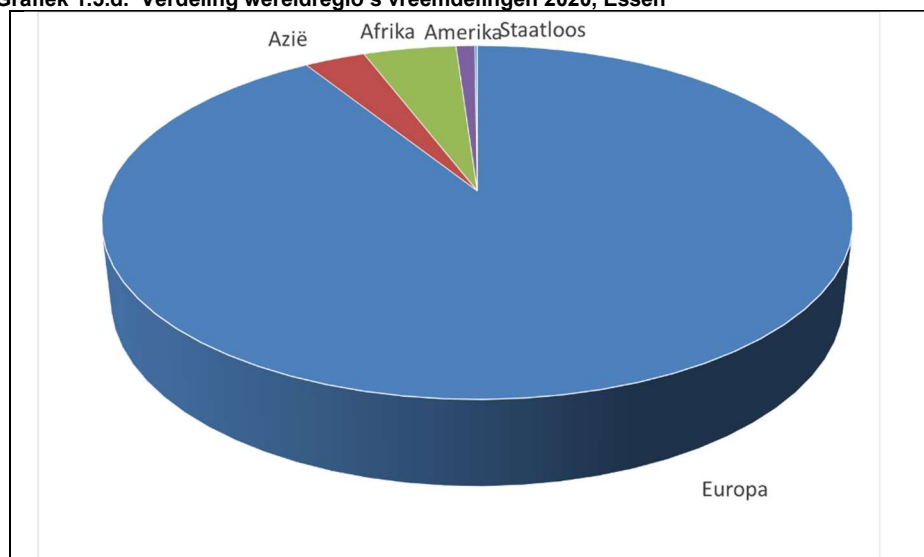
	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020
Vlaams Gewest	100,00	111,57	127,10	143,96	157,38	169,58	184,10	200,45	208,13
Prov. A'pen	100,00	113,47	131,17	149,29	165,49	176,40	188,01	200,16	205,65
Arr. A'pen	100,00	113,75	131,39	149,80	167,01	176,36	185,39	194,16	198,34
Cluster V12	100,00	109,74	121,99	129,89	133,33	137,08	143,38	150,46	153,35
Essen	100,00	111,48	124,52	132,50	132,04	136,24	140,70	144,37	144,30
Kalmthout	100,00	104,56	106,94	108,67	111,56	112,44	113,56	110,11	109,56
Wuustwezel	100,00	108,65	123,44	136,50	143,23	148,99	165,23	182,04	190,20
Kapellen	100,00	103,15	106,12	105,51	106,90	107,97	110,15	112,19	112,37
Stabroek	100,00	106,54	111,92	113,65	131,73	149,42	184,42	199,23	192,88
Brecht	100,00	106,37	118,46	125,68	124,93	130,55	146,77	160,45	163,36
Brasschaat	100,00	103,51	111,34	114,12	113,77	119,58	125,38	126,39	129,52

Hoewel Essen veel vreemdelingen kent onder haar bewoners, blijkt de evolutie nog altijd positief te zijn in die zin dat het aantal nog steeds toeneemt. Op 15 jaar tijd nam het aantal vreemdelingen in Essen toe met maar liefst 44 procent. Kijken we naar de grotere gehelen, dan merken we een nog sterkere toename van het aandeel vreemdelingen. Vermoedelijk heeft de stad Antwerpen een zekere mate van aantrekking, bijvoorbeeld op vluchtelingen. Daarnaast tekenen Wuustwezel en ook Stabroek bijna een verdubbeling op.

Als Essen in 2020 nog zo sterk boven de anderen uitsteekt, wil dit zeggen dat de vertrekbasis (2005) voor Essen al veel hoger lag. Dit is effectief zo. In 2005 telde Essen al een aandeel van vreemdelingen a rato van 16,63 procent. Kalmthout nam in 2005 een tweede plaats in met 10,32 procent. Het arrondissement Antwerpen telde toen 8,15 procent vreemdelingen, goed voor een vierde plek. In 2020 bezet het arrondissement een tweede plek met 45,50 procent. De rol van een stad als Antwerpen valt ook hier niet te ontkennen.

Essen telt vooral vreemdelingen van EU-oorsprong. In 2020 had maar liefst 82,76 procent van de Essense vreemdelingen de Nederlandse nationaliteit. Dit is veel. Waarschijnlijk is Essen door zijn geografische ligging en bereikbaarheid vanuit Nederland compleet anders dan de andere gemeenten.

Grafiek 1.5.d. Verdeling wereldregio's vreemdelingen 2020, Essen

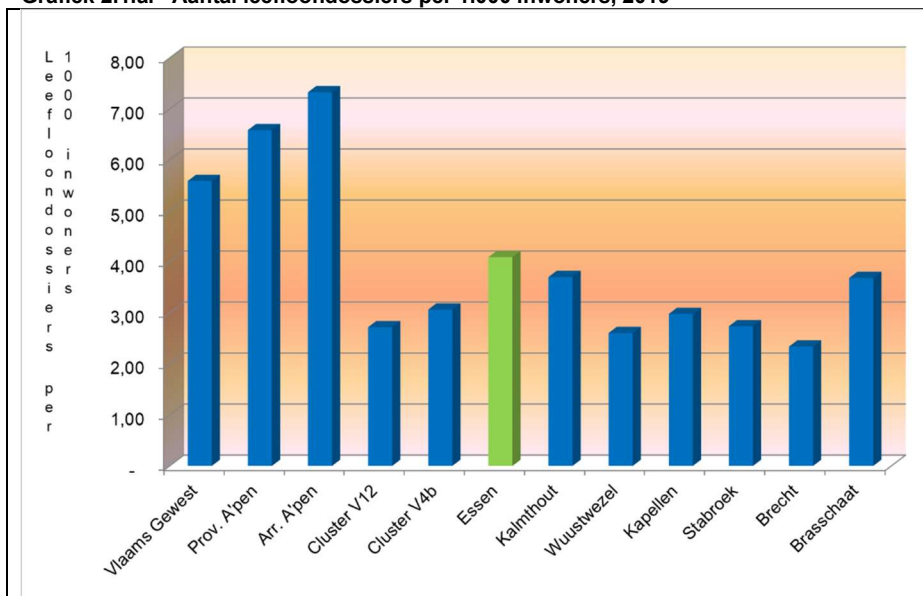

2. Sociaal leven

2.1. Leefloon

Een kenmerk van de sociale omgeving waarmee de lokale overheid te maken krijgt, is het leefloon. Het leefloon is een vervangingsinkomen voor personen die geen ander inkomen hebben (arbeidsinkomen, vervangingsinkomen, werkloosheidsvergoeding...) Het leefloon is als het ware een laatste strohalm. Tegelijk is hetzelfde leefloon een eerste opstap naar een 'gewoon' leven in de gemeenschap. De gemeente brengt zo het aantal leefloontrekkers in kaart op het gebied van sociale achterstellingen.

Grafiek 2.1.a. Aantal leefloondossiers per 1.000 inwoners, 2019

Grafiek 2.1.a. wijst uit dat Essen meer leeflonen uitkeert per 1.000 inwoners in vergelijking met de andere gemeenten. Hoewel Essen het hoogste aantal heeft, is het relatieve aandeel beperkt ten opzichte van het aantal inwoners in de gemeente. Essen telt in 2019 per 1.000 inwoners 4,09 leefloontrekkers. De omringende gemeente scoren lager dan Essen (Kalmthout 3,70 per 1.000 inwoners en Wuustwezel 2,61 per 1.000 inwoners). Ten opzichte van de grote gehelen van Vlaanderen, de provincie en het arrondissement valt de waarde voor de individuele gemeenten in het niets. Ten opzichte van de gemeentecluster (2,72 per 1.000 inwoners) scoort Essen ook hoger.

In de Vlaamse rangschikking komt Essen uit op een 74ste plaats in 2020. Kalmthout telde in 2019 bijna evenveel leefloondossiers als Essen. Met 69 dossiers haalde Kalmthout een ratio van 3,70 dossiers per 1.000 inwoners. Dit is opmerkelijk beter dan Essen. In het verder verleden scoorde Kalmthout in het verleden een stuk beter (minder dossiers per 1.000 inwoners) dan Essen. Naar 2017 toe werd de kloof gedicht, maar daarna liep het verschil tussen beide gemeenten terug op. Uit tabel 2.1.a. valt op te merken dat Kalmthout de afgelopen 14 jaar een toename kende in het aantal dossiers per 1.000 inwoners (toename van 28 procent) in vergelijking met Essen (bijna stabiel met een toename van slechts 3 procent). Van 2017 naar 2019 viel de stijging in Kalmthout (3%) terug op een laag niveau in vergelijking met Essen (7%).

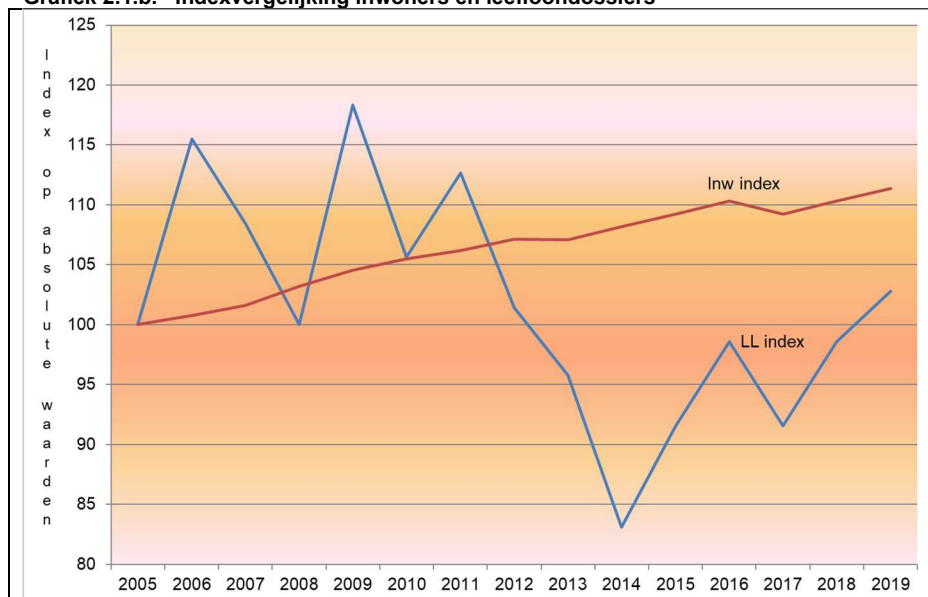
Tabel 2.1.a. Evolutie aantal leefloondossiers

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019
Vlaams Gewest	100	103	110	117	110	121	164	168
Prov. A'pen	100	100	101	106	102	118	167	157
Arr. A'pen	100	101	103	105	98	111	157	139
Cluster V12	100	109	121	133	130	147	188	190
Cluster V4b	100	102	106	112	109	114	140	146
Essen	100	108	118	113	96	92	103	110
Kalmthout	100	125	100	85	81	113	128	131
Wuustwezel	100	105	120	132	107	107	104	98
Kapellen	100	109	85	76	85	121	164	242
Stabroek	100	107	129	164	186	229	314	366
Brecht	100	78	112	117	66	102	141	167
Brasschaat	100	102	87	76	81	79	83	121

Binnen de volledige vergelijkingsgroep liet alleen Wuustwezel een daling optekenen in het aantal leefloondossiers. Alle andere gehelen namen sterker toe dan de gemeente Essen. Vergeleken met de andere gemeenten wordt het Essens leefloonvraagstuk dus kleiner. Dit neemt niet weg dat het aantal leefloondossiers wel blijft toenemen.

De evolutie in het aandeel van leefloondossiers (tabel 2.1.a. geeft absolute waarden aan) hangt natuurlijk ook af van het aantal inwoners en de groei daarin. Grafiek 2.1.b. geeft in indexwaarden de evolutie weer van zowel het inwoneraantal in Essen als het aantal leefloondossiers.

Grafiek 2.1.b. Indexvergelijking inwoners en leefloondossiers

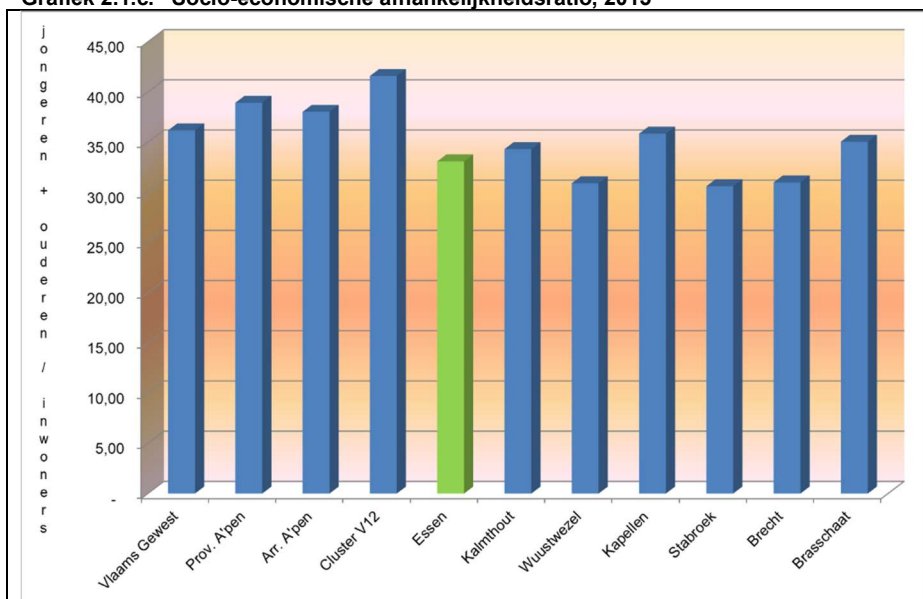
In grafiek 2.1.b. valt duidelijk op dat het aantal inwoners in Essen constant toeneemt. Het aantal leefloondossiers daarentegen kent een heel ander verloop. Door deze twee waarden op een rij te zetten, zien we dat de nieuwe inwoners van Essen gedurende de periode tot 2014 niet direct nieuwe steuntrekkers waren. Sinds 2014 keert de grafiek van de leefloonindex. De opening van nieuwe sociale woningen is daar misschien niet vreemd aan. Daarnaast is de werkloosheidsreglementering voor schoolverlaters gewijzigd in 2015. Dit had een direct effect op het aantal leefloonaanvragen. Vanaf 2015 spelen ook het aantal erkende asielzoekers die in onze gemeente verblijven een grote rol.

Iemand die een leefloon ontvangt, is afhankelijk van de solidariteit van derden. In die mate verzwaart hij/zij de afhankelijkheidsratio van de gemeente. Ook al is het effect misschien klein (het gaat om weinig mensen), loont het toch de moeite om deze berekening te maken. Nadat we de

afhankelijkheidsratio en de economische afhankelijkheidsratio (zie hoofdstuk 5.3.) becijferden, berekenden we hier de socio-economische afhankelijkheidsratio. De socio-economische afhankelijkheid zien we als de verhouding van het aantal jongeren (< 19 jaar), ouderen (> 70 jaar), werklozen en leefloonbegunstigden ten opzichte van het aantal inwoners.

Hoewel Essen met socio-economische afhankelijkheidsratio hoger scoort dan Wuustwezel, Stabroek en Brecht, moet in Essen in 2019 slechts 33 procent van de bevolking een beroep doen op een vorm van solidariteit. In Kalmthout, Kapellen en Brasschaat ligt dit cijfer hoger. Dat maakt dat vooral de oudere bevolking bepalend is voor de afhankelijkheidsratio.

Grafiek 2.1.c. Socio-economische afhankelijkheidsratio, 2015

2.2. Kansarmoede

Als mensen beperkt worden in hun kansen om voldoende deel te hebben in maatschappelijk hooggewaardeerde goederen (onderwijs, arbeid, huisvesting), dan zeggen we dat deze mensen in kansarmoede leven. Mensen in kansarmoede hebben niet eenmalig een tekort. Het tekort is een duurzame toestand. De beperking kan een financiële, materiële of immateriële oorzaak hebben. Om kansarmoede te meten, stelt Kind en Gezin sinds 2006 de kansarmoede-index samen. Kind en Gezin meet zes indicatoren. Als een gezin zwak scoort op drie indicatoren, stelt Kind en Gezin dat het gezin in kansarmoede leeft. De zes indicatoren zijn het maandelijks inkomen, de opleiding van de ouders, het stimulatie-niveau van de kinderen, de arbeidssituatie, de huisvesting en de gezondheid.

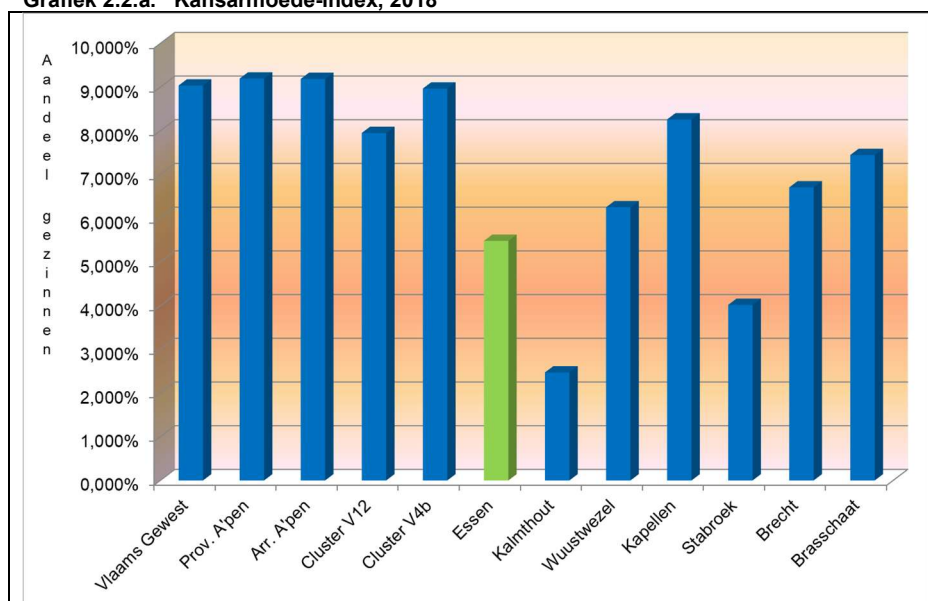
Kind en Gezin berekent de kansarmoede-index voor het Vlaamse Gewest voor jaar X als volgt: het aantal kinderen geboren in jaar X, X-1 en X-2 in een gezin dat leeft in kansarmoede en dat woont in het Vlaamse Gewest op 31 december van het jaar X, gedeeld door het totaal aantal kinderen geboren in die 3 jaar en dat in het Vlaamse Gewest woont op 31 december van het jaar X (in percentage).

Grafiek 2.2.a. presenteert de kansarmoede-index van Kind en Gezin. We merken in de eerste plaats een tegenstelling op met het aantal leefloondossiers. Waar Essen bij de leeflonen het hoogste aantal haalde, geeft de kansarmoede-index een heel ander beeld. Ook het resultaat van Kapellen springt eruit. Kapellen telt minder leefloondossiers per 1.000 inwoners dan Essen, maar de score in de

kansarmoede-index ligt hoger dan Essen. We kunnen ons hierbij de vraag stellen of een leefloon mee bijdraagt tot een stap uit de kansarmoede.

Ook de grotere gehelen scoren hoger dan de gemeenten. Omdat ook hier het arrondissement Antwerpen het hoogst scoort, vermoeden we ook hier de invloed van de stad Antwerpen. Op individueel niveau scoren Brasschaat en Kapellen hoger dan de andere gemeenten. Waarschijnlijk laat de Antwerpse invloed zich gelden in haar rand.

Grafiek 2.2.a. Kansarmoede-index, 2018

Tabel 2.2.a. Evolutie kansarmoede-index

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2018
Vlaams Gewest	100,00	114,84	132,89	168,85	191,95	214,87	248,27	252,54
Prov. A'pen	100,00	111,55	114,84	148,19	174,83	208,72	254,85	264,30
Arr. A'pen	100,00	116,85	122,40	150,78	194,25	224,73	252,01	252,03
Cluster V12	100,00	111,89	118,38	158,24	163,81	179,93	214,72	220,84
Essen	100,00	114,38	126,13	142,10	162,38	193,23	236,16	261,69
Kalnhout	100,00	127,80	106,92	85,60	132,50	143,51	361,88	286,69
Wuustwezel	100,00	133,86	111,57	205,59	192,37	158,19	251,69	207,60
Kapellen	100,00	81,51	131,29	286,68	337,50	238,37	430,06	375,69
Stabroek	100,00	66,30	75,93	95,71	91,21	138,73	93,11	123,07
Brecht	100,00	95,67	81,59	102,92	133,90	148,67	136,29	108,65
Brasschaat	100,00	41,74	72,84	122,49	114,73	69,39	123,11	250,01

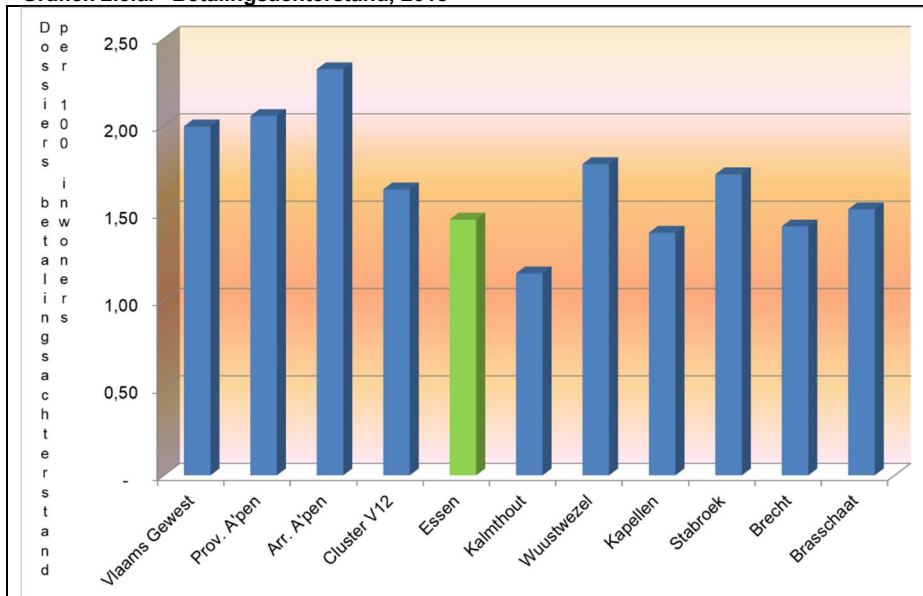
Wat de evolutie van de kansarme gezinnen betreft, valt op dat er heel grote verschillen zijn. De grote gehelen kennen op 13 jaar tijd een verdubbeling van het aantal kansarme gezinnen, waarschijnlijk onder invloed van steden zoals Antwerpen. Daarnaast zien we een opvallend resultaat van Wuustwezel. Vooral de toename in Kapellen is opvallend. In Kapellen steeg de kansarmoede met meer dan 275%. Aan de ander aknt zien we Brecht, waar het eindresultaat in 2018 niet veel verschilt met dat van in 2005 (8%).

2.3. Betalingsachterstand

Een vrij recent fenomeen is de sterk toegenomen schuldenproblematiek. De mentaliteit bij het aangaan van schulden is in 20 jaar tijd sterk veranderd. Schulden moeten natuurlijk terugbetaald worden, en daar wringt vaak het schoentje. Daarom focust deze alinea op de betalingsachterstand.

Het gaat hier niet alleen om bancaire schulden, maar ook om afbetalingsplannen bij energieleveranciers en dergelijke.

Grafiek 2.3.a. Betalingsachterstand, 2018

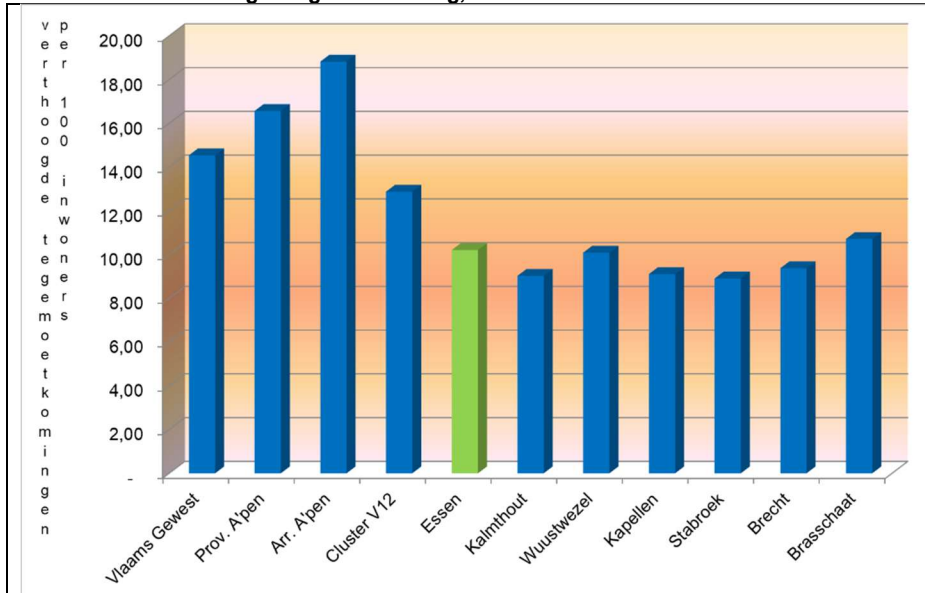
In grafiek 2.3.a. relateren we het aantal mensen met een betalingsachterstand op 100 inwoner. We merken dat de grotere gehelen weer hoger scoren dan de individuele gemeenten. Waar in 2018 in het arrondissement Antwerpen 2,32 inwoners op 100 een betalingsachterstand hebben, is dit in Essen beperkt tot 1,46. Essen scoort hier beter dan de socio-economische cluster. Essen scoort ook beter dan Wuustwezel, Stabroek en Brasschaat. Kalmthout en Kapellen halen een betere score dan Essen.

2.4. Verhoogde tegemoetkoming

Waar vroeger een OMNIO-statuut inhield dat je verschillende rechten kon uitputten omdat je, gezien je sociale achtergrond, tot een risicogroep voor sociale armoede behoorde, is dit sinds 2013 gewijzigd. Het RIZIV houdt geen statistieken meer bij van mensen in OMNIO-statuut. Vanaf 2014 houdt het RIZIV enkel statistieken bij van mensen die recht hebben op een verhoogde tussenkomst.

Uit grafiek 2.4.a. blijkt dat Essen behoorlijk goed scoort ten opzichte van de Vlaamse cijfers. 10,82 inwoners op 100 hebben een verhoogde tegemoetkoming nodig. De andere gemeenten scoren iets meer dan Essen. Wat wel opvalt, is dat de grotere gehelen meer mensen tellen met een verhoogde tegemoetkoming, met ook hier een hogere score voor het arrondissement Antwerpen. Hier valt dus weer een grootstedelijke invloed van Antwerpen te bespeuren.

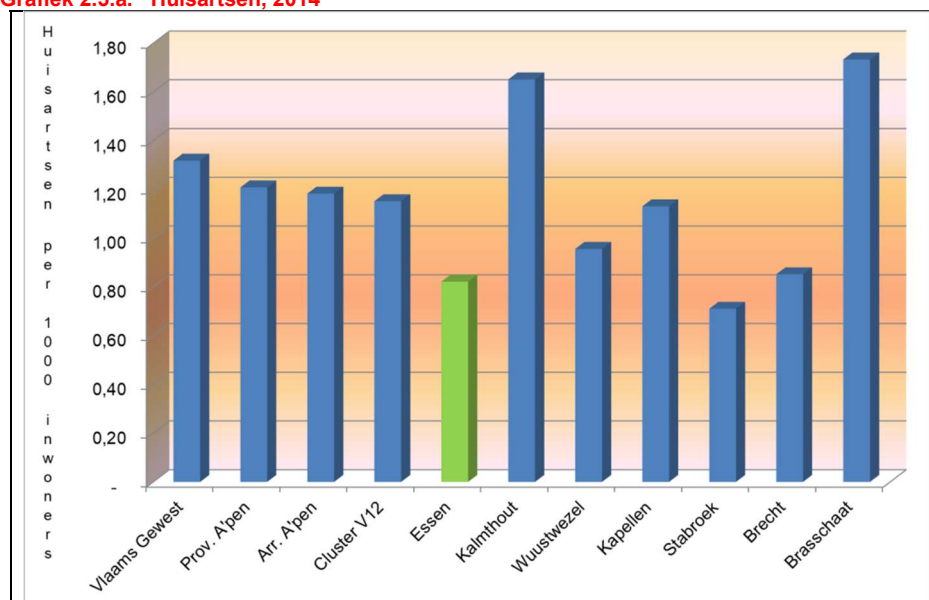
Grafiek 2.4.a. Verhoogde tegemoetkoming, 2019

2.5. Medische voorzieningen

In dit hoofdstuk bekijken we de medische en sociale voorzieningen. Niet de consument, maar wel de aanbieder(s) staan hierbij centraal. Grafiek 2.5.a. toont het aantal huisartsen per 1.000 inwoners. De laatst gekende cijfers dateren van 2014.

Grafiek 2.5.a. Huisartsen, 2014

De huisartsendichtheid in de grote gehelen is hoger dan in de individuele gemeenten. We merken wel dat de cluster een kleiner aantal huisartsen kent. Op Stabroek na (0,71) noteert Essen de laagste score. Essen telt 0,82 huisartsen per 1.000 inwoners. Brecht (0,85) en Wuustwezel (0,96) scoren ook onder de één huisarts per 1.000 inwoners. Kalmthout haalt de hoogste individuele score met 1,65 huisartsen per 1.000 inwoners.

Tabel 2.5.a. Evolutie aantal huisartsen 2005-2014

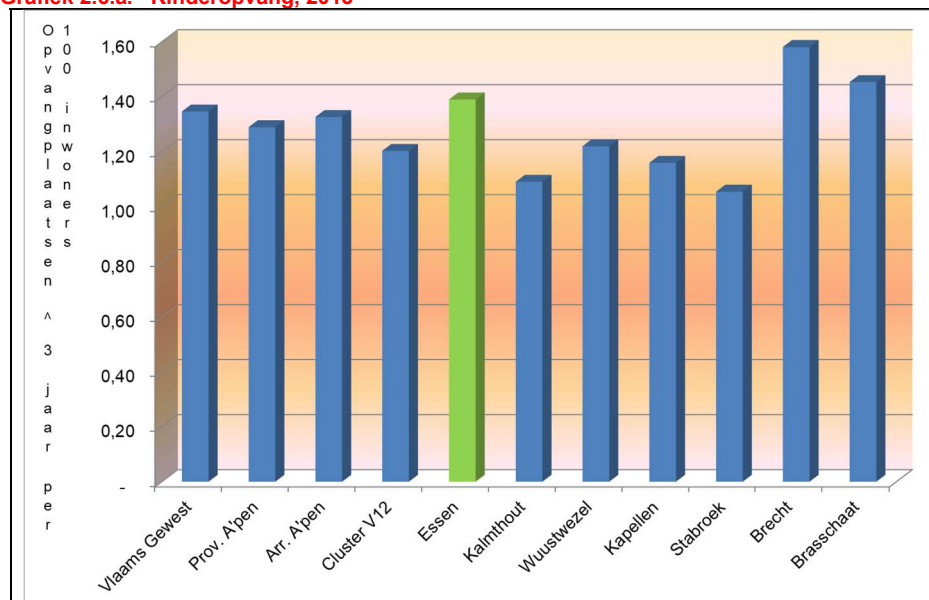
	2005	2007	2009	2011	2013	2014
Vlaams Gewest	100	97	98	100	103	104
Prov. A'pen	100	96	97	98	100	101
Arr. A'pen	100	96	96	97	98	98
Cluster V12	100	96	95	98	103	103
Essen	100	105	100	100	89	79
Kalmthout	100	93	111	122	122	111
Wuustwezel	100	95	90	85	90	95
Kapellen	100	100	88	82	85	88
Stabroek	100	108	131	92	92	100
Brecht	100	96	87	87	91	104
Brasschaat	100	89	94	96	99	93

Niet alleen heeft Essen in 2014 een laag aantal huisartsen per 1.000 inwoners. Op 9 jaar tijd daalde het aantal nog met 21 procent. Kalmthout kende over dezelfde periode een toename van het aantal huisartsen met 11 procent.

2.6. Kindervoorzieningen

In de volgende grafiek beperken we de kinderopvang tot een leeftijd van 3 jaar. We gaan ervan uit dat kinderen vanaf 3 jaar naar de kleuterschool gaan en dus niet meer in de kinderopvang verblijven. Dit blijkt ook uit de cijfers. In de gemeenten in de vergelijkingsgroep zijn heel weinig opvangplaatsen voor kinderen vanaf 3 tot en met 11 jaar. In deze leeftijdscategorie telt Essen maar 28 plaatsen (per 100 inwoners is dit gelijk aan nul). De overige gemeenten tellen vergelijkbare aantallen.

Grafiek 2.6.a. Kinderopvang, 2013

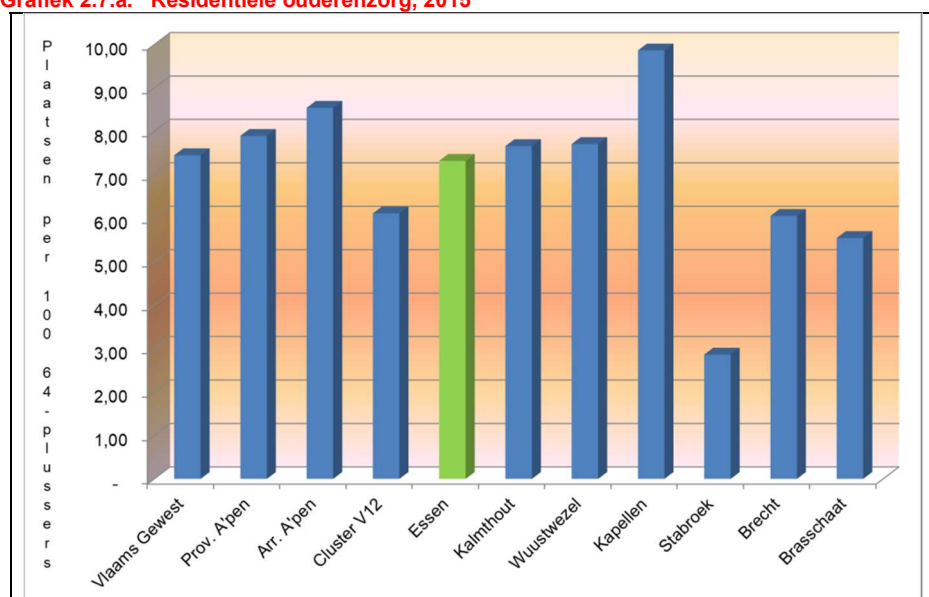

In 2013 kende Essen (met 245 plaatsen) iets meer plaatsen per 100 inwoners (1,39) dan de cluster en de andere gemeenten, met uitzondering van Brecht en Brasschaat. In 2009 had Essen (met 0,94 plaatsen per 100 inwoners) nog minder plaatsen dan de andere gemeenten. Alleen Kalmthout scoorde met 0,85 toen nog lager.

2.7. Oudervoorzieningen

In grafiek 2.7.a. keren we terug naar de oudere bevolking. In deze grafiek zetten we het aantal plaatsen in de residentiële ouderenzorg tegenover de doelgroep, de inwoners ouder dan 64 jaar. Kapellen scoort heel hoog met meer dan 9 (bijna 10 met 9,87) plaatsen per 100 64-plussers. Essen heeft met 7,32 plaatsen per 100 inwoners ouder dan 64 jaar (in absolute waarden 235) nog altijd een hogere score dan de cluster. Onze gemeente scoort hiermee ongeveer even hoog als Kalmthout en Wuustwezel. Brecht, Brasschaat en vooral Stabroek tellen beduidend minder plaatsen in de residentiële ouderenzorg in vergelijking met Essen.

Grafiek 2.7.a. Residentiële ouderenzorg, 2015

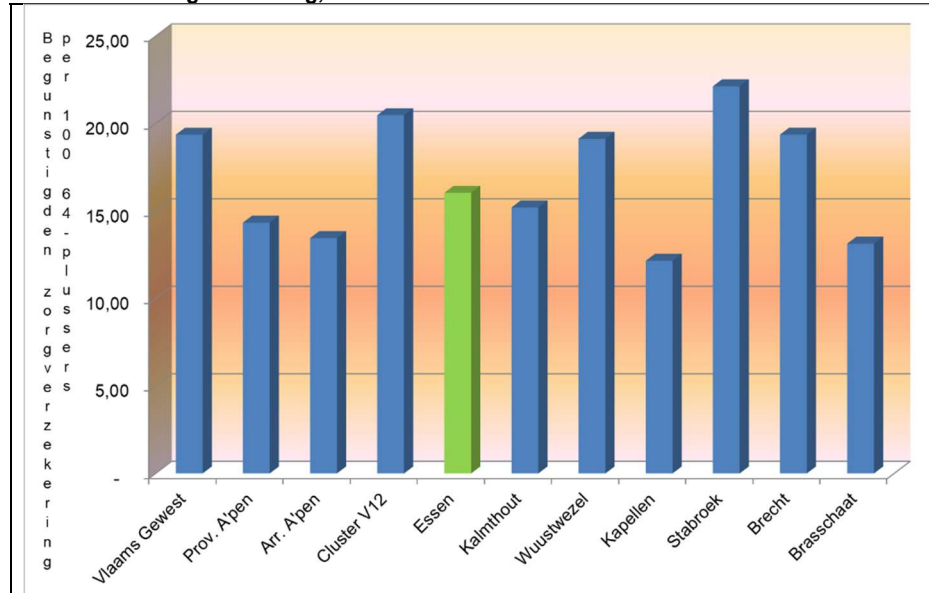

Tabel 2.7.a. Evolutie aantal plaatsen residentiële ouderenzorg

	2005	2007	2009	2011	2013	2015
Vlaams Gewest	100	103	106	112	118	127
Prov. A'pen	100	105	108	115	120	129
Arr. A'pen	100	105	107	113	118	127
Cluster V12	100	106	118	129	142	155
Essen	100	100	100	104	104	104
Kalmthout	100	100	95	95	109	110
Wuustwezel	100	100	100	100	100	188
Kapellen	100	110	115	122	123	123
Stabroek	100	115	115	115	118	118
Brecht	100	116	109	110	126	128
Brasschaat	100	112	109	109	109	109

Als we naar de evolutie vanaf 2005 kijken (tabel 2.7.a.), dan zien we dat Essen over het geheel van de jaren eenzelfde aantal plaatsen behoudt. In Wuustwezel is dat helemaal anders. Daar nam het aantal plaatsen toe met maar liefst 88 procent. Ook in de andere gemeenten nam het aantal plaatsen toe. Dit is niet onlogisch gezien de verouderende bevolking. Essen moest in 2005 met een score van 9,25 per 100 64-plussers alleen Kapellen laten voorgaan. Essen telde dus toen al een hoog aantal plaatsen per 100 ouderen. De specifieke ouderenzorgverlening vanuit De Bijster kan een vertekening geven, omdat het bereik en de uitstraling van dat woon- en zorgcentrum veel verder gaat dan Essen alleen.

Grafiek 2.7.b. Zorgverzekering, 2017

Grafiek 2.7.b. zet het aantal begunstigden van de Vlaamse zorgverzekering naast mekaar. Waar Essen in 2015 beduidend minder begunstigden telde per 100 70-plussers, is de situatie in 2017 anders. Essen heeft een verhouding die lager ligt dan Wuustwezel, Stabroek en Brecht. Essen scoort ook lager dan Vlaanderen en de cluster V12.

3. Cultuur en sport

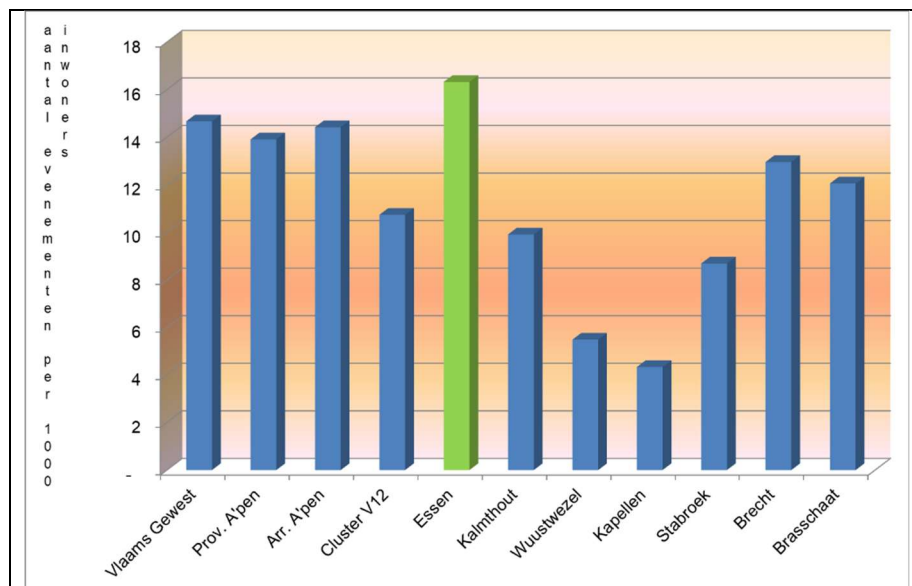
3.1 Culturele en sportieve evenementen

Voor cultuurnummers is de Uit-databank een van de weinige databanken met gemeente-overschrijdende gegevens. In het algemeen zijn deze cijfers de meest accurate die al verzameld zijn over het vrijetijdsaanbod in Vlaanderen. De kwaliteit ervan kan wel merkbaar verschillen naargelang een gemeente lid is van het Uitnetwerk (=Uitpartner) of niet. Lidmaatschap van het Uitnetwerk impliceert dat de gemeente uitdrukkelijk werk maakt van gegevensverzameling (eigen activiteiten, maar ook aansporing van verenigingen) en actief samenwerkt met de Uitdatabank voor de publicatie van het lokale cultuur- en vrijetijdsaanbod. De actuele lijst van de Uitpartners vind je terug op www.uitnetwerk.be/partners.

Eind 2016 ondertekenden al 270 gemeenten een Uit-overeenkomst met het oog op structurele samenwerking. In het algemeen is het beeld van het vrijetijdsaanbod voor deze partners correcter in te schatten dan voor gemeenten die niet lid zijn.

Grafiek 3.1.a. geeft het aantal culturele evenementen weer. Essen scoort voor 2014 bijzonder goed. Dat jaar zijn er in Essen bijna 16 evenementen per 1.000 inwoners georganiseerd. Dit aantal is bijzonder hoog, al lijkt het iets eenmalig. Tabel 3.1.a. duidt de evolutie van de evenementen aan. Het aantal activiteiten per 1.000 inwoners lijkt in alle gemeenten toe te nemen. Essen tekent voor 2014 ten opzichte van 2010 een spectaculaire sprong op. Ook Brecht laat iets gelijkaardigs zien. Of deze sprong zich verder zet, wordt pas duidelijk als nieuwe gegevens beschikbaar zijn.

Grafiek 3.1.a. Aantal evenementen

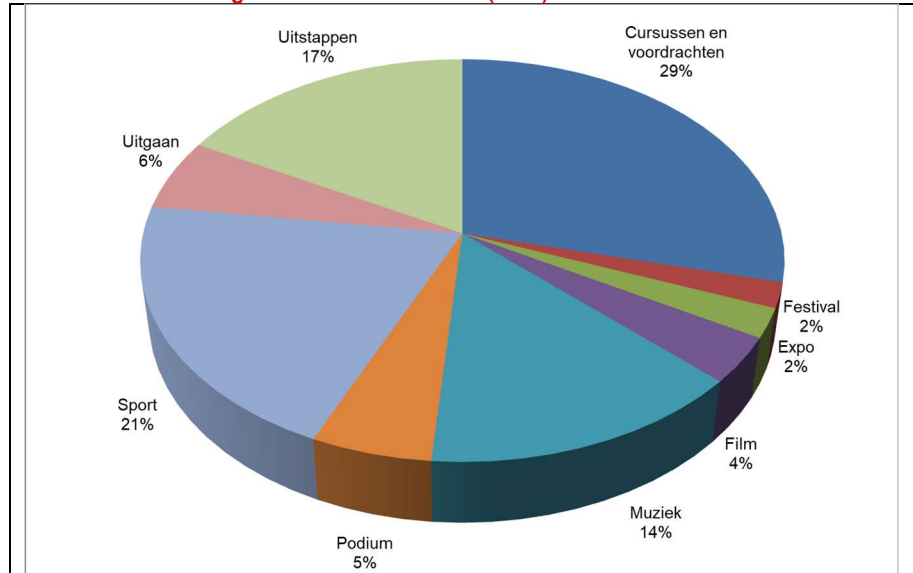

Naast het aantal en de evolutie, is het interessant om ook de verdeling van de culturele activiteiten te bekijken. Cursussen en voordrachten maken het grootste deel uit, goed voor 29 procent van alle activiteiten. Sportmanifestaties bezetten een tweede plaats met 21 procent. Vervolgens komen de uitstappen. Exposities en festivals sluiten de rij met allebei een aandeel van 2 procent.

Tabel 2.7.a. Evolutie aantal evenementen

	2010	2011	2012	2013	2014
Vlaams Gewest	100,00	123,37	147,59	168,00	151,02
Prov. A'pen	100,00	122,92	141,97	151,82	132,68
Arr. A'pen	100,00	115,91	130,93	137,81	116,91
Cluster V12	100,00	137,86	159,85	192,54	178,46
Essen	100,00	108,15	179,42	168,56	645,57
Kalmthout	100,00	141,10	171,99	191,80	193,08
Wuustwezel	100,00	198,37	179,44	130,21	122,54
Kapellen	100,00	172,66	144,80	172,21	208,20
Stabroek	100,00	225,06	318,35	360,40	216,76
Brecht	100,00	136,73	572,83	977,61	674,58
Brasschaat	100,00	107,00	140,20	140,51	114,19

Grafiek 3.1.b. Verdeling sectoren evenementen (2014)

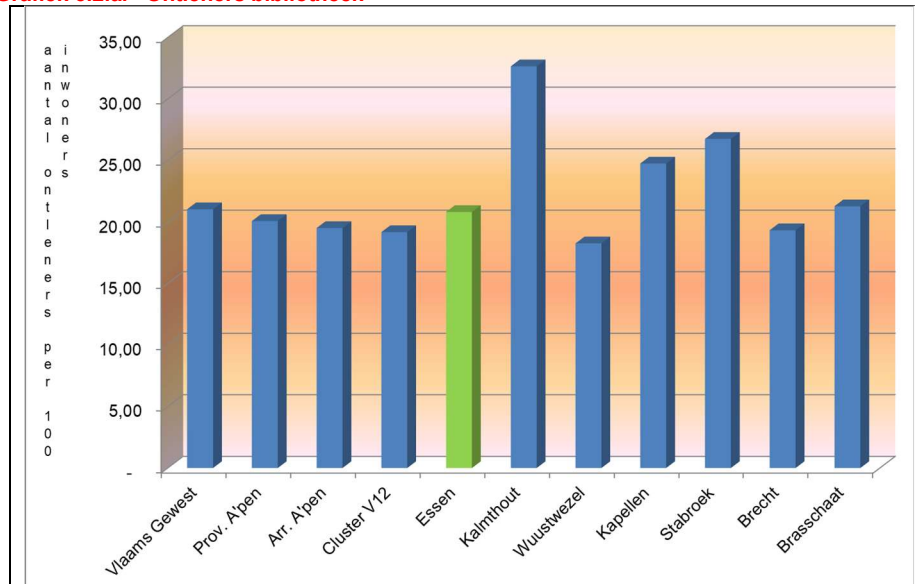

3.2. Bibliotheek

Een bibliotheek is een (meestal openbare) plaats waar bepaalde stukken (boeken, muziek, bestanden) uitgeleend worden. Ontleners brengen na gebruik de stukken terug naar de bibliotheek. Vroeger beperkten de ontleningen zich tot boeken. Vandaag heeft de bib een veel breder aanbod. Grafiek 3.2.a. geeft het aantal ontleners per 100 inwoners. Dit is de vraagzijde van de bibliotheek.

Essen haalt 20,82 ontleners per 100 inwoners. Met dit aantal vestigt Essen zich op het niveau van het Vlaams Gewest en de provincie Antwerpen. De 20,82 ontleners in 2015 komen overeen met 3.836 mensen. Hiermee bereikt de bibliotheek in Essen nog altijd meer mensen dan Wuustwezel en Brecht. Kalmthout telt veel meer ontleners per 100 inwoners dan wie ook in de vergelijkingsgroep.

Grafiek 3.2.a. Ontleners bibliotheek

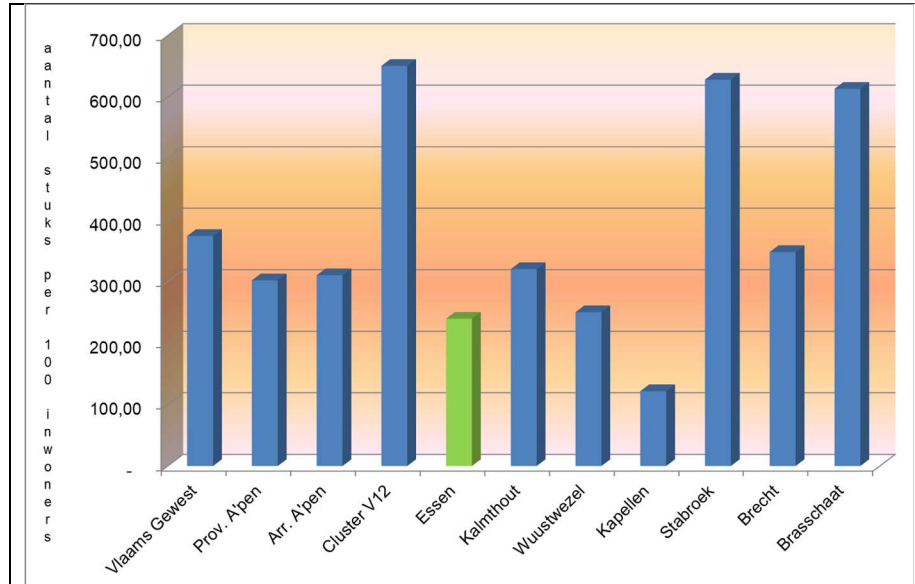
Tabel 3.2.a. leert dat het aantal ontleners, en daarmee samenhangend het bereik van de bibliotheek, op tien jaar tijd overall daalde. Essen kent in 2015 nog maar 70 procent van het aantal ontleners van 2006. Wuustwezel haalt een nog lagere score dan Essen met een indexwaarde van 63,43. Brasschaat en Brecht zitten met een evolutie die gelijkloopt met die van Essen. Kalmthout en Stabroek weten zich goed te handhaven. De dalende trend vindt wellicht een oorzaak in de digitalisering van het Vlaamse culturele leven (e-readers, meer tv-aanbod, Netflix...).

Tabel 3.2.a. Evolutie aantal ontleners

	2006	2008	2010	2012	2014	2015
Vlaams Gewest	100,00	96,77	92,58	89,24	84,29	82,87
Prov. A'pen	100,00	95,47	91,84	87,01	83,38	81,03
Arr. A'pen	100,00	94,12	88,83	85,31	81,97	79,42
Cluster V12	100,00	95,22	90,61	86,32	79,21	79,15
Essen	100,00	105,66	72,16	90,91	80,78	70,44
Kalmthout	100,00	93,92	101,60	86,36	86,15	85,09
Wuustwezel	100,00	80,90	93,55	70,35	66,56	63,43
Kapellen	100,00	100,76	91,31	84,67	79,44	75,74
Stabroek	100,00	98,41	98,08	99,69	97,37	94,82
Brecht	100,00	97,77	77,77	77,26	72,68	70,73
Brasschaat	100,00	93,96	86,99	80,09	73,46	69,68

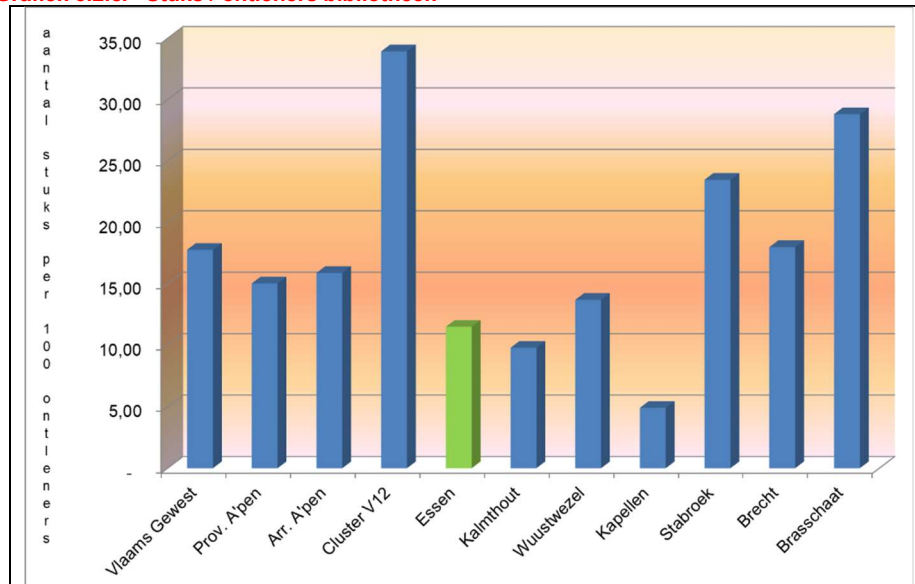
In grafiek 3.2.b. staat het aantal uitleenbare stuks per 100 inwoners. Waar het aantal ontleners de vraagzijde vormt, vormen de aangeboden stuks de aanbodzijde. De cijfers van het aantal uitleenbare stuks per 100 inwoners ligt in Essen op vergelijkbare hoogte als in Wuustwezel. Kapellen noteert minder uitleenstuks. Stabroek en Brasschaat tellen opvallend meer uitleenbare stuks dan Essen. Ook de socio-economische cluster registreert veel meer stuks per 100 inwoners.

Grafiek 3.2.b. Ontleenbare stuks

In grafiek 3.2.c. staan de ontleenbare stuks tegenover het aantal ontleners. Dit geeft een indicatie van de frequentie van het bibliotheekbezoek. Wat opvalt, is dat Essen hier beter scoort dan Kalmthout. Dit zou betekenen dat Essen weliswaar minder mensen over de vloer krijgt, maar dat deze bezoekers vaker naar de bibliotheek komen dan de Kalmthoutse bezoekers. Behalve verder Kapellen, scoren alle andere vergelijkingen hoger dan Essen.

Grafiek 3.2.c. Stuks / ontleners bibliotheek

De evolutie van de te ontleen stuks (tabel 3.2.b.) kent niet hetzelfde beeld als het aantal ontleners. We zien voor Essen dat de daling ongeveer even groot is als de daling van het aantal ontleners. Met 44.134 stuks telt de bib van Essen in 2015 net iets meer dan 30 procent minder te ontleen stuks in vergelijking met 2006. De socio-economische cluster en Stabroek investeerden duidelijk in het aantal ontleenbare stuks. Ondanks deze investeringen liep ook hier het aantal bezoekers terug. Kalmthout breidde zijn collectie lichtjes uit met 4 procent. Zowel in Kalmthout als in Stabroek daalde het aantal

ontleners. In beide gemeenten was deze daling wel kleiner dan elders. Misschien dat de investering in het aantal stuks de daling van het aantal ontleners toch wat inperkt.

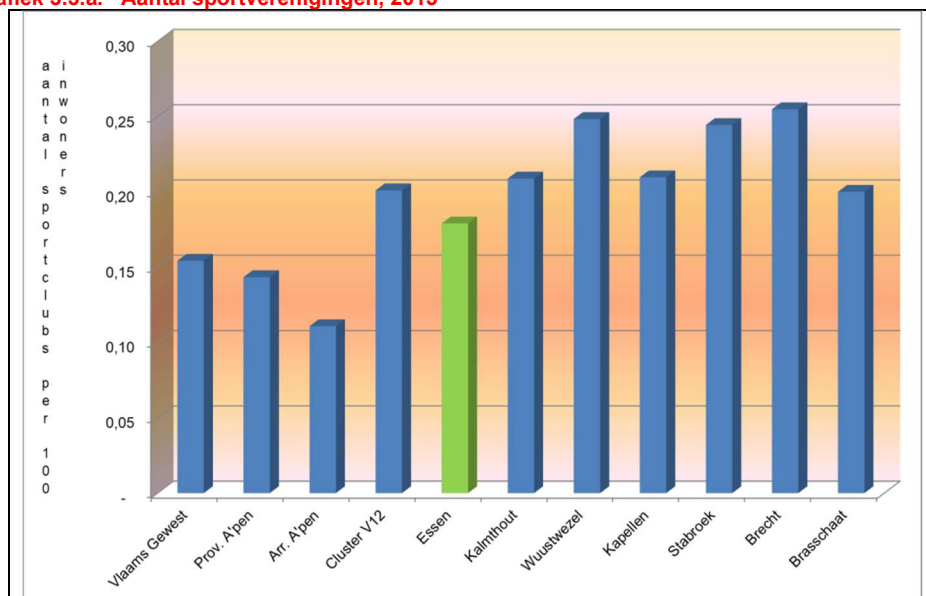
Tabel 3.2.b. Evolutie aantal stuks

	2006	2008	2010	2012	2014	2015
Vlaams Gewest	100,00	100,06	97,92	93,99	95,90	94,68
Prov. A'pen	100,00	99,17	94,37	85,45	80,90	79,22
Arr. A'pen	100,00	97,36	93,46	85,62	85,88	83,75
Cluster V12	100,00	108,76	105,57	120,98	171,31	169,79
Essen	100,00	101,26	93,65	82,24	70,75	69,45
Kalmthout	100,00	91,25	94,62	100,38	104,32	104,49
Wuustwezel	100,00	27,43	27,51	71,50	89,01	82,01
Kapellen	100,00	81,10	74,86	29,32	31,70	30,43
Stabroek	100,00	107,17	102,52	152,00	167,78	146,19
Brecht	100,00	103,55	104,51	100,13	93,38	88,47
Brasschaat	100,00	111,89	113,35	108,57	102,00	98,63

3.3. Sportverenigingen

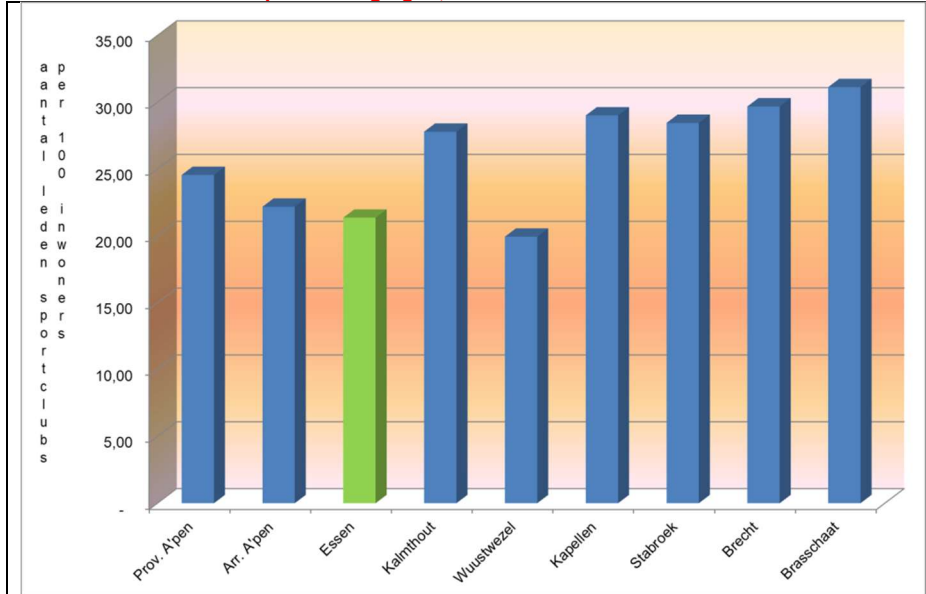
Essen telt verschillende sportclubs. Grafiek 3.3.a. zet het aantal sportverenigingen tegenover 100 inwoners. Essen telt in 2015 met 33 erkende clubs meer sportclubs dan Vlaanderen, de provincie of het arrondissement. Essen scoort naar aantal clubs wel lager dan de omringende gemeenten.

Grafiek 3.3.a. Aantal sportverenigingen, 2015

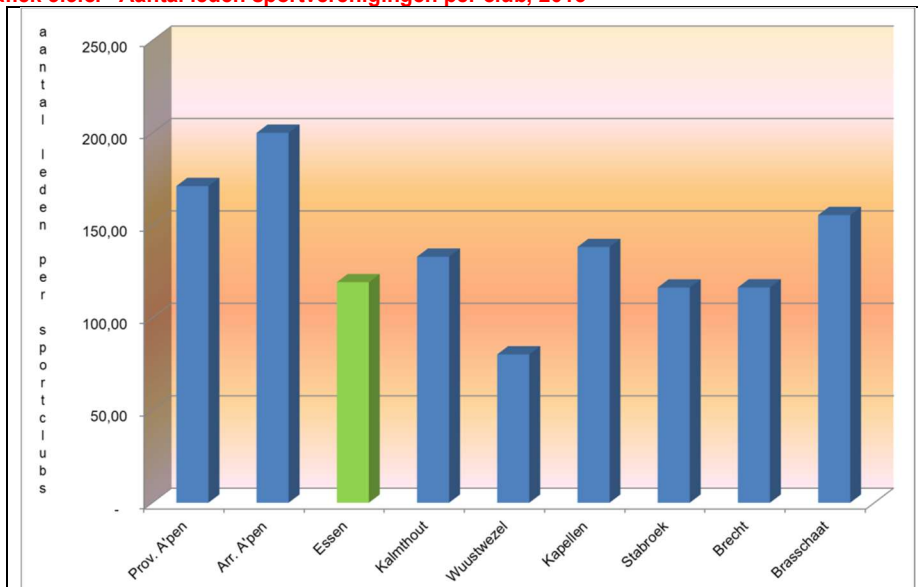
Het aantal clubs zegt op zich niet zo veel. Interessanter is het aantal mensen dat actief sport. Daarom zet grafiek 3.3.b. het aantal leden in een sportclub in 2015 naast mekaar, gerelateerd aan 100 inwoners. Behalve Wuustwezel, telt Essen, met in totaal 3.937 leden, het laagste aantal leden van een sportclub.

Grafiek 3.3.b. Aantal leden sportverenigingen, 2015

Ook interessant is de gemiddelde grootte van de sportverenigingen. Grafiek 3.3.c. zet het aantal leden per sportclub uit. De gemiddelde sportclub in Essen telt 119 leden. Dat is vergelijkbaar met Stabroek en Brecht. De provincie en het arrondissement tellen grotere sportclubs dan de gemiddelden van de gemeenten. De stedelijke structuur en hogere bevolkingsdichtheid in Antwerpen heeft hier wellicht mee te maken.

Grafiek 3.3.c. Aantal leden sportverenigingen per club, 2015

In tabel 3.3.a. geven we de evolutie van het aantal leden van een sportclub weer. Globaal genomen nam de sportparticipatie in Essen toe, van 4.532 leden in 2013 tot 4.758 leden in 2016. Ten opzichte van 2014 en 2015 is er wel een daling. Over de jaren heen is het aantal leden toegenomen met 5 procent.

Tabel 3.3.a. Sportparticipatie

	2013	2014	2015	2016
Essen	4 532	4 798	4 825	4 758
Sportparticipatie	25,09%	26,56%	26,71%	26,34%
Index sport	100,00	105,87	106,47	104,99

3.4. Jeugdverenigingen

Niet alleen sporters verenigen zich. Ook jongeren doen dit in allerlei jeugdverenigingen. In Essen zijn in 2016-2017 13 jeugdverenigingen actief, in totaal goed voor 792 leden. De gesubsidieerde jeugdverenigingen betreffen in hoofdzaak de grote nationale jeugdbewegingen (Chiro, Scouts, KSJ, KLJ).

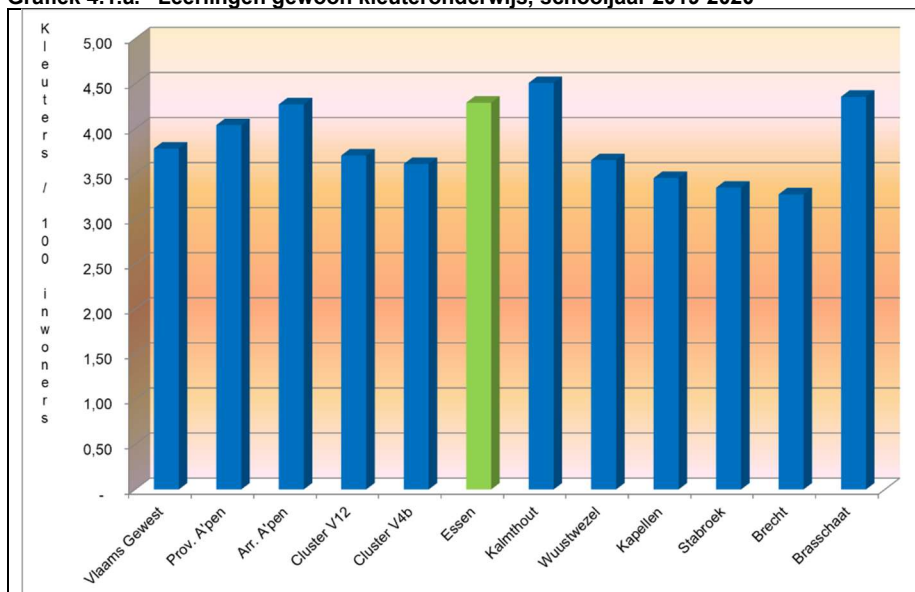
4. Onderwijs

Over onderwijs zijn er in de eerste plaats cijfers beschikbaar over het aantal leerlingen per onderwijsvorm, aangevuld met cijfers over waar de leerlingen wonen. Zo brengen we de eventuele verkeersstromen in kaart.

4.1 Kleuteronderwijs

Met 822 schoollopende kleuters haalt Essen een score van 4,29 schoollopende kleuters per 100 inwoners in het schooljaar 2019-2020. Met deze cijfers zit Essen volop in het koppeloton. Enkel Kalmthout telt meer kleuters. Essen telt ook meer kleuters per 100 inwoners dan de grotere gehelen in de vergelijkingsgroep.

Grafiek 4.1.a. Leerlingen gewoon kleuteronderwijs, schooljaar 2019-2020

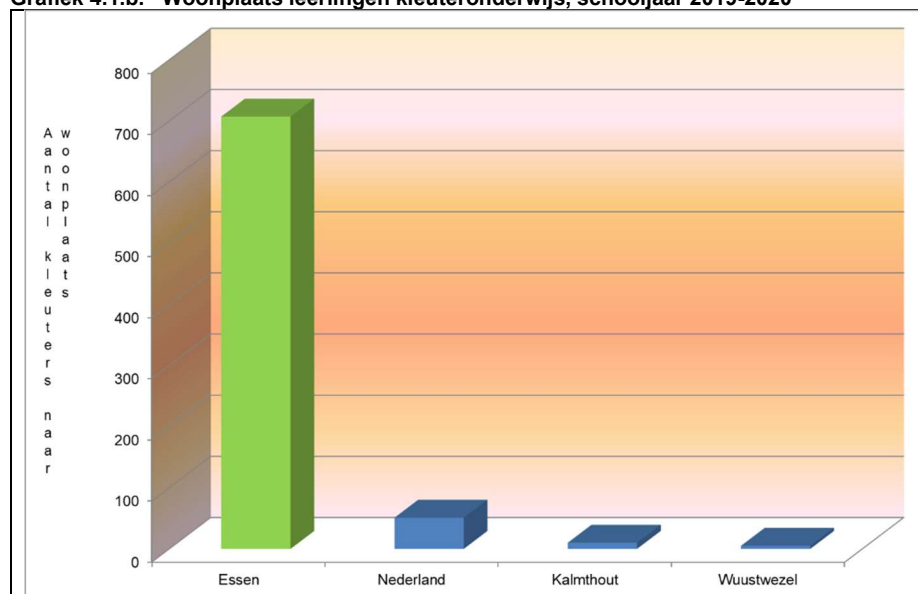
Tabel 4.1.a. Evolutie leerlingen gewoon kleuteronderwijs

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2016	2017	2019
Vlaams Gewest	100,00	99,97	104,39	110,52	114,13	115,03	114,62	111,81	111,86
Prov. A'pen	100,00	100,13	105,43	112,18	117,23	119,52	119,65	117,55	117,07
Arr. A'pen	100,00	101,09	106,67	113,46	119,35	122,44	122,69	121,00	120,55
Cluster V12	100,00	97,57	100,57	105,48	108,88	110,37	110,52	105,55	105,05
Cluster V4b	100,00	101,41	107,56	115,61	120,04	119,99	118,54	114,98	113,68
Essen	100,00	100,14	104,49	108,70	111,45	120,00	121,59	123,91	119,13
Kalmthout	100,00	96,36	95,27	98,30	97,58	102,42	100,48	99,76	103,15
Wuustwezel	100,00	92,45	90,60	93,91	99,47	109,14	111,66	102,38	102,65
Kapellen	100,00	104,40	105,33	110,67	118,13	114,53	117,07	119,33	124,27
Stabroek	100,00	94,48	101,26	108,83	110,73	114,35	111,36	104,73	99,21
Brecht	100,00	96,01	96,78	104,77	108,20	101,00	102,66	101,33	106,87
Brasschaat	100,00	95,59	91,12	98,30	102,27	106,99	105,29	104,35	104,91

Als we naar de evoluties binnen het kleuteronderwijs kijken, zien we in tabel 4.1.a. dat Essen over de afgelopen 14 jaar een groei kende met 19 procent. Hiermee tekent Essen, op Kapellen en het arrondissement na, de hoogste score op.

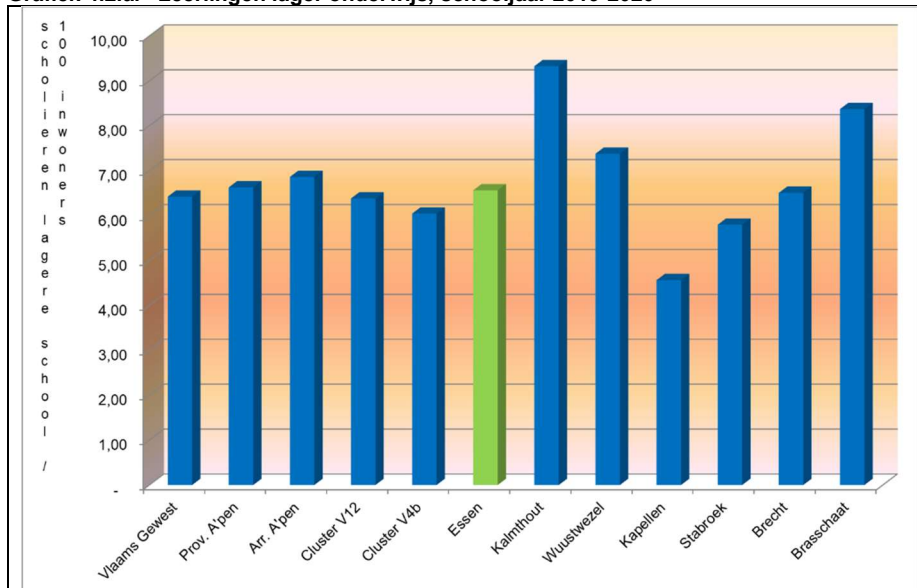
De kleuters die in Essen schoollopen, komen niet allemaal uit onze gemeente. Om dit in kaart te brengen zetten we voor het schooljaar 2019-2020 de woonplaats van de in Essen schoollopende kleuter in grafiek 4.1.b. naast mekaar als er meer dan 1 leerling uit die gemeente komt. Het valt op dat het overgrote deel (91 procent) van de in Essen schoolgaande kleuters uit de eigen gemeente komt. In de tweede plaats levert Nederland een aantal kleuters aan, goed voor een aandeel van 6 procent.

Grafiek 4.1.b. Woonplaats leerlingen kleuteronderwijs, schooljaar 2019-2020

4.2 Lager onderwijs

Grafiek 4.2.a. Leerlingen lager onderwijs, schooljaar 2019-2020

Vanaf een leeftijd van 6 jaar is een kind in België leerplichtig. De meeste kinderen volgen deze leerplicht op via het officieel circuit van het onderwijs. Voor kinderen in de lagere school is er geen onderscheid tussen verschillende richtingen. Dat maakt dat de tabellen nog vrij eenvoudig zijn. Grafiek 4.2.a. geeft het aantal schoollopende leerlingen op de lagere school weer voor het schooljaar 2019-2020, gerelateerd aan 100 inwoners per eenheid.

Grafiek 4.2.a. geeft aan dat Kalmthout, Wuustwezel en Brasschaat hoger scoren dan de anderen. Essen telt 7,01 lagere schoolkinderen per 100 inwoners in 2019. Kapellen, Wuustwezel, Brecht en Stabroek scoren lager dan Essen.

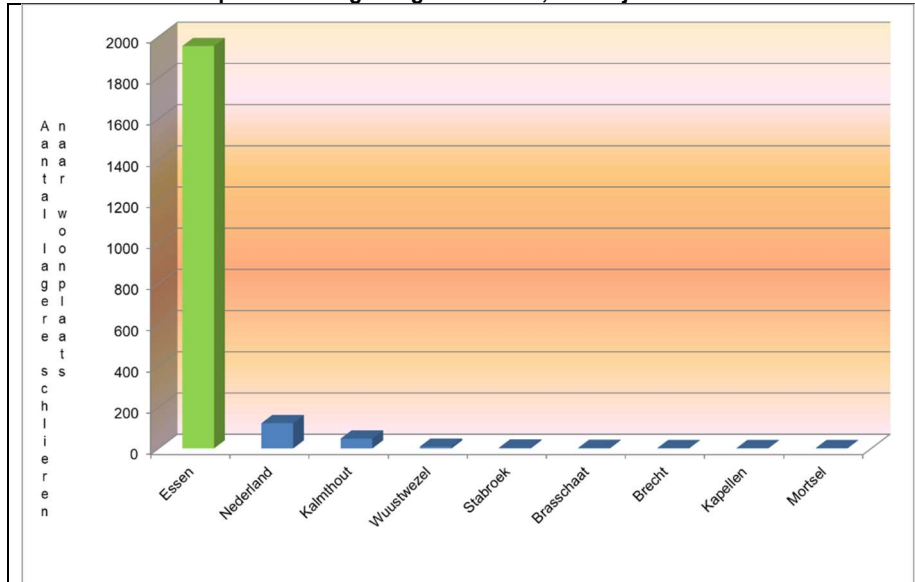
Tabel 4.2.a. Evolutie leerlingen lager onderwijs

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019
Vlaams Gewest	100,00	98,18	96,97	96,96	99,33	103,43	107,66	109,88
Prov. A'pen	100,00	98,40	97,27	97,87	100,69	105,54	110,72	114,14
Arr. A'pen	100,00	98,17	97,24	98,60	101,83	107,16	112,40	115,95
Cluster V12	100,00	97,75	96,61	94,90	95,50	98,29	101,98	104,24
Cluster V4b	100,00	99,19	97,80	98,50	101,71	108,93	113,37	115,62
Essen	100,00	94,72	93,47	88,92	88,26	90,46	94,50	97,87
Kalmthout	100,00	97,49	97,43	93,24	95,59	92,01	93,97	94,69
Wuustwezel	100,00	94,98	95,11	92,98	91,10	91,97	94,55	101,00
Kapellen	100,00	93,66	92,61	89,33	89,85	95,90	100,60	108,21
Stabroek	100,00	100,38	97,90	93,61	99,33	105,63	111,45	111,55
Brecht	100,00	97,46	94,72	90,69	88,10	90,74	89,70	87,01
Brasschaat	100,00	98,89	98,17	96,00	94,43	97,31	100,87	105,42

Waar het aantal leerlingen in het kleuteronderwijs in Essen toenam op 14 jaar tijd, tekent zich in Essen een omgekeerde evolutie af bij de leerlingen in het basisonderwijs. In Essen daalde het aantal leerlingen in het lager onderwijs, net als in Kalmthout en Brecht.

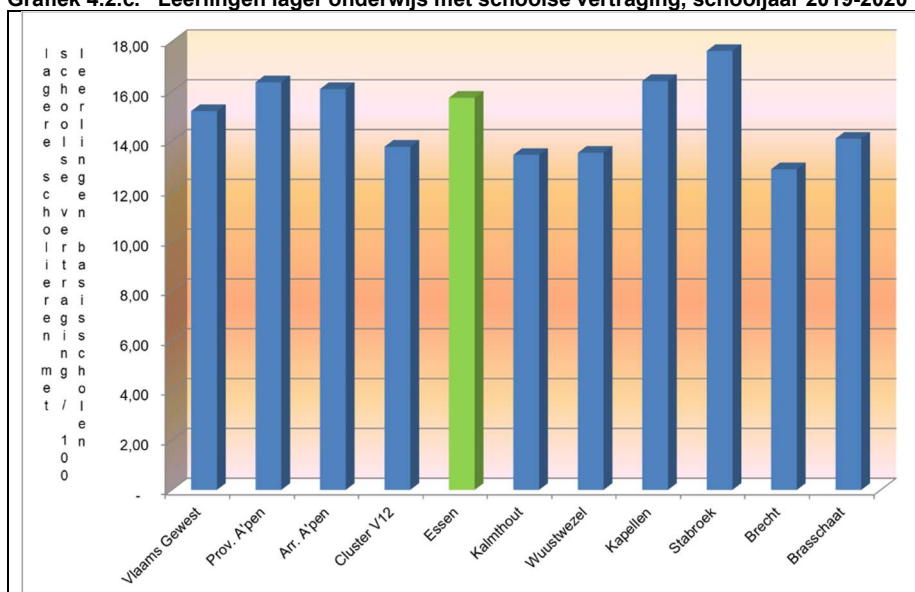
Grafiek 4.2.b. geeft aan dat ook in het lager onderwijs de kinderen in de eerste plaats uit de eigen gemeente komen. Met een aandeel van 91 procent tellen de Essense basisscholen in hoofdzaak kinderen uit de eigen gemeente. Net als in het kleuteronderwijs bekleden de leerlingen uit Nederland een tweede plaats met een aandeel van 6 procent.

Grafiek 4.2.b. Woonplaats leerlingen lagere scholen, schooljaar 2019-2020

Vanaf de lagere scholen legt de Vlaamse gemeenschap doelstellingen op die de leerlingen moeten halen op bepaalde meettijdstippen. Metingen geven aan hoeveel leerlingen voldoen aan de gestelde eisen. Grafiek 4.2.c. geeft het aantal leerlingen uit het lager onderwijs weer met een schoolse vertraging (één of meerdere jaren moeten overdoen). De resultaten van Essen, Kapellen, Stabroek en het arrondissement Antwerpen springen erbovenuit. Essen telt 16 procent leerlingen in het basisonderwijs met een schoolse vertraging. Brecht telt voor dezelfde berekening maar 13 procent leerlingen.

Grafiek 4.2.c. Leerlingen lager onderwijs met schoolse vertraging, schooljaar 2019-2020

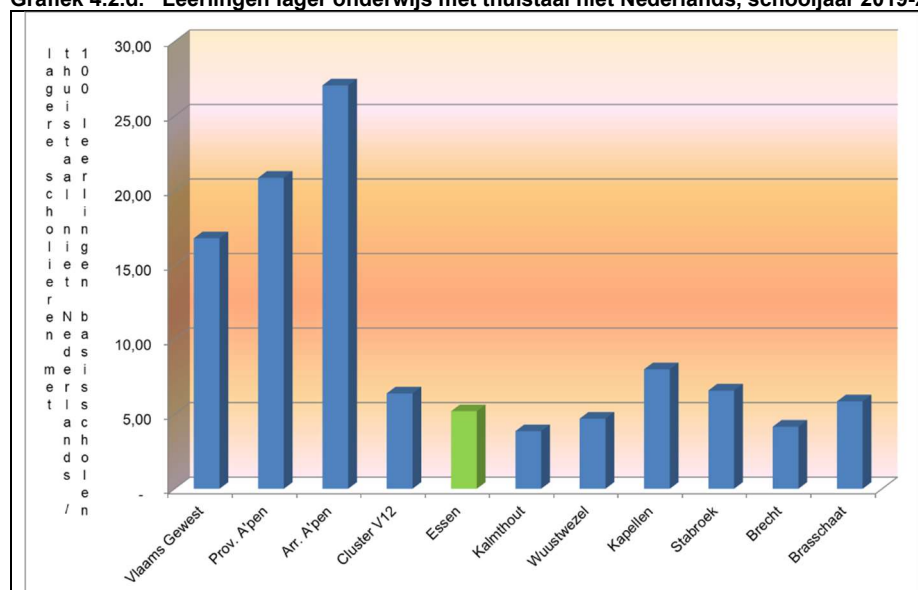
Tabel 4.2.b. geeft aan dat Essen op 10 jaar tijd een daling kende van de schoolse vertraging, terwijl die in de andere gemeenten, behalve in Brecht en Brasschaat toenam. De andere gemeenten maakten dus in vergelijking met Essen een inhaalbeweging.

Tabel 4.2.b. Evolutie leerlingen lager onderwijs, schoolse vertraging

	2009	2011	2013	2015	2017	2019
Vlaams Gewest	100,00	98,20	99,19	105,52	111,69	110,85
Prov. A'pen	100,00	97,84	100,78	107,24	113,79	116,37
Arr. A'pen	100,00	98,93	103,07	110,27	117,46	121,63
Cluster V12	100,00	96,23	94,31	97,69	103,69	99,47
Essen	100,00	90,31	87,22	87,22	91,63	92,51
Kalmthout	100,00	97,80	91,63	105,73	97,36	100,44
Wuustwezel	100,00	95,16	101,08	92,47	114,52	117,20
Kapellen	100,00	94,00	100,50	100,00	118,50	119,00
Stabroek	100,00	101,22	96,34	117,68	123,17	125,61
Brecht	100,00	100,86	97,84	103,02	111,21	96,98
Brasschaat	100,00	89,59	87,55	89,18	96,73	97,96

Grafiek 4.2.d. geeft het aantal leerlingen in het lager onderwijs weer waarbij de thuistaal niet Nederlands is per 100 leerlingen. De grotere gehelen halen hogere percentages dan de gemeenten uit de regio. De invloed van de centrumsteden met een hoger aantal vreemdelingen is hier wellicht niet vreemd aan. In ogenschijnlijk contrast daarmee staat het resultaat van Essen. Essen telt immers relatief veel vreemdelingen, maar wanneer gekeken wordt naar de thuistaal, blijkt dit in veel gevallen Nederlands te zijn. Dit is niet verwonderlijk aangezien het grootste deel van de Essense vreemdelingen Nederlanders zijn in Essen.

Grafiek 4.2.d. Leerlingen lager onderwijs met thuistaal niet Nederlands, schooljaar 2019-2020

Niettegenstaande het behoorlijk resultaat van Essen, schuilt er toch een maatschappelijke evolutie achter de cijfers. Als de cijfers in een rij gezet worden met 2009 als index 100, dan neemt het aantal leerlingen met een thuistaal niet gelijk aan Nederlands in de lagere scholen sterk toe. Dit niet alleen in de grotere gehelen, ook is Essen. Op 9 jaar tijd kent Essen een toename met 116 procent. Gezien de meeste leerlingen in het basisonderwijs in Essen wonen (91 procent), betekent dit dat de anderstaligheid in Essen sterk is toegenomen op 9 jaar tijd. In de andere gemeenten (behalve Kapellen), nam het cijfer nog sterker toe.

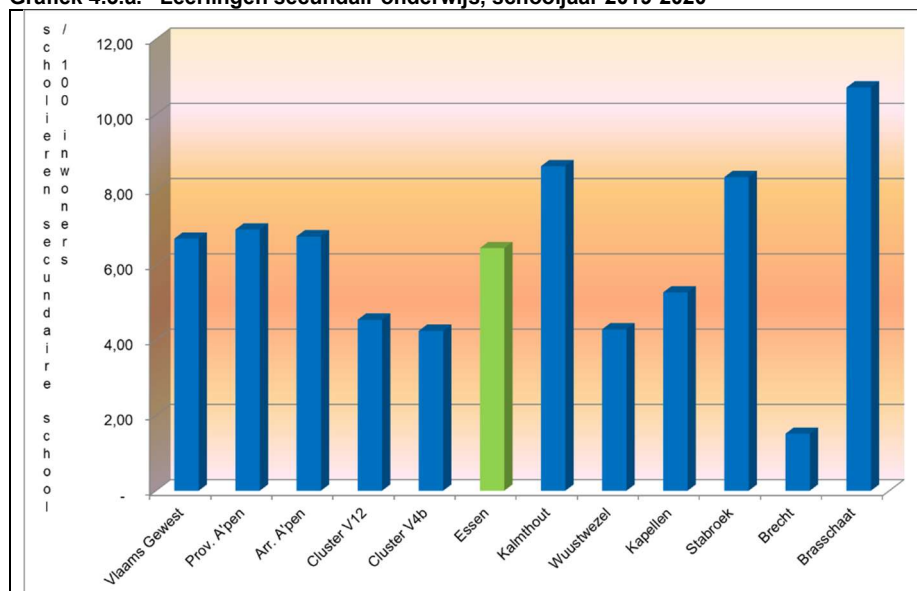
Tabel 4.2.c. Evolutie leerlingen lager onderwijs, thuistaal niet Nederlands

	2009	2011	2013	2015	2017	2018
Vlaams Gewest	100,00	116,65	138,44	158,31	183,99	195,52
Prov. A'pen	100,00	116,17	139,24	160,81	183,24	194,10
Arr. A'pen	100,00	114,17	134,47	154,07	175,14	184,21
Cluster V12	100,00	122,92	148,37	168,93	203,44	222,28
Essen	100,00	138,71	125,81	141,94	183,87	216,13
Kalmthout	100,00	100,00	158,62	165,52	255,17	224,14
Wuustwezel	100,00	111,54	165,38	130,77	184,62	273,08
Kapellen	100,00	85,42	101,04	104,17	110,42	112,50
Stabroek	100,00	103,57	142,86	178,57	246,43	275,00
Brecht	100,00	172,00	176,00	208,00	304,00	300,00
Brasschaat	100,00	138,10	167,86	202,38	214,29	227,38

4.3 Secundair onderwijs

Bij het secundair onderwijs lopen leerlingen school in verschillende richtingen. Eerst wordt gekeken naar de globale scholenpopulatie. Daarna wordt verder opgesplitst in de verschillende (grote) richtingen. Sinds enige tijd wordt voor de eerste twee jaar statistisch alleen gemeten met de brede eerste graad van na de onderwijshervorming. De richtingskeuze vindt officieel pas plaats in het derde jaar van het secundair onderwijs. Dat reflecteert zich ondertussen in de cijfers.

Grafiek 4.3.a. Leerlingen secundair onderwijs, schooljaar 2019-2020

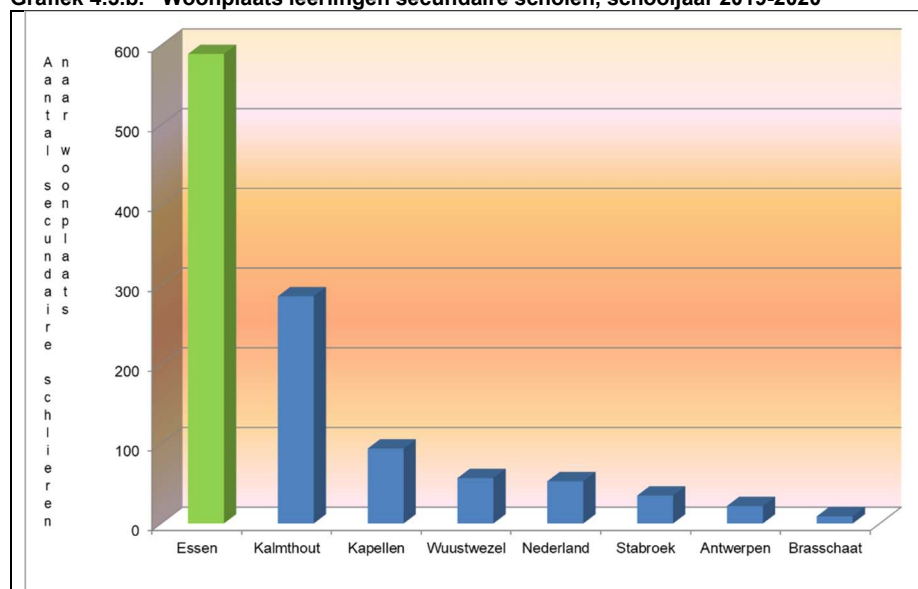
Grafiek 4.3.a. geeft het aantal leerlingen per 100 inwoners weer. De 1.227 leerlingen in Essen vertegenwoordigen een verhouding van 6,45. Essen scoort hiermee lager dan de grotere gehelen, Kalmthout, Stabroek en Brasschaat. Brecht is de grote uitzondering. Deze gemeente heeft geen "gewone" secundaire school. In vergelijking met Wuustwezel, Kapellen en Brecht heeft Essen meer leerlingen op secundaire scholen. Opmerkelijk zijn wel de evoluties. Brasschaat, Kapellen, Stabroek en Wuustwezel kenden de afgelopen 14 jaar een toename van leerlingen. In Kalmthout en Essen daalde het aantal leerlingen op secundaire scholen. Essen is daarbij de sterkste daler met 13 procent ten opzichte van 2005.

Tabel 4.3.a. Evolutie leerlingen secundair onderwijs

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019
Vlaams Gewest	100,00	100,93	100,12	97,24	95,76	95,23	102,83	104,70
Prov. A'pen	100,00	100,45	99,55	97,16	96,20	95,38	103,98	105,86
Arr. A'pen	100,00	100,14	98,79	96,50	95,65	95,26	105,95	107,98
Cluster V12	100,00	102,34	100,82	98,09	93,82	92,60	104,75	104,87
Cluster V4b	100,00	102,56	100,69	101,13	101,10	103,01	108,36	114,87
Essen	100,00	102,21	98,01	100,28	98,36	95,30	93,23	87,39
Kalmthout	100,00	103,41	96,59	90,06	82,50	84,66	88,30	91,59
Wuustwezel	100,00	113,53	117,98	118,32	115,92	113,18	145,21	153,94
Kapellen	100,00	97,01	91,17	94,17	94,09	95,82	107,17	111,51
Stabroek	100,00	110,99	119,08	115,80	115,04	115,42	116,95	119,01
Brecht								
Brasschaat	100,00	100,93	104,28	109,37	110,44	111,20	116,74	114,37

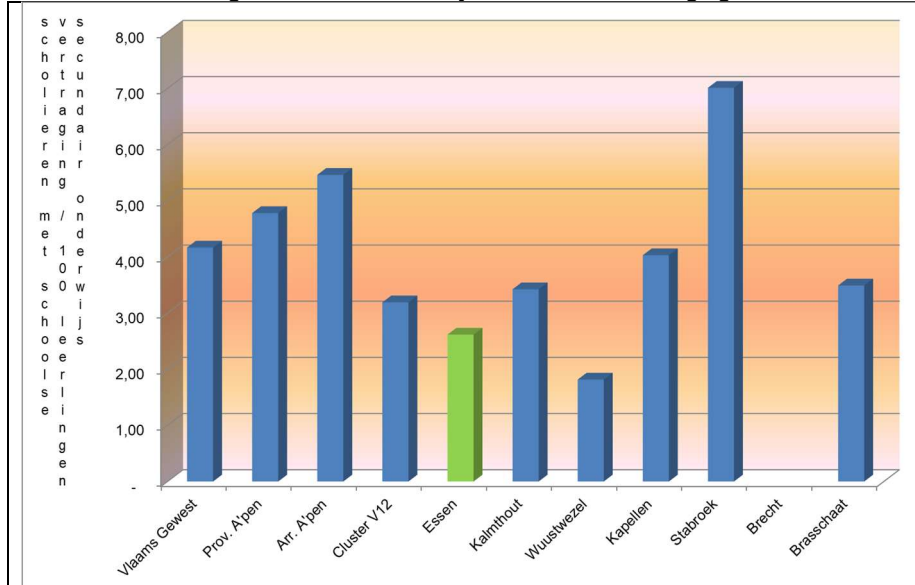
Grafiek 4.3.b. geeft aan dat de meerderheid van de leerlingen in het secundair onderwijs in Essen uit de eigen gemeente komen (51 procent van de leerlingen ofwel 589 studenten). Anders dan bij de lagere scholen en de kleuterscholen, vormen de leerlingen uit Nederland een kleinere groep dan de studenten uit Kalmthout en Kapellen.

Grafiek 4.3.b. Woonplaats leerlingen secundaire scholen, schooljaar 2019-2020

Grafiek 4.3.c. gaat een stap verder en kijkt naar de leerlingen binnen het secundair onderwijs met een schoolse vertraging. Het aantal leerlingen met een vertraging wordt gekoppeld aan het aantal leerlingen in het secundair onderwijs. Meteen valt de hoge kolom van Stabroek op. De gemeenten waar overheersend ASO-scholen te vinden zijn (Essen en Brasschaat) hebben minder te maken met leerlingen met een schoolse vertraging. Gemeenten met veel BSO- en TSO-leerlingen tellen meer leerlingen met een schoolse vertraging. Er is sprake van een zeker watervalstelsel, waarbij de grenzen van de gemeenten weinig tot geen rol spelen.

Grafiek 4.3.c. Leerlingen secundair onderwijs met schoolse vertraging

DEEL II : VOORSPOED

5. Economie

Een economische beschrijving maken we aan de hand van enkele klassieke parameters (inkomen, werkloosheid,...), aangevuld met gegevens over de ondernemingszin binnen de gemeente.

5.1. Inkomen en welvaart

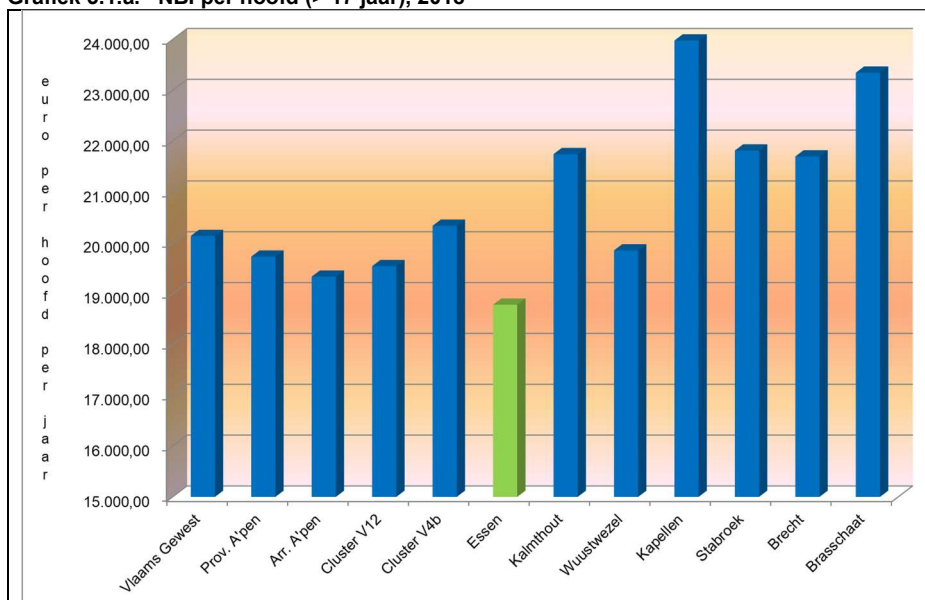
Om welvaart te meten in een bepaalde omgeving, gebruiken economen vaak de eenheid van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Deze eenheid reflecteert het binnenlands inkomen. Aan de hand van deze eenheid kunnen we de economische groei becijferen. Het BBP afleiden per gemeente is een onbegonnen zaak. Daarom vertrekt deze analyse van het inkomen per gemeente. Dit inkomen wordt gemeten aan de hand van het Netto Belastbaar Inkomen (NBI) van de verschillende eenheden. Door het inkomen rechtstreeks te koppelen aan het aantal inwoners (ouder dan 17 jaar) heeft de te grote

invloed van een stad als Antwerpen met haar 520.000 inwoners geen invloed. Deze werkwijze maakt wel dat er een achterstand is van 2 jaar. Dit komt doordat de inkomensbelastingen altijd tellen op het inkomen van 2 jaar geleden.

Grafiek 5.1.a. geeft het inkomen per hoofd weer. Niet totaal onverwacht, blijken Kapellen en Brasschaat gemiddeld de rijkste inwoners te herbergen. De gemiddelde Essenaar heeft in 2018 een gemiddeld netto belastbaar inkomen van 18.870 euro. De gemiddelde inwoner van Kapellen beschikt over 23.978 euro, ofwel ruim 5.000 euro meer de Essenaar.

Grafiek 5.1.a. geeft aan dat Essen het laagste gemiddeld inkomen per hoofd heeft van de hele regio. Dit heeft tot gevolg dat de opcentiemen en de onroerende voorheffing per eenheid in Essen minder opbrengen dan in de andere gemeentes. Daardoor ligt het belastingniveau in Essen hoger dan in de andere gemeenten om een vergelijkbare opbrengst te kunnen genereren in absolute waarden. Aan de andere kant heeft dit ook gevolgen voor de bijdragen die Essen levert in de politiezone Grens (lager dan Kalmthout omwille van solidariteitsprincipe).

Grafiek 5.1.a. NBI per hoofd (> 17 jaar), 2018

Naast de lage score voor de gemiddelde Essenaar, scoort een gemiddelde inwoner uit de socio-economische cluster nog lager. Een gemiddelde inwoner van de V12 heeft geen beschikbaar inkomen van 20.000 euro per jaar. Dit neemt niet weg dat de andere grotere gehelen wel een hoger NBI realiseren per hoofd dan Essen.

Hoewel het lage NBI per hoofd in Essen, nam het NBI per hoofd de afgelopen 13 jaar wel toe. In vergelijking met de rijkere gemeenten steeg het in Essen zelfs meer. Waar een gemiddeld inkomen in Brasschaat de afgelopen 10 jaar 40 procent toenam, was dit in Essen net geen 60 procent. Op zich heeft de gemiddelde Essenaar op 13 jaar dus sneller een hoger inkomen verkregen dan de gemiddelde inwoner van Brasschaat. Met zijn score, net als Wuustwezel (toename van 64 procent) en Brecht (62 procent), vormt Essen wel de absolute top in de evolutie van het NBI per hoofd.

Tabel 5.1.a. Netto belastbaar inkomen per hoofd

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2018
Vlaams Gewest	14.525,86	15.663,35	16.619,98	17.265,62	18.245,15	19.069,44	19.747,78	20.132,93
Prov. A'pen	14.489,76	15.589,87	16.443,15	16.998,40	17.825,56	18.649,82	19.278,53	19.726,46
Arr. A'pen	14.474,67	15.521,72	16.283,28	16.779,94	17.472,09	18.288,74	18.874,59	19.332,59
Cluster V12	13.649,66	14.780,67	15.721,85	16.475,75	17.477,54	18.439,89	19.058,45	19.538,59
Cluster V4b	14.375,80	15.635,47	16.610,53	17.262,61	18.244,26	19.145,43	19.805,65	20.333,51
Essen	13.311,29	14.593,52	15.328,67	16.164,98	17.024,21	18.263,34	18.536,34	18.780,72
Kalmthout	14.793,73	16.643,05	17.254,48	17.925,72	18.724,95	20.073,59	21.032,68	21.742,66
Wuustwezel	13.673,93	14.856,13	15.750,28	16.528,71	17.881,91	18.447,21	19.270,04	19.848,38
Kapellen	17.189,57	18.174,36	19.507,64	20.042,11	20.983,84	22.407,15	23.121,14	23.978,01
Stabroek	16.197,54	17.349,48	18.211,89	18.861,36	19.999,56	20.638,02	21.144,51	21.813,99
Brecht	14.906,78	16.143,71	16.960,04	17.961,79	19.133,48	20.295,76	21.283,54	21.697,30
Brasschaat	16.964,37	17.956,37	18.820,85	19.999,28	21.099,72	21.714,41	22.829,45	23.345,05

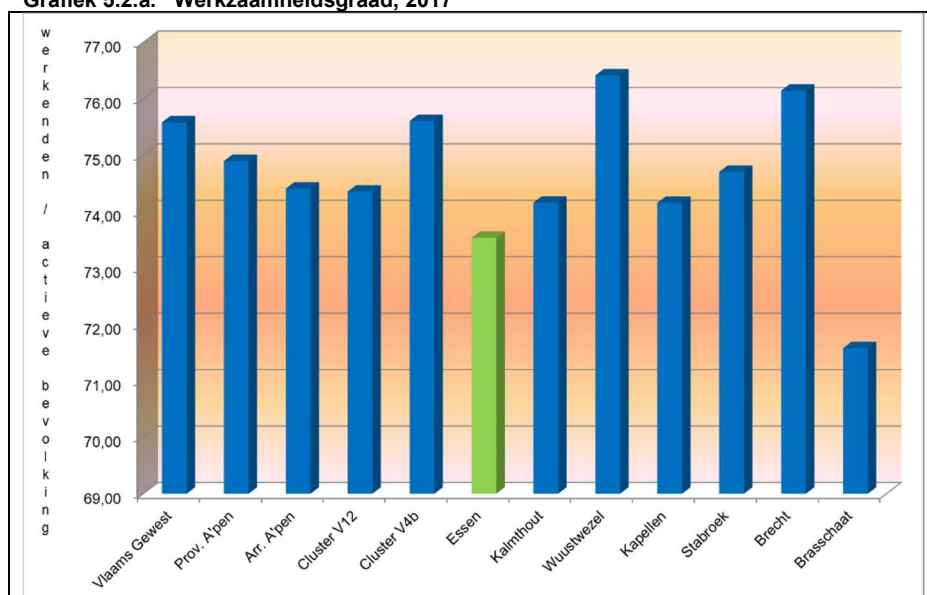
Tabel 5.1.b. Evolutie netto belastbaar inkomen per hoofd

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2018
Vlaams Gewest	100,00	109,16	117,55	124,04	132,64	139,99	146,59	151,06
Prov. A'pen	100,00	109,11	117,15	123,47	131,59	139,20	145,70	149,79
Arr. A'pen	100,00	108,62	115,90	121,96	129,40	136,80	142,91	146,92
Cluster V12	100,00	110,07	119,32	126,88	135,77	144,42	150,64	154,98
Cluster V4b	100,00	110,34	119,16	125,82	134,40	142,70	149,11	153,88
Essen	100,00	111,39	120,37	128,97	136,94	149,85	155,10	159,39
Kalmthout	100,00	112,91	117,62	124,73	131,97	141,54	150,73	156,76
Wuustwezel	100,00	111,16	120,44	128,77	141,90	149,30	158,56	164,94
Kapellen	100,00	106,25	114,89	118,67	124,57	134,00	138,52	143,55
Stabroek	100,00	108,30	115,02	119,97	128,48	134,53	138,52	143,09
Brecht	100,00	111,21	119,79	128,70	138,15	147,76	157,90	162,14
Brasschaat	100,00	105,71	110,45	117,92	124,73	129,03	136,79	140,06

5.2. Werken

Volgens de meeste gangbare economische theorieën creëert arbeid (in combinatie met kapitaal) een bepaalde welvaart. Dat wordt gemeten met het BBP. Werk is daarom een belangrijke economische parameter voor een gemeente als Essen. We kunnen arbeid op twee manieren bekijken. Enerzijds vormen de tewerkstelling en de werkzaamheid een belangrijke factor. Anderzijds speelt werkloosheid ook een grote rol in de economie van een gemeente. Het is ook interessant om de geografische verdeling van het werk te bekijken.

Grafiek 5.2.a. Werkzaamheidsgraad, 2017

Grafiek 5.2.a. staat stil bij de werkzaamheidsgraad. De werkzaamheidsgraad geeft het aantal werkenden per eenheid weer, gedeeld door het aantal inwoners op actieve leeftijd (20-64 jaar) van dezelfde eenheid. Een volledige tewerkstelling is in dat geval theoretisch gezien gelijk aan 100. Als niemand werkt, staat de teller op 0. Hoe hoger de waarde, hoe hoger het aantal werkenden ten opzichte van de actieve bevolking.

Het valt in grafiek 5.2.a. op dat alle individuele gemeenten, met uitzondering van Kapellen en Brasschaat, beter scoren dan Essen. Wuustwezel en Brecht halen een werkzaamheidsgraad die hoger is dan alle andere. In deze twee gemeenten is respectievelijk 75 en 74 procent in de bevolkingsklasse 20-64 jaar aan het werk. In Essen halen we een score van 71,22 procent, wat ook meerdere procentpunten lager ligt dan de clusters (72,25 en 73,71).

Dat Brasschaat een lage score haalt, heeft misschien een statistische reden. We nemen aan dat de hele bevolking binnen de leeftijdsklasse 20-64 jaar zich aanbiedt op de arbeidsmarkt. Dat is uiteraard niet zo. Bijvoorbeeld huisvrouwen, renteniers en studenten Verzwaren in negatieve zin de werkzaamheidsgraad. Als we het hoge inkomen per hoofd van Brasschaat combineren dat met de lage berekende werkzaamheidsgraad, dan ontstaat het vermoeden dat veel inwoners van Brasschaat zich niet aanbieden op de arbeidsmarkt zonder dat deze direct gebruikmaken van de sociale zekerheid (werkloosheidssteun, leefloon...).

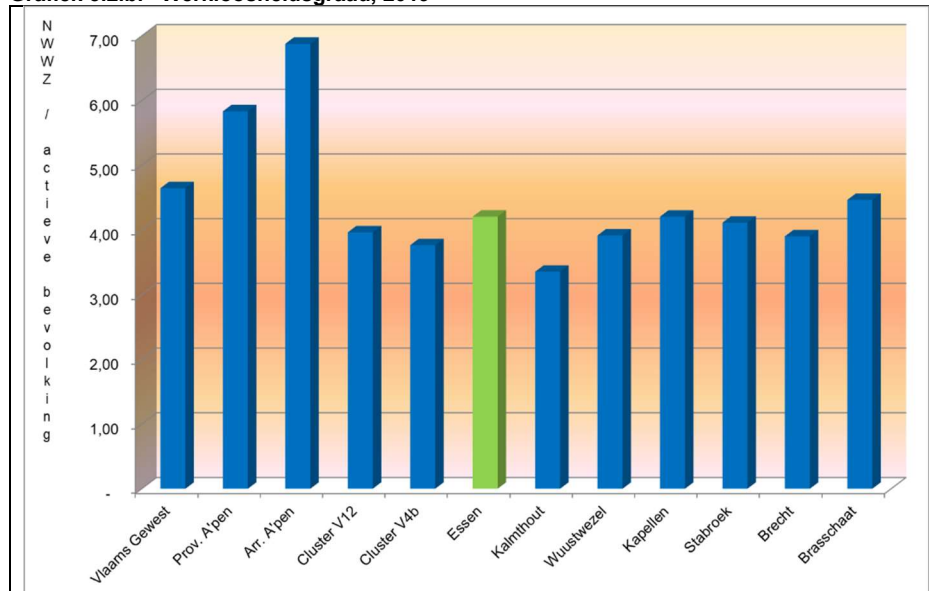
Tabel 5.2.a. geeft de evolutie van de werkzaamheidsgraad weer. In Essen nam de werkzaamheid toe met bijna 8 procent over de periode 2005-2017. Hiermee scoort Essen beter dan Brecht, maar andere gemeenten kenden nog sterkere toename van de werkzaamheidsgraad.

Tabel 5.2.a. Evolutie werkzaamheidsgraad

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017
Vlaams Gewest	100,00	102,17	102,94	103,49	103,43	104,22	106,35
Prov. A'pen	100,00	102,64	103,54	104,08	104,13	105,21	107,14
Arr. A'pen	100,00	102,29	103,08	103,54	103,35	104,39	106,23
Cluster V12	100,00	104,18	105,71	106,77	106,84	107,62	109,95
Essen	100,00	102,90	104,01	104,78	105,08	105,82	107,78
Kalmthout	100,00	106,92	109,39	111,71	115,37	117,38	119,13
Wuustwezel	100,00	104,55	107,22	107,68	107,78	110,00	111,68
Kapellen	100,00	104,10	105,24	106,07	106,06	106,33	107,93
Stabroek	100,00	103,86	106,07	107,13	106,30	108,56	111,25
Brecht	100,00	102,86	103,66	102,51	102,79	103,37	103,92
Brasschaat	100,00	102,93	104,73	104,67	105,41	106,47	108,01

De tegenhanger van de werkzaamheid is de werkloosheid. Om de werkloosheid te meten houden we rekening met de niet-werkende werkzoekenden (NWWZ). De analyse koppelt deze aantallen met het aantal inwoners op beroepsactieve leeftijd. Niet alle inwoners uit de bevolking op beroepsactieve leeftijd die geen werk hebben zoeken effectief werk.

Grafiek 5.2.b. Werkloosheidsgraad, 2019

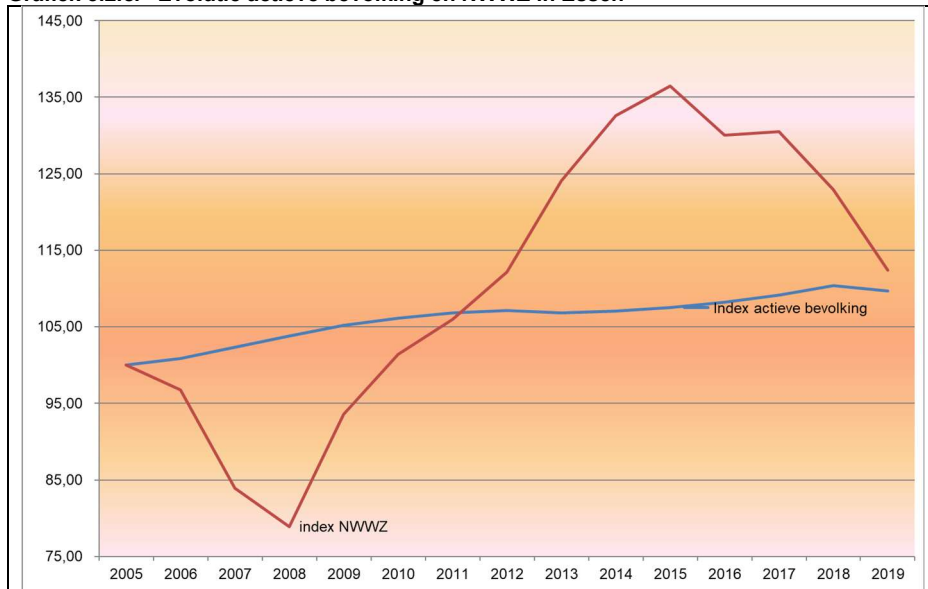
In eerste instantie zien we hetzelfde als bij de werkzaamheid, maar in spiegelbeeld. Essen heeft met 4,21 NWWZ per 100 inwoners op actieve leeftijd, samen met Brasschaat (4,46), Kapellen (4,21), de hoogste werkloosheid in de regio. In vergelijking met de socio-economische clusters scoort Essen slechter. Niettegenstaande deze hogere score haalt Essen een werkloosheidscijfer dat, net als bij de andere gemeenten, lager ligt dan de grotere gehelen. Dit betekent dat relatief gezien minder inwoners op zoek zijn naar een job in vergelijking met Vlaanderen, de provincie en het arrondissement.

Tabel 5.2.a. Evolutie aantal NWWZ

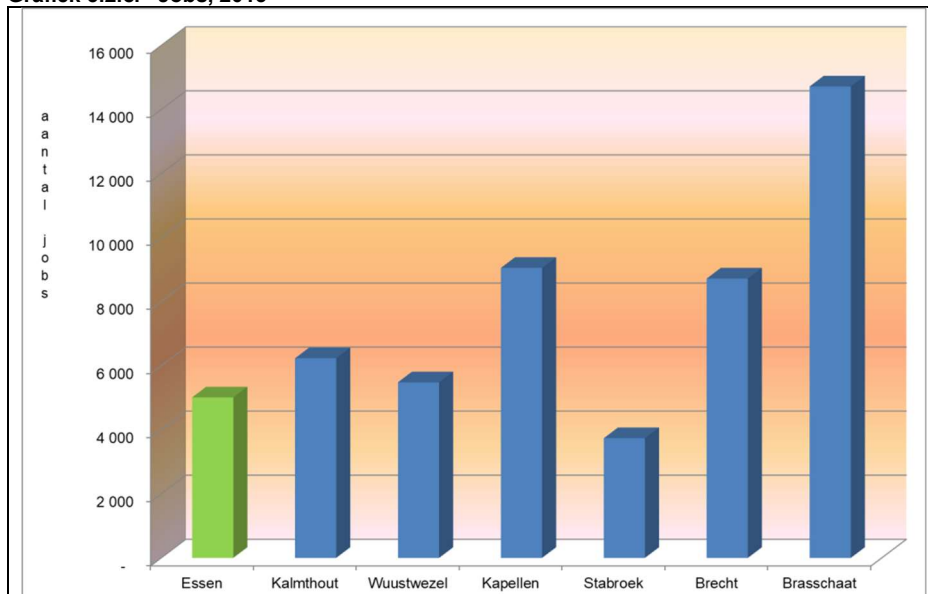
	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019
Vlaams Gewest	100,00	76,65	86,18	82,86	94,29	98,98	90,37	78,55
Prov. A'pen	100,00	78,36	89,13	89,94	102,26	107,03	99,90	87,18
Arr. A'pen	100,00	79,61	91,36	94,09	107,31	112,21	105,53	93,40
Cluster V12	100,00	72,61	80,87	77,24	88,62	94,53	81,07	69,13
Cluster V4b	100,00	76,61	87,36	81,01	92,97	98,72	87,48	74,53
Essen	100,00	83,94	93,58	105,96	124,08	136,47	130,50	112,39
Kalmthout	100,00	81,64	82,37	97,34	104,11	110,87	104,83	88,89
Wuustwezel	100,00	83,89	96,91	99,78	120,53	137,31	125,17	114,13
Kapellen	100,00	79,74	93,97	96,41	106,18	111,35	108,48	94,40
Stabroek	100,00	72,53	94,08	88,69	104,49	107,00	99,46	84,92
Brecht	100,00	77,62	89,63	92,79	102,53	106,45	104,17	90,27
Brasschaat	100,00	79,69	83,92	80,88	90,44	105,70	99,45	90,44

In absolute warden, neemt het aantal NWWZ in Essen en Wuustwezel toe in de periode 2005-2019. Voor Essen bedraagt de toename 12 procent, voor Wuustwezel 14 procent. Alle andere eenheden in de vergelijkingsgroep kenden in absolute termen een dalend aantal niet-werkende werkzoekenden. In dezelfde tijdsspanne nam de actieve bevolking in Essen toe met 9%. Dit betekent dus dat Essen ten opzichte van 2005 meer de toename van haar bevolking niet heeft kunnen omzetten naar een gelijkblijvend aandeel werkenden. Dit is een belangrijk fenomeen. Daarom wordt de tijdsgrafiek uitgetekend in grafiek 5.2.c. Opvallend is de slechte evolutie in de periode 2008-2015. Na 2015 keert het tij. Blijkbaar heeft de financiële crisis hard ingehakt in Essen.

Grafiek 5.2.c. Evolutie actieve bevolking en NWWZ in Essen

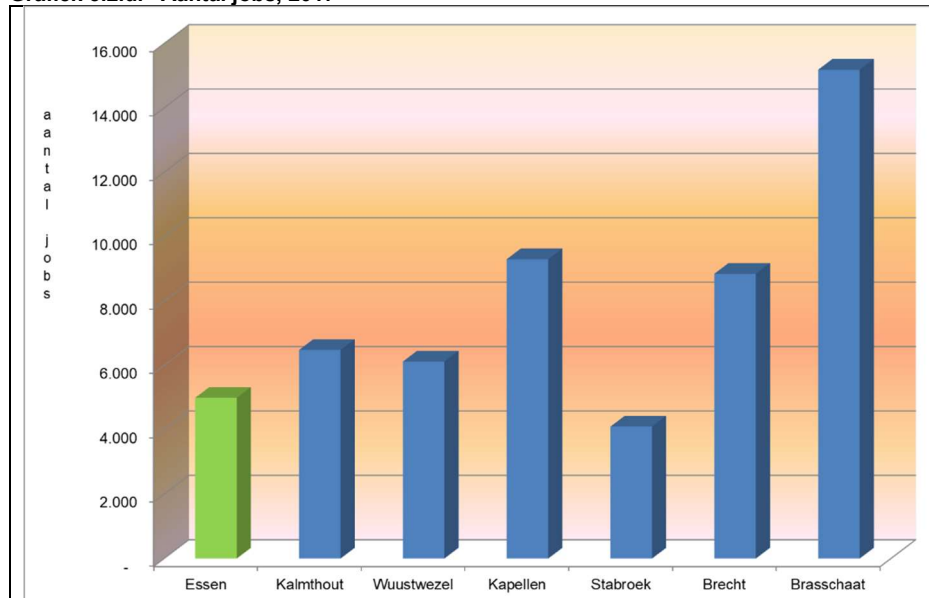

Grafiek 5.2.c. Jobs, 2015

Werk hangt onder andere samen met beschikbare arbeidsplaatsen. In grafiek 5.2.d. staan de beschikbare jobs per gemeente op een rij. De gemeente Brasschaat heeft veel meer jobs in de aanbieding dan de andere gemeenten. Het hogere inwonersaantal speelt daarbij misschien een rol. De aanwezigheid van KMO-zones en industriegebieden binnen de eigen gemeente is wellicht een cruciale factor. Zo heeft Kapellen drie zones en telt Kapellen meer jobs binnen de eigen grenzen.

Grafiek 5.2.d. Aantal jobs, 2017

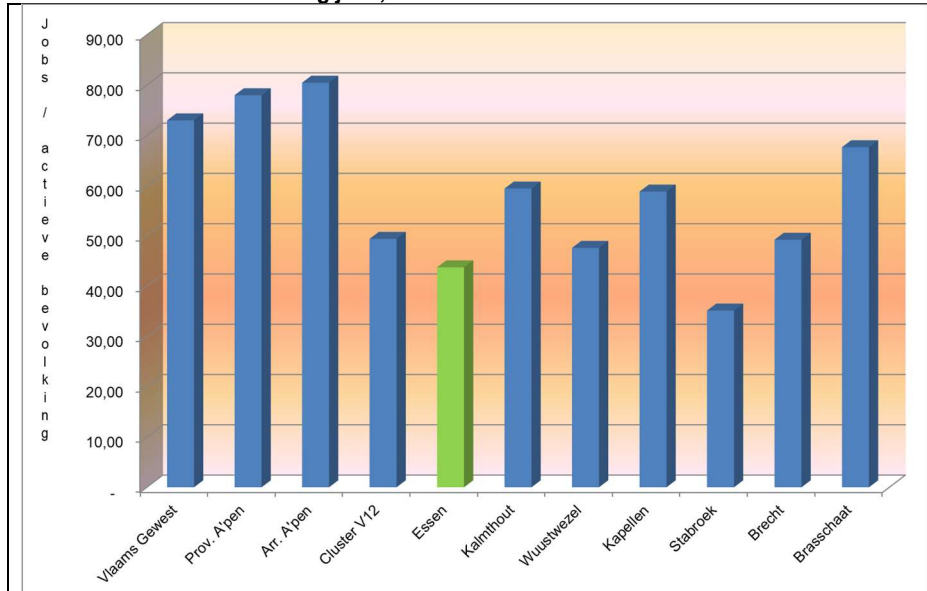
Naast het absolute aantal jobs binnen de gemeentegrens, zet tabel 5.2.b. de evolutie neer. De tabel geeft in de eerste plaats de groei aan van economische activiteiten waarmee een zekere mate van tewerkstelling gepaard gaat. De evolutie in Essen toont sinds 2006 een dalende trend. Omgerekend naar het exacte aantal arbeidsplaatsen, zag Essen op vier jaar tijd 11 procent meer jobs binnen de eigen gemeentegrenzen gecreëerd worden.

Tabel 5.2.b. Evolutie jobs

	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2017
Vlaams Gewest	100,00	104,47	105,25	106,78	107,46	107,18	109,64
Prov. A'pen	100,00	104,12	105,30	106,46	106,84	108,03	110,19
Arr. A'pen	100,00	103,64	104,66	105,55	105,00	107,41	109,50
Cluster V12	100,00	105,08	107,74	109,93	110,18	107,93	110,69
Essen	100,00	105,79	109,70	114,92	113,51	109,64	111,33
Kalmthout	100,00	106,50	111,40	113,35	113,14	118,71	120,52
Wuustwezel	100,00	103,16	102,56	103,85	104,38	115,21	120,61
Kapellen	100,00	106,99	107,83	111,23	110,44	112,56	114,32
Stabroek	100,00	102,92	107,29	112,56	105,19	108,94	115,35
Brecht	100,00	107,17	116,59	116,53	117,18	116,47	119,04
Brasschaat	100,00	103,77	108,19	109,76	109,92	111,54	114,12

Bij de gebiedsinvulling van de beschikbare jobs vergelijken we het aantal arbeidsplaatsen binnen de gemeente met de actieve bevolking. Als een bepaald gebied een ratio heeft van meer dan 100, dan wil dit zeggen dat niet alle beschikbare jobs in dat gebied ingevuld kunnen worden met de eigen actieve bevolking. Als de waarde beneden 100 ligt, zijn er onvoldoende jobs in de eigen gemeente voor een volledige tewerkstelling. Hierbij houden we geen rekening met randvoorwaarden (scholing,...). In 2017 laat Essen een score optekenen van 44. Dit zou betekenen dat Essen een overschot van actieve bevolking kent van 56 procent. Veel van deze mensen werken buiten Essen, wat het hierboven beschreven vermoeden bevestigt.

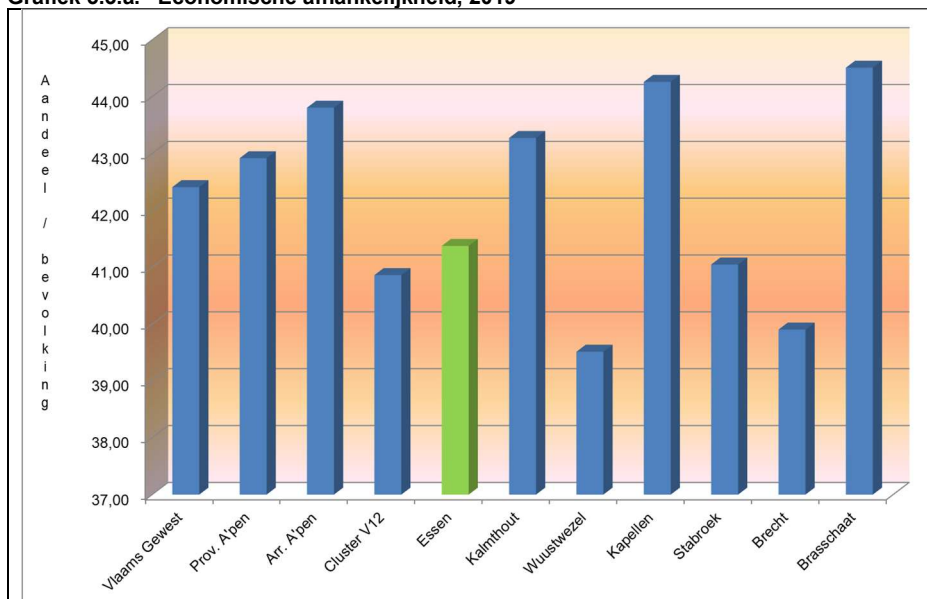
Grafiek 5.2.e. Gebiedsvulling jobs, 2017

5.3. Economische afhankelijkheid

Een persoon die geen werk heeft, is afhankelijk van de mensen die wel een job hebben, ook al bevindt die persoon zich in de categorie van de beroepsactieve leeftijd. Door de afhankelijkheidsratio te berekenen als de verhouding van mensen zonder werk ten opzichte van de totaliteit van de bevolking, krijg je de economische afhankelijkheid. De ratio geeft het aandeel van de bevolking aan dat beroep moet doen op anderen (solidariteit) om rond te komen. Deze nieuwe ratio geeft een zicht op de economische sterkte van de gemeente.

Grafiek 5.3.a. Economische afhankelijkheid, 2019

Grafiek 5.3.a. leert dat bij geen enkele eenheid van de vergelijkingsgroep meer dan de helft van de bevolking afhankelijk is van een vorm van solidariteit. In Essen is 41 procent van de bevolking in 2019

economisch afhankelijk van anderen. Dit is minder in vergelijking met Kalmthout, Kapellen en Brasschaat. Het is ook een betere score dan de grotere gehelen, behalve de cluster. Niet toevallig zijn dat gemeenten met een groter aandeel ouderen. Het aandeel ouderen in de bevolking weegt voorlopig nog altijd door in de afhankelijkheidsratio.

5.4. Ondernemen

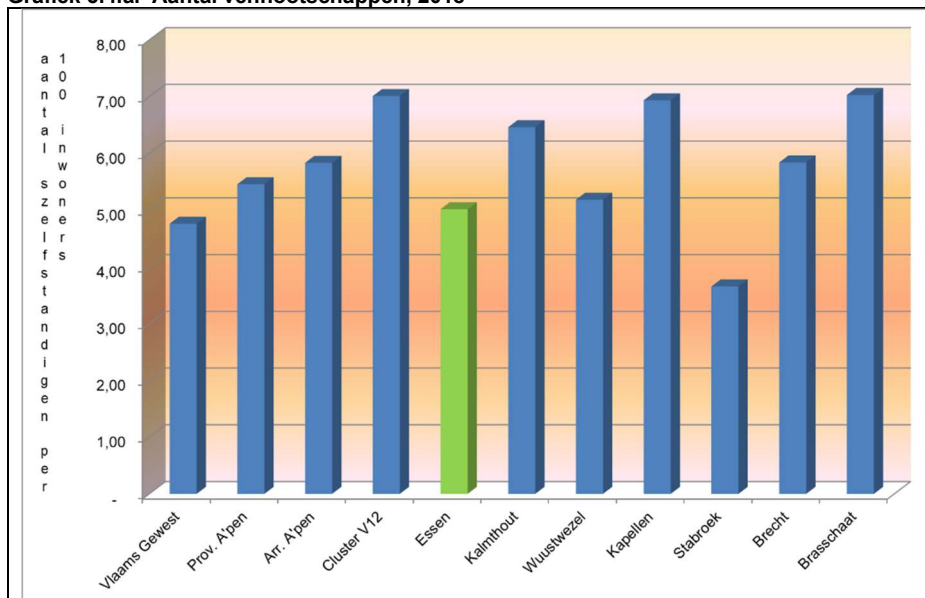
De vorige paragrafen staan stil bij de macro-economische gegevens van de gemeenten. Dit hoofdstuk zoomt in op de micro-economie en bekijkt de ondernemersgeest in elke gemeente. Niet alleen door te kijken naar het aantal ondernemingen, maar ook naar de zelfstandigen, de faillissementen e.d.

Grafiek 5.4.a. start met het aantal vennootschappen. Om ook hier te grote scheeftekkingen te vermijden, relateren we het aantal ondernemingen weer met het bevolkingsaantal. Essen, Wuustwezel en Stabroek huisvesten minder vennootschappen per 100 inwoners dan de grotere gehelen. Essen scoort met 5,02 ondernemingen per 100 inwoners beter dan Vlaanderen (4,76). Dat Essen en Wuustwezel minder vennootschappen tellen dan het arrondissement, Kapellen en Brasschaat, kan duiden op de grotere plattelandsactiviteiten. Evenwel blijft het opvallen dat Essen veel lager scoort dan de socio-economische cluster. De lagere score van Stabroek is te verklaren door de nabijheid van de haven.

In absolute waarden telt Essen 956 vennootschappen in 2019. Brasschaat, dat het beste scoort in verhouding tot het aantal inwoners, telt 2.660 vennootschappen.

Naast de nabijheid van het havengebied, kan het aantal industriegebieden en KMO-zones ook een rol spelen. Zo telt Kapellen met haar drie zones meer bedrijven dan Stabroek, dat geen industriezones heeft.

Grafiek 5.4.a. Aantal vennootschappen, 2018

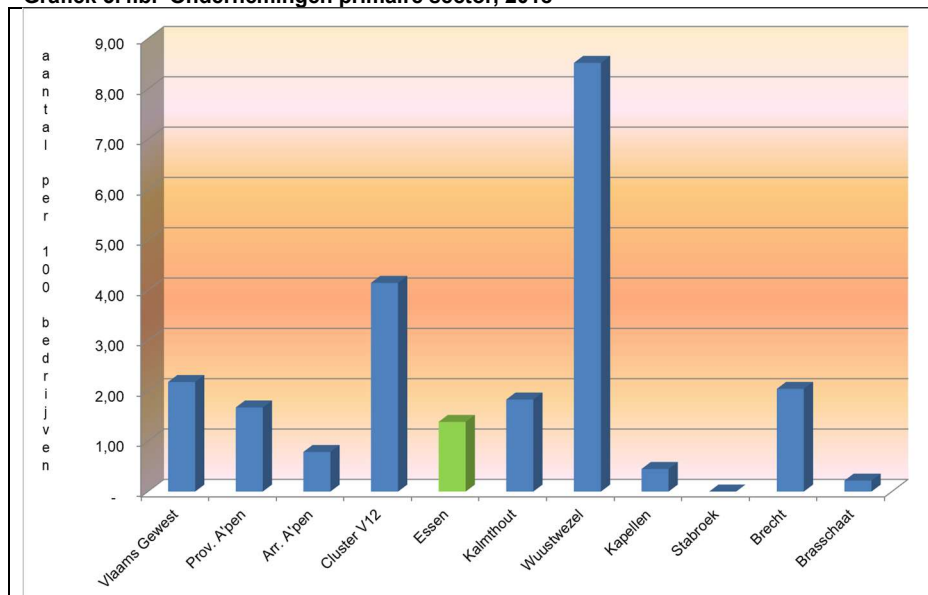
In historisch perspectief zag Essen het aantal ondernemingen op 10 jaar tijd toenemen met 34 procent. Op zich haalt Essen hiermee een gelijkaardige evolutie als de grotere vergelijkingsgehelen. Kalmthout en Wuustwezel scoren echter duidelijk hoger.

Tabel 2.4.a. Evolutie aantal ondernemingen

	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Vlaams Gewest	100,00	107,99	116,25	119,33	129,57	135,16
Prov. A'pen	100,00	107,42	115,04	117,48	127,24	134,66
Arr. A'pen	100,00	106,67	113,32	115,45	124,75	133,48
Cluster V12	100,00	109,76	118,90	121,20	131,40	135,15
Essen	100,00	108,44	119,55	121,94	128,55	134,46
Kalmthout	100,00	113,51	123,03	123,50	131,37	141,25
Wuustwezel	100,00	108,53	119,49	122,46	131,94	144,93
Kapellen	100,00	104,84	110,53	112,98	121,68	130,11
Stabroek	100,00	105,91	115,16	112,60	120,87	133,27
Brecht	100,00	108,52	119,25	122,11	130,06	138,66
Brasschaat	100,00	111,72	118,56	117,56	132,02	139,85

Grafiek 5.4.b. splitst de ondernemingen van de primaire sector af. We kijken naar de grootte van de primaire sector in verhouding tot het aantal bedrijven. Onder de primaire sector bevinden zich vooral bedrijven uit de mijn- en landbouwsector. Het verwondert niet dat Wuustwezel torenhoog boven de anderen uitsteekt. Wuustwezel is een echte landbouwgemeente, zoals ook verder blijkt uit het grondgebruik. 8,52 procent van de ondernemingen in Wuustwezel is een onderneming uit de primaire sector. Hoewel Essen (1,39 procent), Brecht (2,04 procent) en in iets mindere mate Kalmthout (1,83 procent) een stevige primaire sector hebben, is deze relatief klein in vergelijking met Wuustwezel. Tegenover Vlaanderen telt Essen een grote primaire sector. Ten opzichte van Kapellen, Brasschaat en het arrondissement Antwerpen is de primaire sector in Essen redelijk groot. Ook hier speelt de invloed van de stad Antwerpen en haar rand.

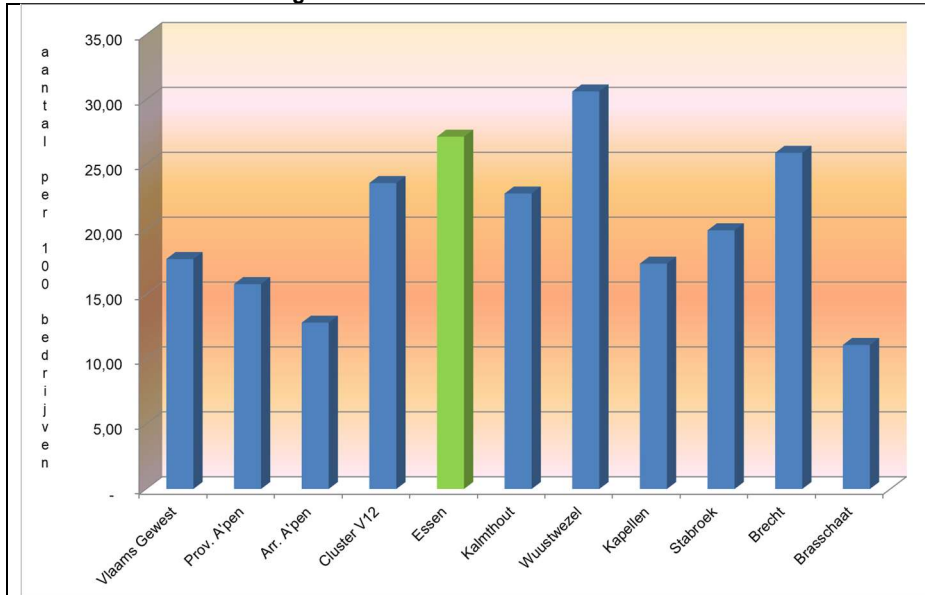
Grafiek 5.4.b. Ondernemingen primaire sector, 2018

De secundaire sector omvat veelal producerende bedrijven. Het gaat in de eerste plaats om de klassieke industrie. Grafiek 5.4.c. zet deze ondernemingen in verhouding tot het totaal aantal bedrijven. Hierbij valt de hoge score van Essen en Wuustwezel op in 2018. Relatief uitgedrukt huisvest Essen veel producerende bedrijven. Dit zegt nog niets over de toegevoegde waarde van deze ondernemingen, alleen over het aantal. Op 100 onderneming in Essen behoort bijna 28 procent tot de secundaire sector in 2018. Grafiek 5.4.c. lijkt te contrasteren met grafiek 5.4.a. De reden

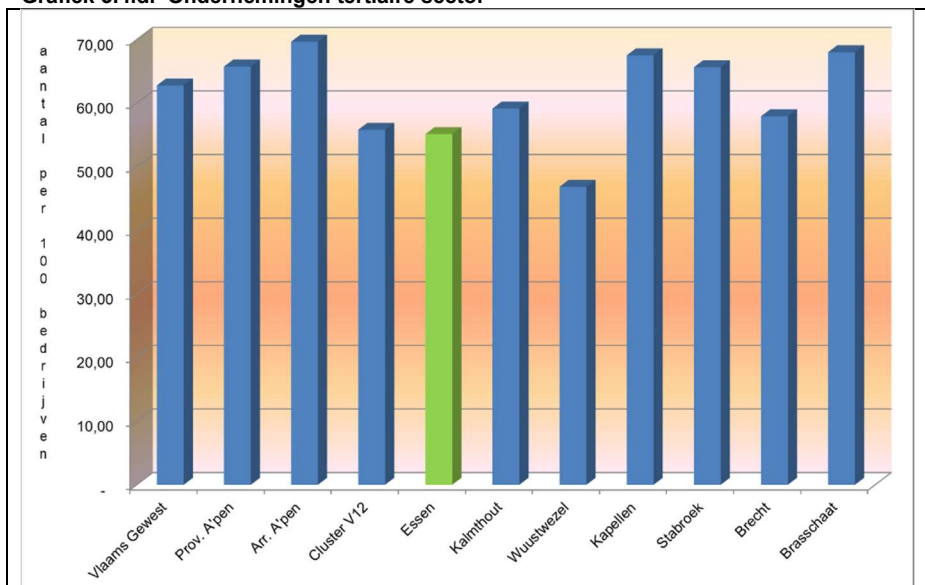
daarvoor is dat Essen een echte industriezone heeft, terwijl bijvoorbeeld Kapellen KMO-zones heeft. De aard van de zones komt hier tot uiting.

Grafiek 5.4.c. Ondernemingen secundaire sector

De tertiaire sector geeft een ander beeld. Bedrijven die tot deze sector behoren, zijn in hoofdzaak dienstverlenende bedrijven zoals banken, handelszaken, overslagbedrijven... De gemeenten die sterk scoren in de primaire sector (Wuustwezel, Essen, Brecht en V12), scoren lager in de tertiaire sector.

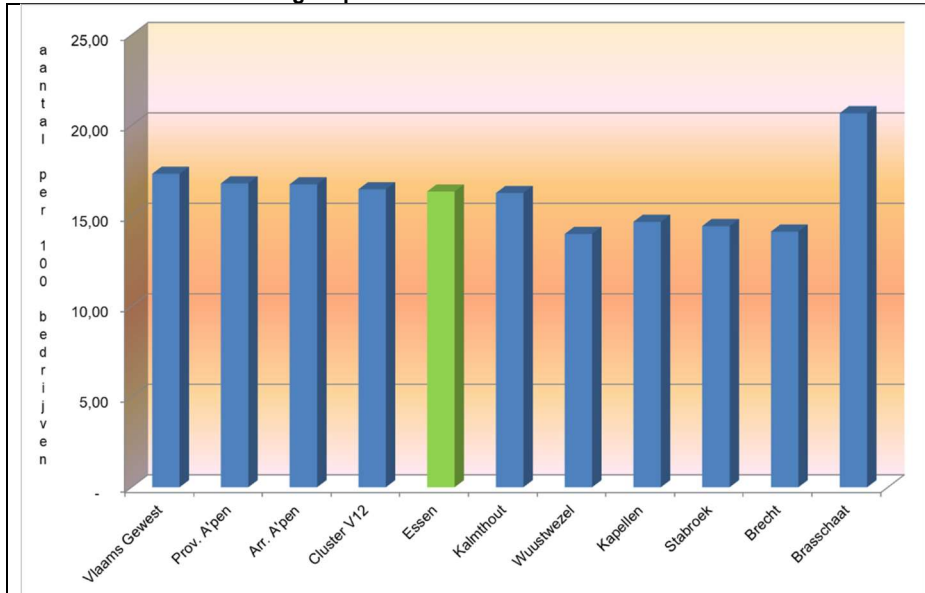
Grafiek 5.4.d. Ondernemingen tertiaire sector

De overheidssector, de gesubsidieerde sector (scholen, WZC's...) en de vrijetijdssector (reisagenten,...) vormen samen de quataire sector. Deze sector is weergegeven in tabel 5.4.e. Essen haalt in deze sector de laagste score met maar 87 quataire ondernemingen. Dit is opvallend. Essen heeft veel scholen en twee grote woonzorgcentra. Een mogelijke verklaring voor de Essense score is

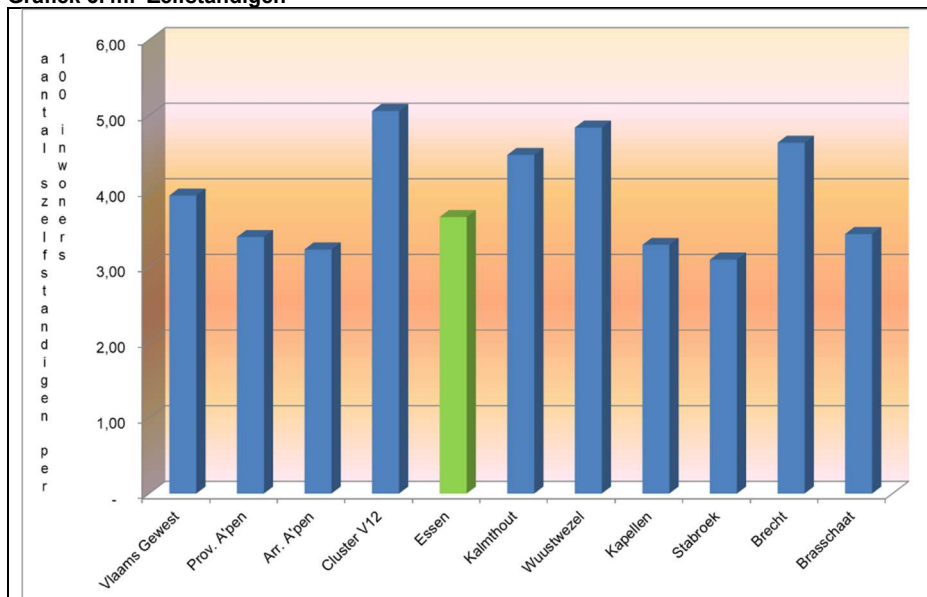
dat de andere gemeenten meer, maar kleinere bedrijven tellen van de quartaire sector of dat een bepaalde tak in Essen volledig afwezig is.

Grafiek 5.4.e. Ondernemingen quartaire sector

Zelfstandigen vormen een specifieke groep van ondernemers. In grafiek 5.4.f. zetten we het aantal zelfstandigen tegenover het aantal inwoners. In de grafiek valt al snel het hoge aantal zelfstandigen in Wuustwezel op. Vermoedelijk wordt dit hoge aantal veroorzaakt door het grote aantal landbouwers in de gemeente.

Grafiek 5.4.f. Zelfstandigen

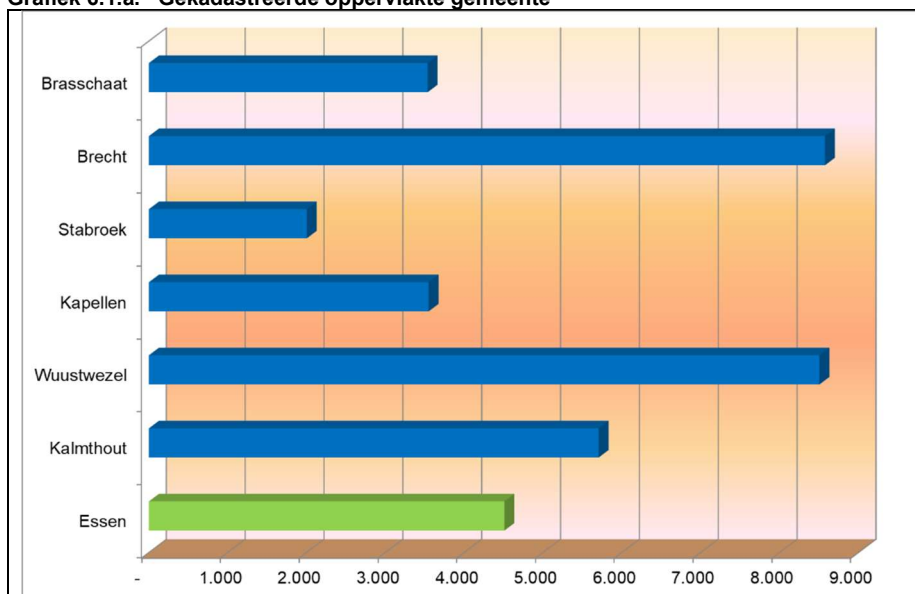

6. Ruimtelijke ordening

6.1 Grootte gemeente

Essen is in totaal 4.508 gekadastreerde hectaren groot. Hiermee is de gemeente groter dan Kapellen, Stabroek en Brasschaat. Brecht, Wuustwezel en Kalmthout hebben een grotere oppervlakte dan Essen.

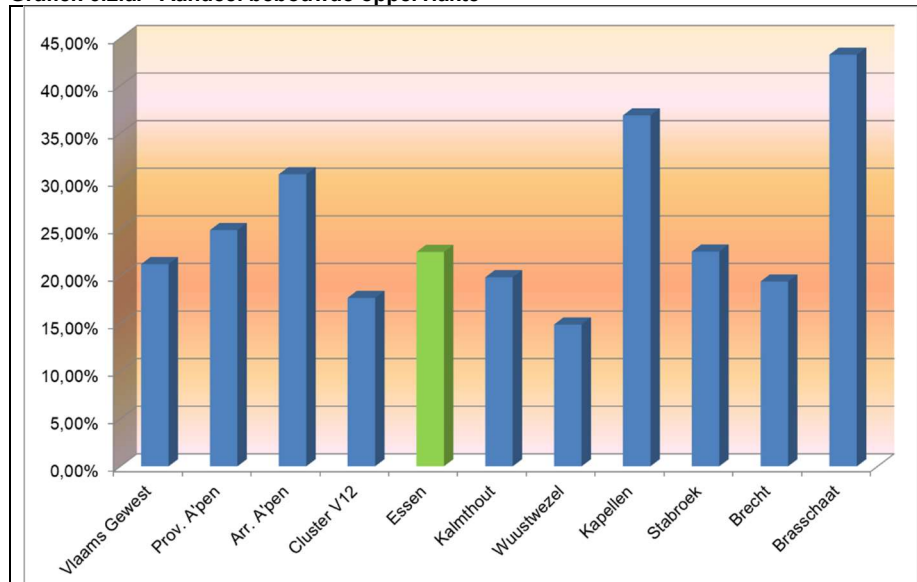
Grafiek 6.1.a. Gekadastreerde oppervlakte gemeente

6.2 Bebouwing

Hoeveel ruimte binnen een gemeente bebouwd is, is eerder een gevolg van een combinatie van vaststaande gegevens uit het verleden en het beleid. Grafiek 6.2.a. toont het aandeel van de bebouwde oppervlakte. Het valt op dat Kapellen en Brasschaat, relatief gezien, een grote bebouwde oppervlakte kennen. Een oppervlakte is 'bebouwd' als de ruimte ingenomen is door een gebouw, een bedrijf of een verharde weg. Het hoge aandeel in Kapellen en Brasschaat geeft aan dat de stad Antwerpen tegen deze groene gemeenten aandrukt. De grafiek van de bebouwing kan naast de grafiek van de primaire sector liggen. De gemeenten met een grote primaire sector (Wuustwezel en Essen) hebben minder bebouwde oppervlakte. Brecht lijkt de uitzondering.

Grafiek 6.2.a. Aandeel bebouwde oppervlakte

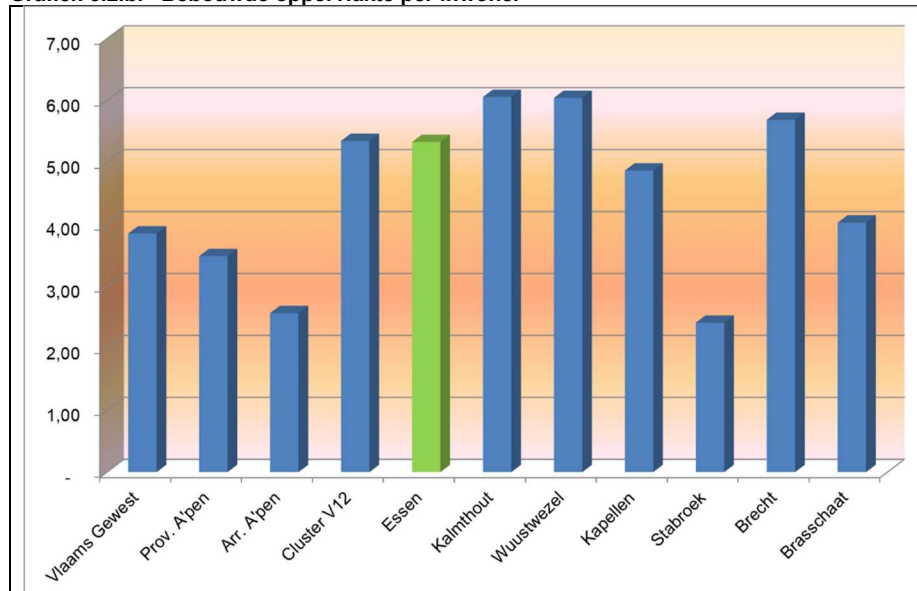
In 2019 was in Essen 22,05 procent van de oppervlakte bebouwd. Essen scoort hiermee gelijkaardig aan Stabroek. Brecht, Wuustwezel en Kalmthout halen een lager percentage. De vergelijking met Kapellen en Brasschaat geeft aan dat Essen, Wuustwezel en Kalmthout nog landelijkere gemeenten zijn met een groot aandeel onbebouwde oppervlakte.

De evolutie van de bebouwde ruimte geeft een inschatting van de snelheid waarmee de verstedelijking vanuit Antwerpen (en Roosendaal) oprukt naar Essen. De open ruimte in Essen, is op 14 jaar tijd 17 procent meer ingenomen voor en door bebouwing. Een gelijkaardige toename wordt opgemerkt in Kalmthout (19 procent), Kapellen (16 procent), Stabroek (16 procent) en Brecht (19 procent). In Wuustwezel werd meer dan 35 procent meer open ruimte ingenomen door bebouwing in dezelfde periode. Deze percentages zijn hoger dan in de grotere vergelijkingsgehelen, waar een meerinname genoteerd wordt tussen 8 en 10 procent. Brasschaat tegen de trend in met een veel lagere toename van het aandeel bebouwde oppervlakte (beperkt tot 4 procent).

Tabel 6.2.a. Evolutie bebouwde oppervlakte

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019
Vlaams Gewest	100,00	102,09	104,32	106,23	108,10	109,65	111,37	108,65
Prov. A'pen	100,00	101,81	103,73	105,83	107,78	109,30	111,11	110,78
Arr. A'pen	100,00	101,32	102,54	104,49	106,34	107,51	109,19	110,54
Cluster V12	100,00	102,22	104,41	106,78	108,92	110,91	112,80	108,66
Essen	100,00	102,03	103,46	106,94	111,06	112,65	114,98	117,05
Kalmthout	100,00	102,44	105,60	109,66	112,18	113,86	116,32	119,87
Wuustwezel	100,00	102,26	105,29	113,26	119,03	126,80	131,82	135,27
Kapellen	100,00	101,93	104,69	106,87	108,84	110,08	111,26	116,98
Stabroek	100,00	103,29	107,50	107,89	112,28	113,46	116,34	116,34
Brecht	100,00	102,95	105,81	110,46	112,80	114,22	117,00	119,00
Brasschaat	100,00	100,46	100,51	101,63	102,67	103,24	103,56	104,53

Grafiek 6.2.b. Bebouwde oppervlakte per inwoner

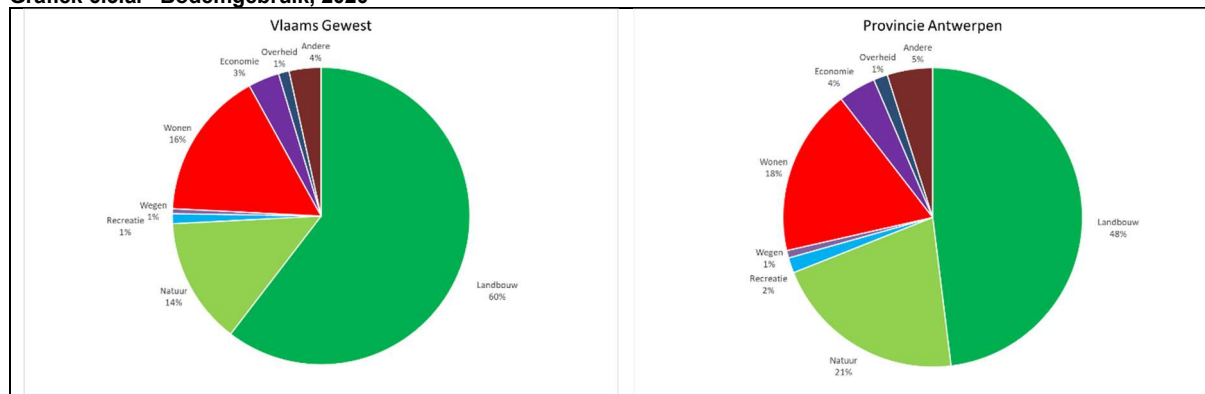

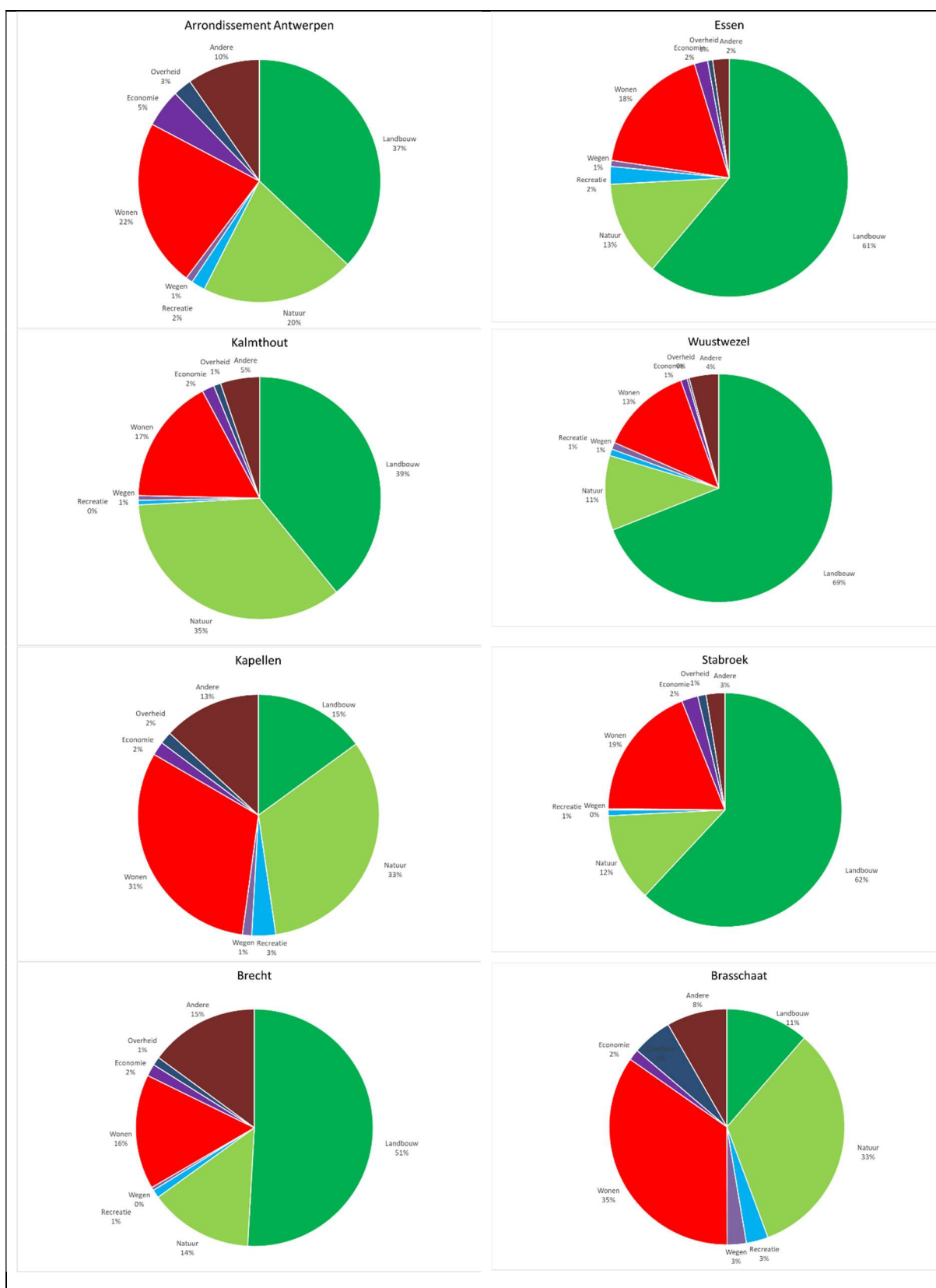
Uiteraard heeft het inwonersaantal van een gemeente een invloed op het bebouwd ruimtegebruik. Grafiek 6.2.b. laat dit meer in detail zien. In deze tabel staat de bebouwde oppervlakte tegenover het inwonersaantal. Essen telde in 2019 een bebouwde oppervlakte van 5,33 hectare per 100 inwoners. Stabroek noteerde minder bebouwde oppervlakte per 100 inwoners, met name 2,14 hectare. Kalmthout, Wuustwezel en Brecht tellen meer bebouwde hectaren per 100 inwoners. Kalmthout telt 6,06 bebouwde hectaren per 100 inwoners. De lage verhouding van het arrondissement Antwerpen heeft een sterke invloed van de stad Antwerpen. In 2019 is er in de stad net iets meer dan 1 hectare beschikbaar per 100 inwoners.

6.3 Gekadastreerd bodemgebruik

Het bodemgebruik wijst de invulling van de (beperkte) beschikbare ruimte toe aan de verschillende actoren. De invulling van de ruimte start vanuit de gegevens van 2020. Grafiek 6.3.a. geeft de verdeling weer van het grondgebruik in Essen en de vergelijkingsgroep. Het gebruik staat aangegeven als een inname per sector ten opzichte van de totale oppervlakte.

Grafiek 6.3.a. Bodemgebruik, 2020

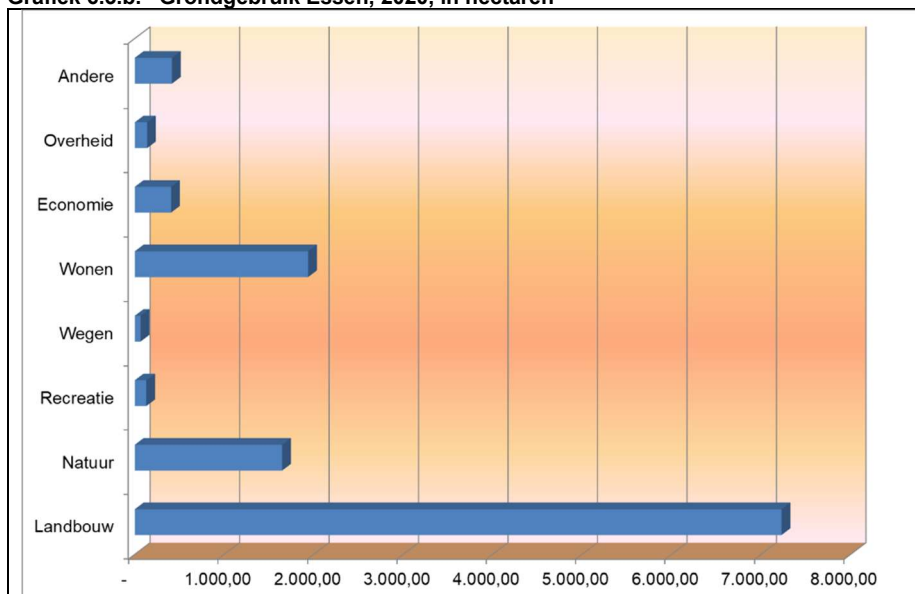

Grafiek 6.3.a. maakt duidelijk dat Essen, Kalmthout, Wuustwezel, Brecht en Stabroek relatief groene gemeenten zijn. Het aandeel van landbouw en natuur samen overschrijdt de helft van het totale grondgebruik. Hiermee tekenen deze gemeenten een gelijkaardig resultaat op als het Vlaams gewest. Deze gemeenten halen deze score in hoofdzaak door de input van de landbouwgronden, wat het landelijk karakter van deze gemeenten bevestigt. Kapellen en Brasschaat vertonen een heel ander relatief grondgebruik. Ondanks het grote aandeel van natuur ligt de groene inname van het grondgebied in Kapellen en Brasschaat lager dan in de andere gemeenten. In deze gemeenten valt vooral het woonaandeel op. In beide gemeenten neemt de woonfunctie tussen 30 en 35 procent van de ruimte in.

In de volgende alinea's splitsen we het grondgebruik verder op.

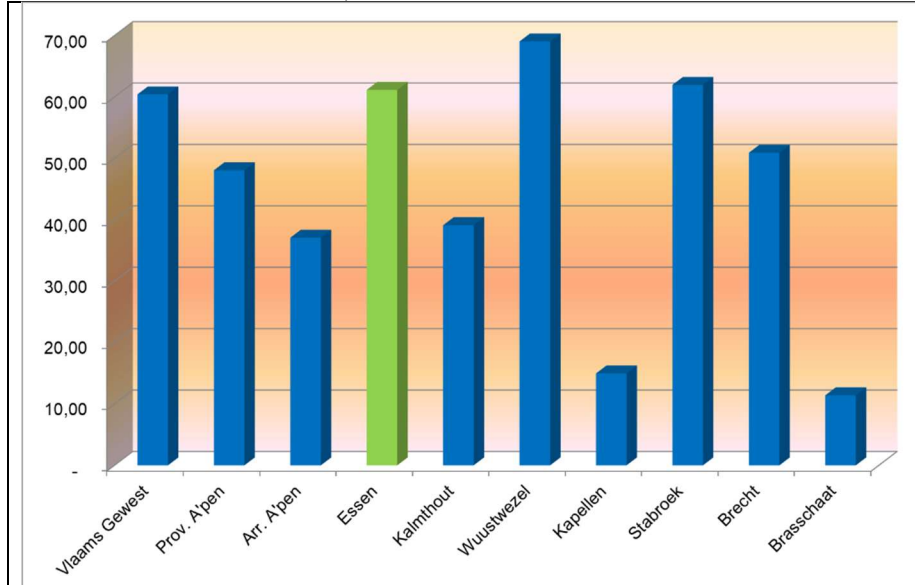
Landbouw neemt het grootste gemeentelijke grondaandeel in. Dit komt overeen met de meer praktijkgerichte invulling uit hoofdstuk 5.4. Essen heeft een landbouwareaal van 27,98 gekadastreerde vierkante kilometer. In aandelen uitgedrukt, betekent dit dat de landbouw beslag legt op 61 procent van het grondgebruik. Op een tweede plaats wordt de grond in Essen ingenomen door de woonfunctie. Wonen beslaat 8,08 hectare, of 18 procent. Natuur neemt stevig de derde plek in met een aandeel van 6 hectare. Dit komt overeen met 13 procent van het totale grondgebruik. De andere oppervlakten bestaan voor meer dan 95 procent uit niet-gekadastreerde oppervlakten.

Grafiek 6.3.b. Grondgebruik Essen, 2020, in hectaren

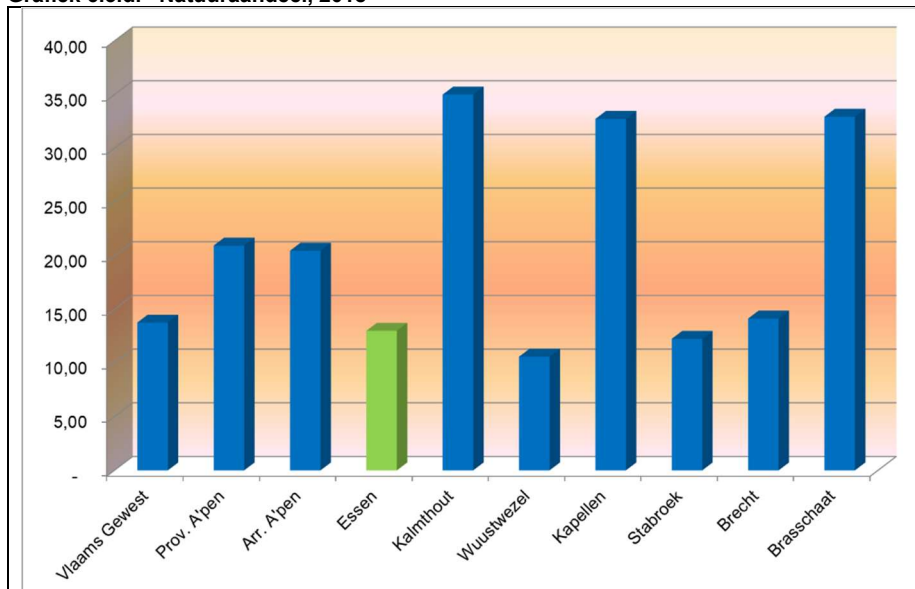
Per sector staan we eerst stil bij het aandeel van de landbouw. Grafiek 6.3.c. bevestigt wat we al meldden bij grafiek 6.2.c., namelijk dat Essen, samen met Wuustwezel en in mindere mate Stabroek, een landelijk ingerichte gemeente is. Het aandeel van Essen ligt een beetje hoger dan het Vlaams gemiddelde. Weilanden nemen meer dan de helft van de landbouwgrond in. De overige landbouwgronden zijn bezet door akkerlanden. Boomgaarden nemen een heel klein deel in.

Grafiek 6.3.c. Landbouwaandeel, 2018

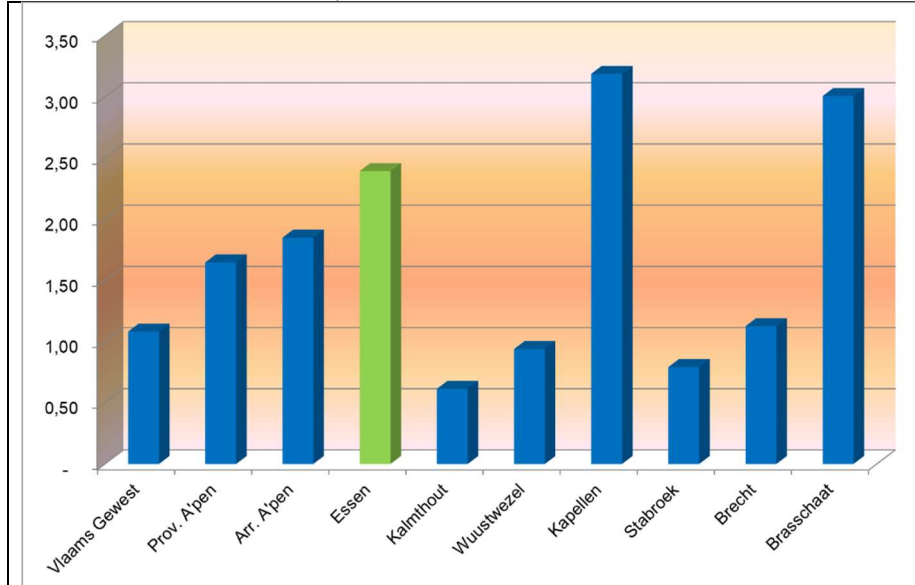

De gemeente Essen heeft volgens het kadaster (grafiek 6.3.d.) niet zo veel natuur in verhouding tot haar totale oppervlakte. Essen scoort bijna even hoog als het Vlaams Gewest. Kalmthout, Kapellen en Brasschaat hebben daarentegen een groot areaal aan natuurgebied. De militaire domeinen (Groot en Klein Schietveld) en de Kalmthoutse Heide zijn hier niet vreemd aan.

Grafiek 6.3.d. Natuuraandeel, 2018

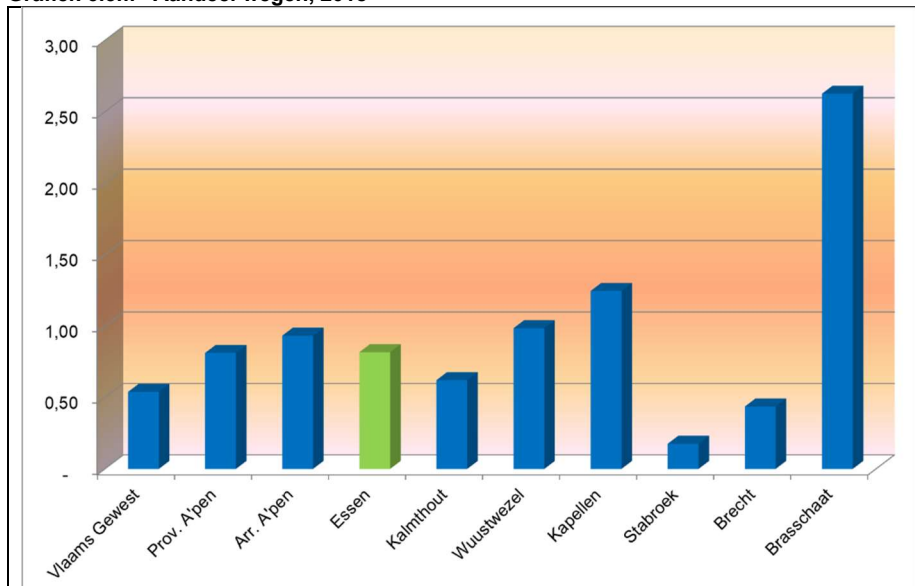

Grafiek 6.3.e. Aandeel recreatie, 2018

Grafiek 6.3.e. geeft het recreatief grondgebruik in Essen en haar vergelijkingsgroep weer. Essen, Kapellen en Brasschaat hebben duidelijk een groter aandeel van recreatief grondgebruik dan de andere gemeenten, of de gemiddelden van grotere gehelen. Als we alleen sport in rekening brengen, is dit resultaat verrassend. De oorzaak van het grote recreatief aandeel ligt in de 'verblijfsrecreatie'. Volgens het kadaster is een groot gedeelte van Essen een zone voor verblijfsrecreatie, beter bekend als de weekendzones. In Wildert en Horendonk voldoen twee aanzienlijke zones aan deze definitie.

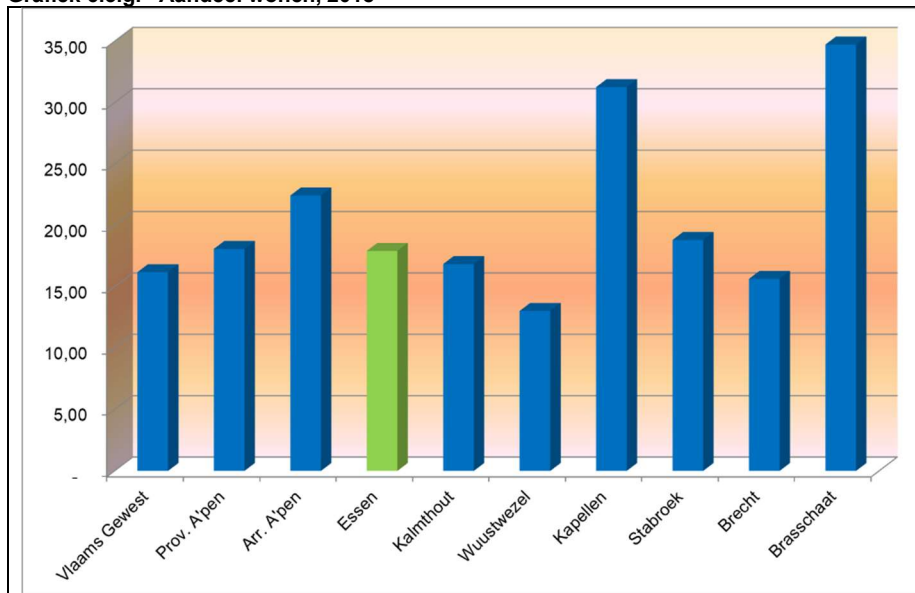
Grafiek 6.3.f. Aandeel wegen, 2018

Hoewel het grondgebruik voor wegen in Essen hoger ligt dan het Vlaams gemiddelde, telt Essen een kleiner aandeel dan het arrondissement Antwerpen (inclusief stad Antwerpen). Essen haalt een score die vergelijkbaar is met het aandeel van de wegen in de provincie Antwerpen. Brasschaat heeft veel meer wegen op haar grondgebied dan de anderen van de vergelijkingsgroep. Grafiek 6.3.f. geeft de aandelen van de wegen duidelijk weer over de hele groep.

Grafiek 6.3.g. schetst de ingebruikname van grondgebied voor wonen. Hoewel Essen een ongeveer even groot woonaandeel per vierkante kilometer heeft als de provincie, scoort Essen beduidend lager dan Kapellen en Brasschaat. Grafiek 6.3.g. geeft in zekere zin de verstedelijkingsgraad weer.

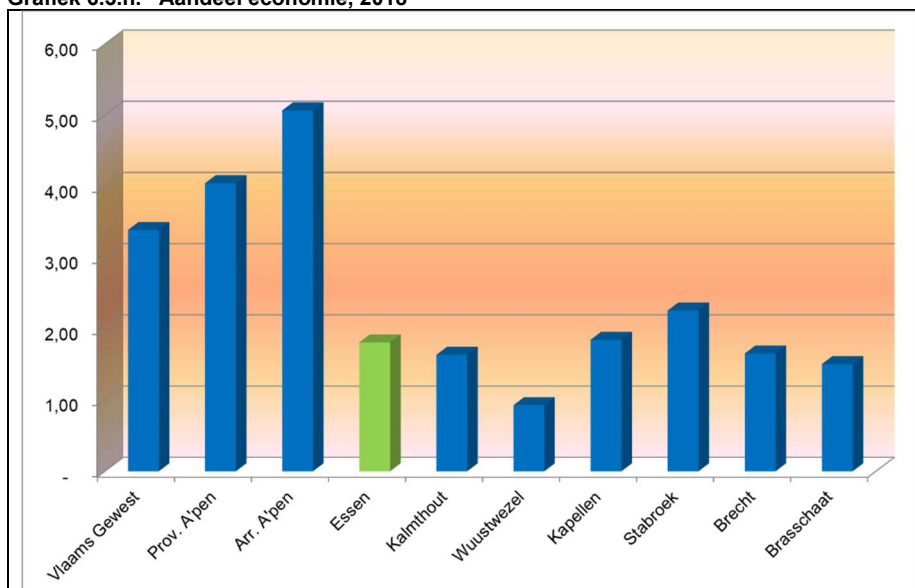
Grafiek 6.3.g. Aandeel wonen, 2018

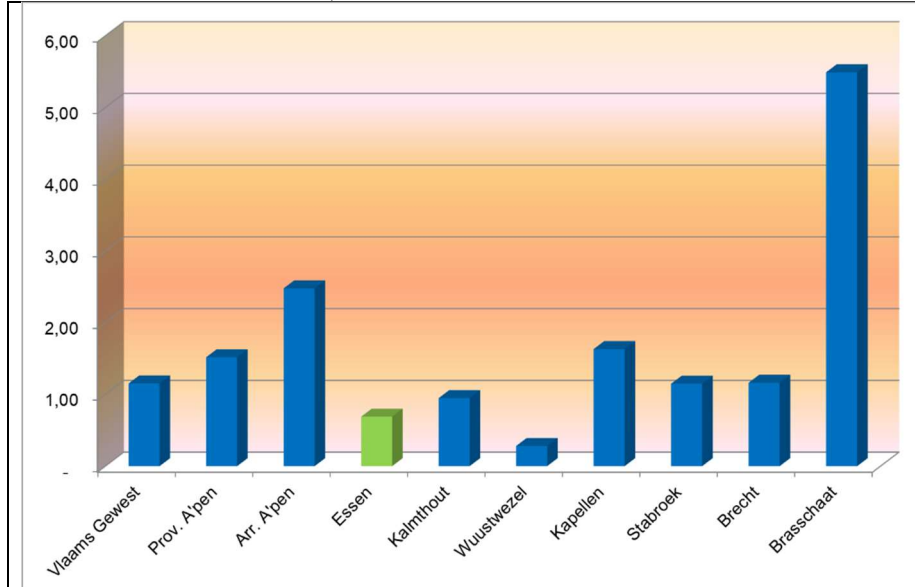
Verder komen de verschillende woonvormen aan bod, wat een verdere onderverdeling is van de sector wonen.

Als we naar het aandeel van de economische ingebruikname van grond kijken, is het niet verwonderlijk dat alle individuele gemeenten in onze vergelijkingsgroep een kleiner aandeel optekenen dan de grotere gehele van Vlaanderen. De grotere Vlaamse industrieterreinen (havens...) spelen hier een voorname rol. Zeker als we kijken naar de hoge score van het arrondissement Antwerpen.

Grafiek 6.3.h. Aandeel economie, 2018

Grafiek 6.3.i. Aandeel overheid, 2018

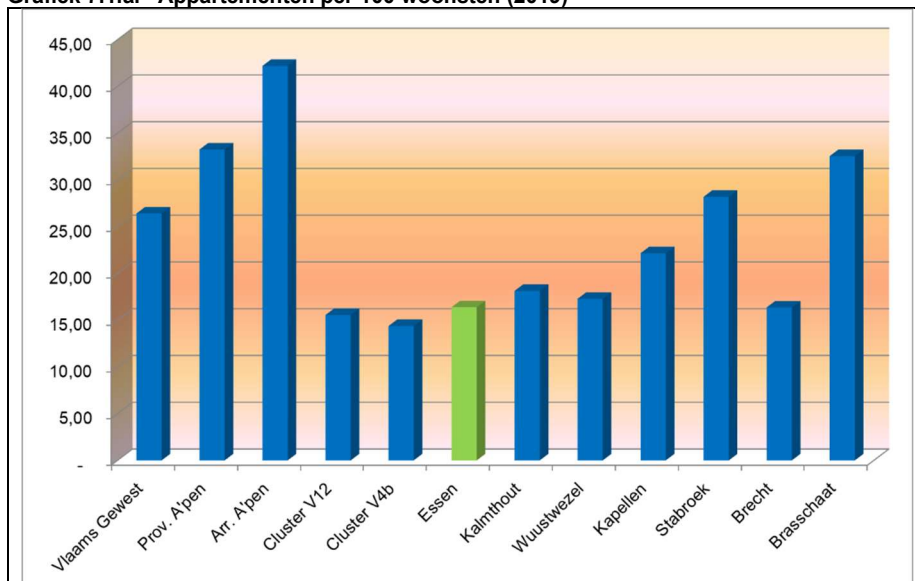
7. Wonen

7.1 Woonvormen

Terwijl in het vorige hoofdstuk alleen naar het grondgebruik gekeken werd, handelt dit zevende deel over de manier waarop de bebouwing ingevuld wordt.

De eerste woonvorm die bekeken wordt is deze van de appartementen. Niet alleen zou dit een bevestiging van een verstedelijkingsgraad kunnen betekenen (meer inwoners per vierkante meter), verappartementisering wordt vaak aangehaald als een trend in modern leven.

Grafiek 7.1.a. Appartementen per 100 wonsten (2019)

In Grafiek 7.1.a. is het aantal appartementen ten opzichte van 100 woonunits weergegeven. Wanneer de gemeente vergeleken wordt, tellen Brasschaat, Kapellen en Stabroek het hoogst aantal appartementen per 100 woonunits. Essen telt minder appartementen dan deze drie gemeenten, maar toch net iets meer dan Brecht. De clusters tellen evenzeer minder appartementen. De grotere gehelen tellen dan weer een pak meer appartementen, wat waarschijnlijk veroorzaakt wordt door de verstedelijkingsgraad.

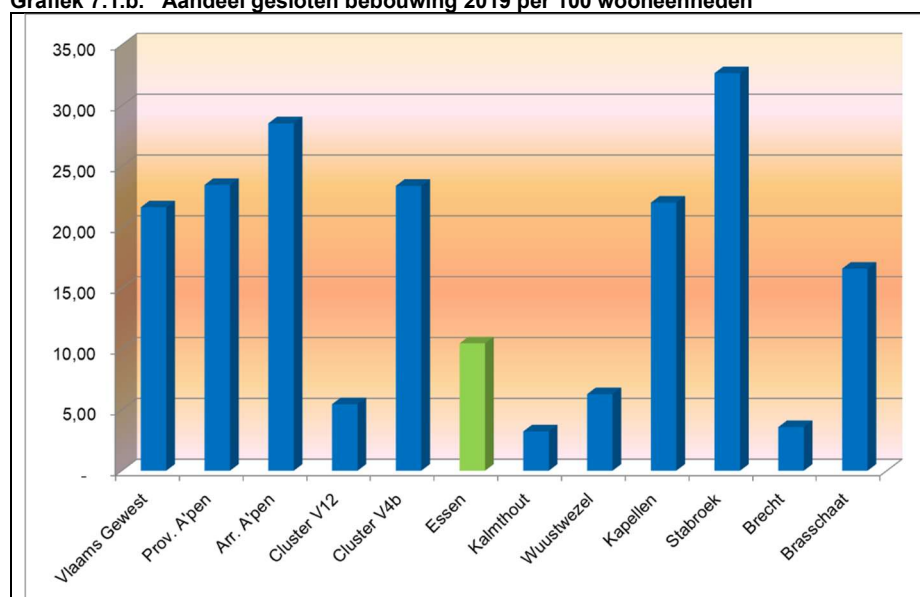
Als verappartementisering een trend is, dan moet dit in een tabel met indexen onderscheiden kunnen worden. Tabel 7.1.a. geeft de trend weer in de vorm van een index met een indexwaarde van 100 voor 2008. De tabel geeft voor Essen een opvallend resultaat. Op 12 jaar tijd is het aantal appartementen in Essen meer dan verdubbeld (stijging met 105 procent). De eerstvolgende gemeente met een sterke toename is Wuustwezel met iets meer dan 70%. Dit is voor Essen een heel sterk resultaat. Wanneer dan ook nog in ogenschouw genomen wordt dat Essen relatief gezien weinig appartementen heeft in 2020, moet dit betekenen dat Essen een grote achterstand had in 2008.

Tabel 7.1.a. Evolutie appartementen

	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2019
Vlaams Gewest	100,00	106,57	112,99	119,41	125,09	132,52	137,04
Prov. A'pen	100,00	105,66	111,59	117,33	123,03	130,15	134,37
Arr. A'pen	100,00	104,06	108,65	112,85	117,84	123,55	127,06
Cluster V12	100,00	114,84	125,82	136,02	144,86	157,20	163,72
Cluster V4b	100,00	114,14	126,32	137,56	146,95	162,75	170,30
Essen	100,00	123,97	138,78	152,37	171,60	196,34	205,65
Kalmthout	100,00	103,26	122,61	134,20	140,94	157,37	164,00
Wuustwezel	100,00	115,10	124,61	134,12	146,31	163,31	170,81
Kapellen	100,00	104,94	109,88	112,11	118,12	126,16	129,02
Stabroek	100,00	103,33	105,18	112,52	116,06	118,86	121,61
Brecht	100,00	114,18	124,61	128,77	139,85	156,40	170,50
Brasschaat	100,00	102,90	107,95	112,24	117,71	126,83	130,70

Grafiek 7.1.b. toont het aantal gesloten woningen ten opzichte per 100 wooneenheden per gemeente. Kapellen, Stabroek en Brasschaat hebben relatief meer gesloten bebouwingen dan Essen. Niettemin is het relatief aantal gesloten bebouwingen in Essen groter dan in Kalmthout, Wuustwezel en Brecht.

Grafiek 7.1.b. Aandeel gesloten bebouwing 2019 per 100 wooneenheden

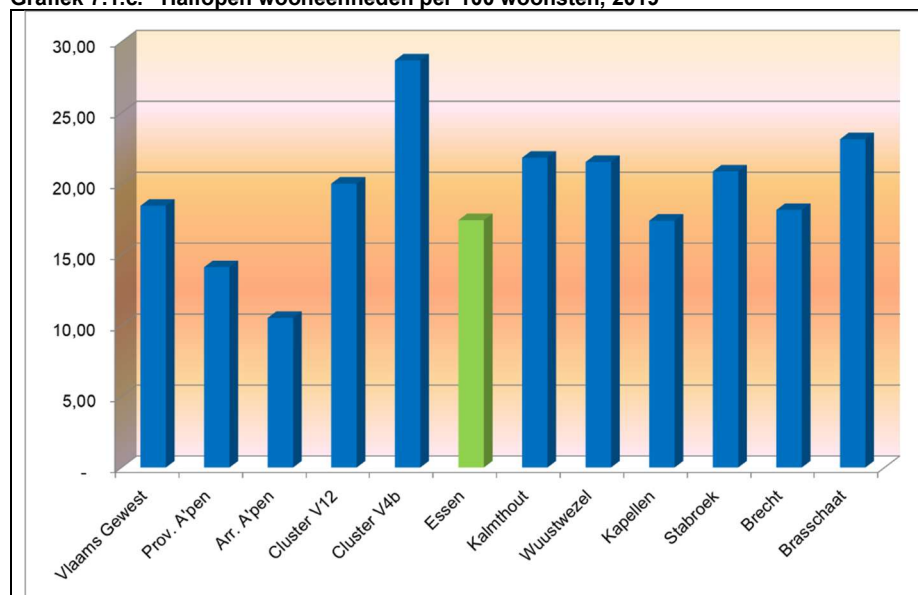
Wat de evolutie betreft, nam het aantal gesloten wooneenheden de jongste twaalf jaar in alle gemeenten toe. Dit is niet onlogisch, gezien het toegenomen aantal gezinnen per gemeente. Kalmthout kent de sterkste toename met 16 procent. Essen en Brecht volgen kort daarna met 5 procent.

Tabel 7.1.b. Evolutie gesloten woningen

	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2019
Vlaams Gewest	100,00	100,08	100,24	100,44	100,52	100,71	100,85
Prov. A'pen	100,00	99,74	99,34	99,04	98,47	97,80	97,61
Arr. A'pen	100,00	99,58	98,94	98,41	97,57	96,57	96,14
Cluster V12	100,00	101,09	102,34	103,47	104,61	105,59	105,93
Cluster V4b	100,00	100,57	101,17	101,72	102,02	102,40	102,43
Essen	100,00	102,68	103,17	102,20	102,68	105,37	105,00
Kalmthout	100,00	100,00	104,91	105,36	105,80	115,18	116,07
Wuustwezel	100,00	100,00	100,18	100,90	99,28	100,90	100,36
Kapellen	100,00	100,19	100,27	100,68	100,34	100,08	100,38
Stabroek	100,00	101,53	102,03	102,15	102,22	102,34	102,30
Brecht	100,00	101,37	101,37	102,29	102,97	105,26	105,03
Brasschaat	100,00	101,73	102,71	103,70	104,51	104,23	104,44

Grafiek 7.1.c. laat het aantal halfopen wooneenheden per honderd woonsten zien. Essen scoort hier, samen met Kapellen en Brecht de laagste ratio van de vergeleken gemeenten.

Grafiek 7.1.c. Halfopen wooneenheden per 100 woonsten, 2019

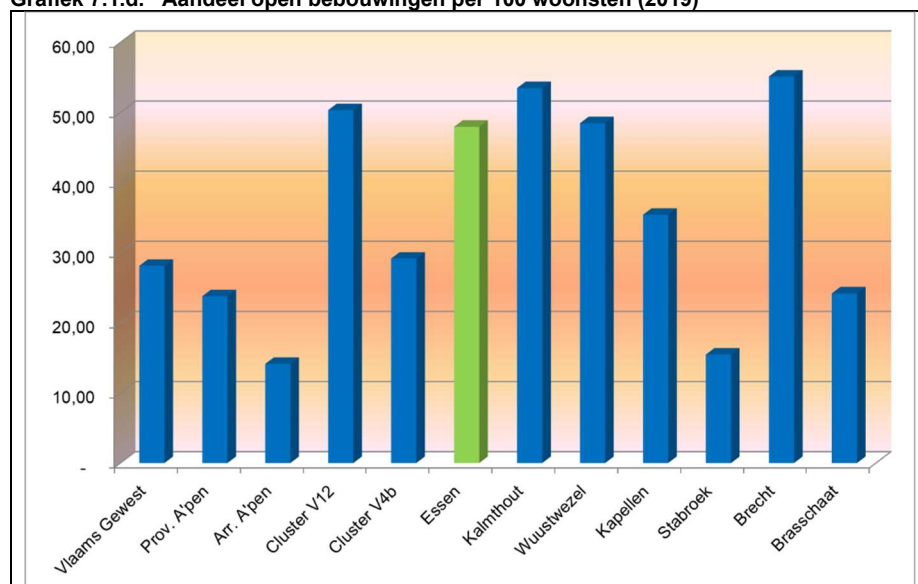

Is grafiek 7.1.c. een momentopname, dan wordt in tabel 7.1.c. de evolutie van de afgelopen 12 jaar uitgezet. Na Wuustwezel en Brecht kende Essen de grootste toename op 11 jaar tijd.

Tabel 7.1.c. Evolutie inwoners per wooneenheid

	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2019
Vlaams Gewest	100,00	101,74	103,41	104,99	106,52	108,15	108,97
Prov. A'pen	100,00	101,48	102,90	104,18	105,43	106,77	107,42
Arr. A'pen	100,00	101,22	102,23	103,16	104,41	105,47	105,93
Cluster V12	100,00	102,39	104,61	107,00	109,02	110,69	111,58
Cluster V4b	100,00	101,87	103,72	105,34	106,91	108,40	109,06
Essen	100,00	103,88	106,60	108,00	109,63	110,71	111,34
Kalmthout	100,00	100,54	101,61	101,91	103,35	104,90	104,90
Wuustwezel	100,00	102,93	106,69	108,86	117,21	119,89	121,29
Kapellen	100,00	102,29	103,48	104,36	106,39	108,21	108,62
Stabroek	100,00	102,48	103,76	105,16	107,38	107,83	108,47
Brecht	100,00	102,16	103,19	105,94	108,89	113,45	113,99
Brasschaat	100,00	100,65	101,40	102,12	102,75	102,97	103,07

Grafiek 7.1.d. Aandeel open bebouwingen per 100 woonsten (2019)

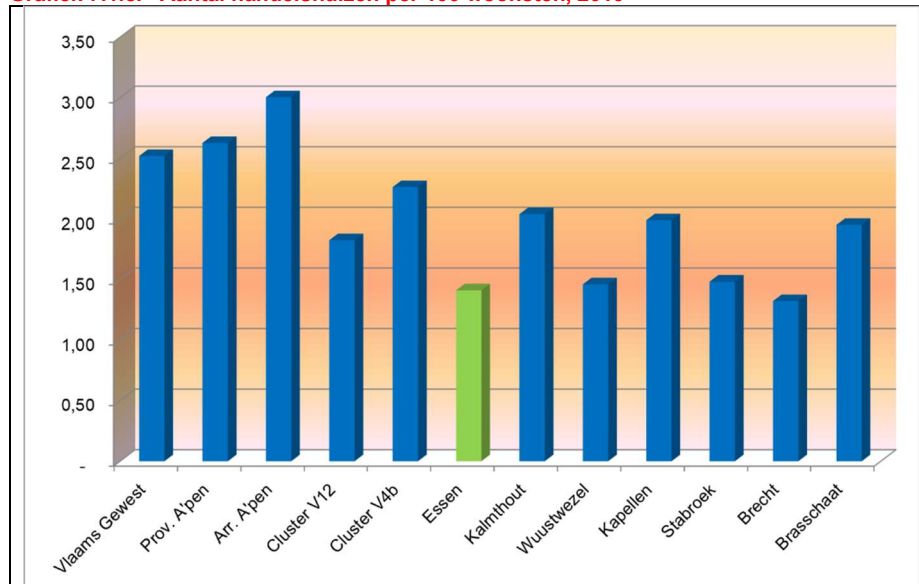
Brecht, Essen, Kalmthout, Essen en Wuustwezel tellen relatief gezien het hoogst aantal "open" woningen per 100 wooneenheden. Dit benadrukt, nogmaals, het landelijk karakter van deze gemeenten.

Tabel 7.1.d. Evolutie aantal open wooneenheden

	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2019
Vlaams Gewest	100,00	101,43	102,67	103,64	104,36	105,03	105,34
Prov. A'pen	100,00	101,16	102,49	103,48	104,21	104,87	105,18
Arr. A'pen	100,00	100,79	101,94	102,74	103,34	103,93	104,18
Cluster V12	100,00	101,82	103,30	104,41	105,05	105,72	106,12
Cluster V4b	100,00	101,92	103,19	104,06	104,86	105,55	105,86
Essen	100,00	102,23	103,03	103,70	104,43	105,56	105,91
Kalmthout	100,00	101,24	104,73	105,72	105,62	106,47	107,04
Wuustwezel	100,00	102,68	103,79	104,84	105,87	107,05	107,45
Kapellen	100,00	100,98	101,93	102,81	103,32	104,01	103,96
Stabroek	100,00	101,38	101,86	102,51	102,67	102,51	102,35
Brecht	100,00	102,50	104,81	106,03	107,01	107,97	108,68
Brasschaat	100,00	100,69	101,30	101,87	102,18	102,42	102,42

De evolutie van het aantal open woningen per gemeenten tussen 2008 en 2019 geeft aan dat er een gelijkmatige groei plaats vindt in alle gemeenten die vergeleken worden.

Grafiek 7.1.e. Aantal handelshuizen per 100 woonsten, 2019

Wanneer het relatieve aandeel van de handelshuizen in een grafiek gezet worden, vallen de lagere aandelen van Essen, Wuustwezel en Brecht op. Hoewel handelshuizen niet alles zeggen, is dit een indicator voor een lagere economische draagkracht. Men is immers in deze gemeenten sterker aangewezen op andere gemeenten voor de creatie van inkomen, met het bijhorende loon.

Tabel 7.1.e. Evolutie aantal handelshuizen

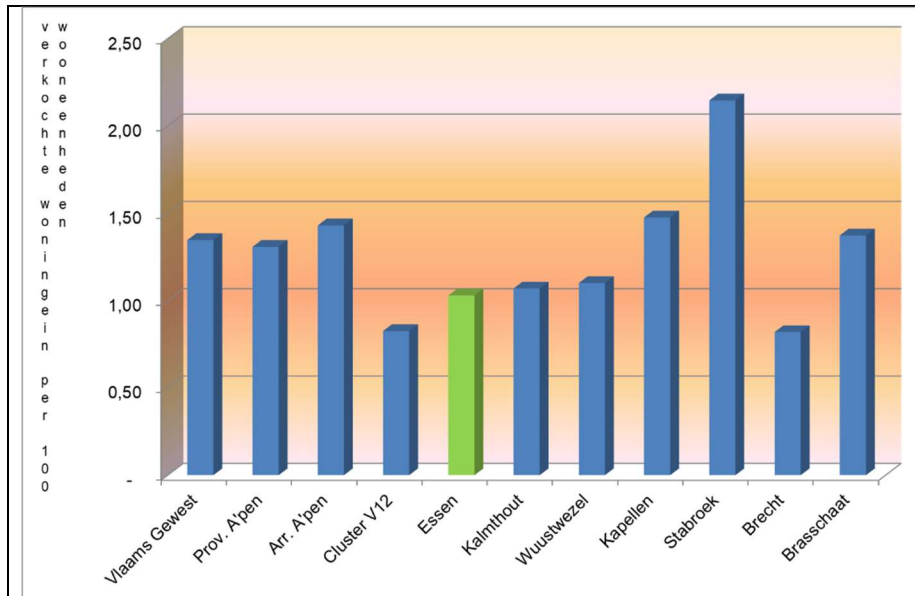
	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2019
Vlaams Gewest	100,00	96,89	93,87	90,56	87,03	83,14	81,50
Prov. A'pen	100,00	96,71	93,25	89,78	85,81	81,72	79,87
Arr. A'pen	100,00	96,76	93,08	89,53	85,30	80,92	78,82
Cluster V12	100,00	96,91	94,33	91,30	88,38	84,78	83,38
Cluster V4b	100,00	97,02	93,13	89,83	87,00	82,85	81,08
Essen	100,00	98,05	90,91	87,66	81,82	77,27	75,32
Kalmthout	100,00	99,00	92,50	90,00	84,50	82,00	82,00
Wuustwezel	100,00	95,63	95,63	92,50	89,38	81,88	80,63
Kapellen	100,00	96,76	92,56	87,06	83,17	78,64	77,35
Stabroek	100,00	93,98	85,54	84,94	81,93	74,70	72,89
Brecht	100,00	99,52	98,07	92,75	87,92	85,02	81,64
Brasschaat	100,00	97,25	91,74	91,74	85,78	80,73	79,82

Evolutief wordt opgemerkt dat het aantal handelshuizen in alle gemeenten een dalende trend vertonen ten opzichte van 2008. Essen vormt hierop geen uitzondering. In Essen en Stabroek is deze evolutie evenwel sterker aanwezig dan in de andere gemeenten.

7.2 Vastgoed

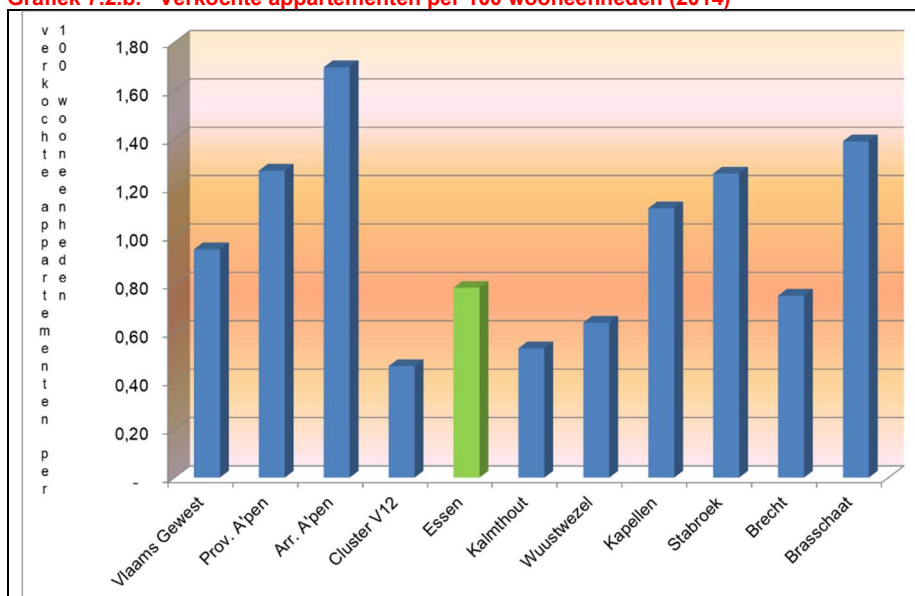
We spraken ons nog niet uit over het eigenaarschap van woningen, gronden en gebouwen. In dit hoofdstuk ligt de focus op de verkochte vastgoederen. We maken een onderscheid tussen appartementen en bouwgronden.

Grafiek 7.2.a. Verkochte woningen per 100 wooneenheden (2014)

In een eerste grafiek koppelen we het aantal verkochte woningen aan het totaal aantal wooneenheden. Zo krijgt elke eenheid in de vergelijking eenzelfde gewicht. In grafiek 7.2.a. valt op dat vooral in Stabroek veel vastgoed (woningen) verkocht is in 2014. Essen haalt met 1,03 huizen per 100 wooneenheden een score die hoger is dan deze van de socio-economische cluster. Toch scoort Essen met dit gegeven laag. Kalmthout en Wuustwezel boeken vergelijkbare cijfers. De verkoop in Brecht ligt nog lager. De verkoop van huizen ligt lager dan de grotere gehelen, maar ook lager dan Stabroek, Kapellen en Brasschaat. De mogelijke verklaring hiervoor vinden we mogelijks terug in de vergrijzing die in deze gemeenten sterker oploopt dan in Essen.

Grafiek 7.2.b. Verkochte appartementen per 100 wooneenheden (2014)

Als we in grafiek 7.2.b. de verkochte appartementen in grafiek zetten, zien we de te verwachten resultaten. Vooral het arrondissement steekt er bovenuit. Niet verwonderlijk, gezien het hoge aantal wooneenheden per gebouw in het arrondissement. Essen scoort weliswaar hoger dan Kalmthout,

Wuustwezel en de cluster, maar haalt een lagere score dan de andere gemeenten en de grotere eenheden in de vergelijkingsgroep.

De absolute waarden van de verkoopprijzen van een gemiddelde woning in Essen ligt even hoog als het Vlaamse gemiddelde. De verkoop van woningen is een vrije markt, wat maakt dat de prijs de aantrekkelijkheid van de gemeente als woongemeente aangeeft. Niet alleen het aantal verkochte eenheden speelt een rol, ook de (gemiddelde) prijs is van belang. Tabel 7.2.a. plaatst de verkoopprijzen van de woningen en de appartementen naast mekaar. Met 215.000 euro per woning in 2014 scoort Essen een lage gemiddelde verkoopprijs tegenover de andere gemeenten in de vergelijkingsgroep. Essen scoort met haar verkoopprijzen van woningen wel een 7,5 procent hoger dan het gemiddelde van de cluster. Vergeleken met de provincie en het arrondissement zit Essen lager.

Ook als we naar de prijsindex van de verkochte woningen kijken, kende Essen de afgelopen jaren een sterke stijging. Met 2005 als 100, namen de prijzen in Essen op 10 jaar tijd met 36 procent toe. Met uitzondering van de cluster, scoorden alle andere eenheden hoger. Vooral Brecht springt in het oog. De snelle verbinding met Antwerpen (vanuit station Noorderkempem) kan een rol spelen. In geografisch opzicht is de ligging van Essen minder gunstig.

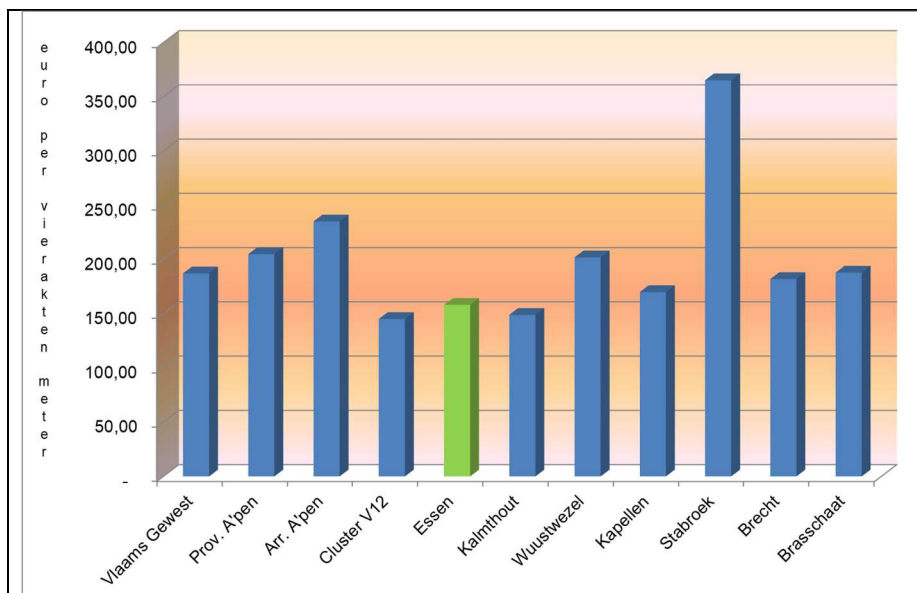
Bij de appartementen is er een ander beeld. De gemiddelde verkoopprijs van een appartement in Stabroek ligt lager dan in Essen. Ook de cluster en het Vlaamse Gewest kennen gemiddeld genomen lagere prijzen dan Essen. Vooral de hoge prijzen voor een appartement in Brasschaat, Brecht, Kalmthout en Kapellen vallen op. Een gemiddeld appartement is hier al snel 22 procent duurder dan in Essen. In historisch perspectief zijn de prijsstijgingen gelijkmatiger verdeeld over de vergelijkingsgroep dan bij de verkochte woningen.

Tabel 7.2.a. Verkoopprijzen woningen en appartementen

	2005 (in euro)		2014 (in euro)		2014 (index)	
	Woning	Appartement	Woning	Appartement	Woning	Appartement
Vlaams Gewest	142 566,87	100 101,24	213 526,51	186 270,62	149,77	186,08
Prov. A'pen	159 302,10	133 245,57	229 960,98	210 976,63	144,36	158,34
Arr. A'pen	170 127,34	149 501,23	251 167,00	226 689,63	147,63	151,63
Cluster V12	148 247,57	116 037,68	199 777,40	182 270,85	134,76	157,08
Essen	157 808,92	137 279,74	215 528,13	204 801,88	136,58	149,19
Kalmthout	176 447,82	146 395,80	264 512,60	251 374,54	149,91	171,71
Wuustwezel	180 172,61	172 448,38	243 868,56	217 306,43	135,35	126,01
Kapellen	172 292,67	191 911,50	244 496,02	250 405,70	141,91	130,48
Stabroek	162 531,56	119 915,86	240 051,48	189 175,86	147,70	157,76
Brecht	177 172,84	178 554,65	274 534,44	250 839,89	154,95	140,48
Brasschaat	197 423,12	176 098,86	278 557,65	257 249,52	141,10	146,08

Niet alleen de verkochte woningen en appartementen, maar ook de verkochte bouwgronden geven een relevant beeld. Om de vergelijkbaarheid te verhogen, nemen we de gemiddelde prijs per vierkante meter bouwgrond. Essen scoort gelijkwaardig aan Kalmthout en de cluster met 158 euro per vierkante meter. Deze waarde per vierkante meter bouwgrond ligt lager dan het Vlaams gemiddelde. Als de verkochte stukken grond allemaal even groot zouden zijn, kunnen we hieruit conclusies trekken voor wat de aantrekkelijkheid van bouwgronden betreft. Dit is echter niet het geval. De stukken grond die verkocht worden variëren per gemeente in grootte. Hoe groter de grond, hoe lager de gemiddelde prijs per vierkante meter. Dit heeft ook een invloed op de totaalprijs per vierkante meter. De bouwgrondprijzen in Stabroek vallen op. Met een prijs van net boven 350 euro per vierkante meter scoren ze merkbaar hoger dan de andere eenheden in de vergelijkingsgroep.

Grafiek 7.2.c. Prijs verkochte bouwgrond per vierkante meter (2014)

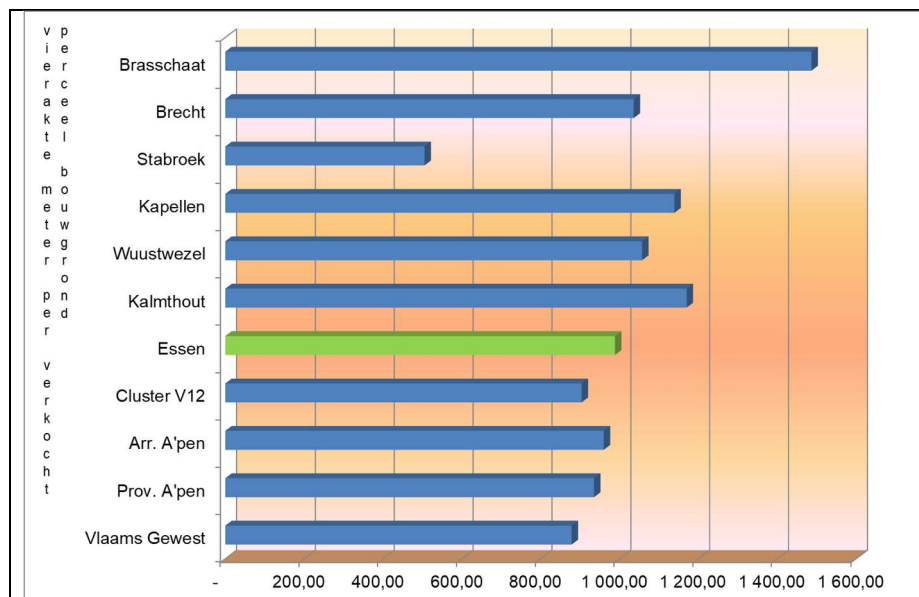
Tabel 7.2.b. schetst de evolutie van de bouwgrondprijzen. Het valt op dat de prijzen overal stijgen. De onderlinge verschillen vallen wel op. Waar de grondprijs per vierkante meter in Brasschaat de afgelopen 10 jaar slechts met 10 procent toenam, steeg de gemiddelde bouwgrondprijs in Stabroek met 136 procent. In Essen nam de grondprijs op 10 jaar tijd toe met 38 procent. Dat de gemiddelde prijzen in Brasschaat niet sterk stegen, is wellicht te verklaren door de al relatief hoge prijzen in 2005. Stabroek kende in 2005 niet de laagste prijzen per vierkante meter. De nabijheid van de haven en de beschikbare vrije bouwgronden spelen hier vermoedelijk een rol.

Tabel 7.2.b. Evolutie verkoopprijzen bouwgronden

	2005	2007	2009	2011	2013	2014
Vlaams Gewest	100,00	120,53	136,45	148,52	160,80	168,59
Prov. A'pen	100,00	120,20	128,00	142,83	148,46	153,79
Arr. A'pen	100,00	119,93	123,61	145,85	142,41	146,68
Cluster V12	100,00	123,87	130,41	140,61	148,60	146,02
Essen	100,00	123,83	148,55	103,29	173,87	138,13
Kalmthout	100,00	106,02	70,74	116,78	113,88	110,83
Wuustwezel	100,00	124,57	139,21	125,44	156,11	145,56
Kapellen	100,00	113,96	110,15	119,73	181,98	140,11
Stabroek	100,00	152,78	137,94	160,18	119,70	265,60
Brecht	100,00	94,06	111,43	136,70	130,36	131,60
Brasschaat	100,00	104,09	126,70	160,15	122,00	108,70

Naast de verkoopprijs per vierkante meter grond is (zoals hierboven al aangehaald) ook de grootte van de bouwgrond een factor. In grafiek 7.2.d. staat de oppervlakte per verkocht stuk bouwgrond naast elkaar opgelijst. In Essen haalde een gemiddeld verkocht stuk bouwgrond een totale oppervlakte van 988 vierkante meter in 2014. De grootste stukken bouwgrond werden in Brasschaat verkocht. In Stabroek, met de hoogste prijs per vierkante meter, wisselden de kleinste stukken bouwgrond van eigenaar.

Grafiek 7.2.d. Grootte verkochte bouwgronden (2014)

De evolutie van de grootte van bouwgronden geeft duidelijk een trend naar kleiner bouwen aan. De vrije bouwgronden in Vlaanderen raken stilaan op. Dit leidt niet alleen tot hogere prijzen, maar ook tot kleinere verkochte percelen. Deze evolutie is vooral uitgesproken in Stabroek. Ook Kapellen kent een serieuze verkleining van de bouwgronden. In Essen daalde de totale oppervlakte van de verkochte bouwgronden met 15,51procent op 10 jaar. Wuustwezel, Brecht en, opmerkelijk, Brasschaat gaan tegen de trend in.

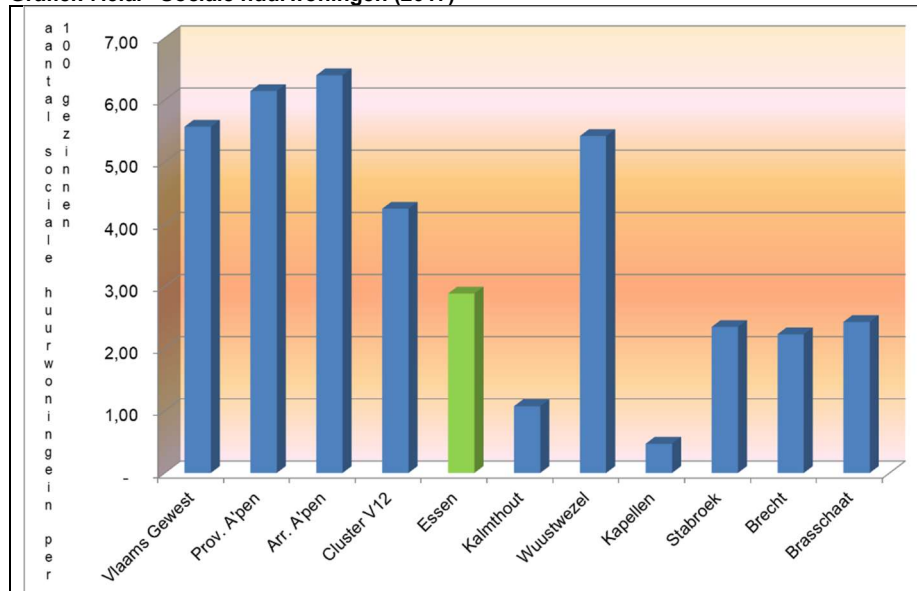
Tabel 7.2.c. Evolutie grootte verkochte bouwgronden

	2005	2007	2009	2011	2013	2014
Vlaams Gewest	100,00	107,40	101,78	106,56	104,66	102,57
Prov. A'pen	100,00	113,79	105,95	107,18	100,86	106,94
Arr. A'pen	100,00	128,03	103,50	97,70	86,30	110,67
Cluster V12	100,00	96,41	87,06	87,73	87,57	95,61
Essen	100,00	79,85	83,70	70,63	55,53	86,49
Kalmthout	100,00	98,27	223,78	94,32	120,81	85,59
Wuustwezel	100,00	87,68	90,07	101,90	77,98	108,95
Kapellen	100,00	98,94	93,12	117,29	61,69	78,98
Stabroek	100,00	48,74	48,87	68,84	32,80	57,04
Brecht	100,00	156,67	136,51	102,93	101,52	117,04
Brasschaat	100,00	176,77	90,08	97,82	143,53	165,16

7.3 Sociale huur

Hoofdstuk 7.3 handelt over een specifiek gedeelte van de woningmarkt, met name de huurwoningmarkt die gebonden is aan (sociale) voorwaarden.

Grafiek 7.3.a. Sociale huurwoningen (2017)

Grafiek 7.3.a. zet de sociale huurwoningen in verhouding tot 100 gezinnen. In Essen wonen er per 100 gezinnen 2,89 gezinnen in een sociale huurwoning. Hiermee haalt Essen een hogere score dan Kalmthout, Kapellen, Stabroek, Brecht en Brasschaat. Alleen Wuustwezel scoort nog hoger. Ook ten opzichte van de grotere gehelen scoort Essen lager. Het sociaal patrimonium in Essen is relatief gezien niet extreem groot, in vergelijking met de grotere gehelen. Kalmthout en Kapellen vormen eerder een (Vlaamse) uitzondering met hun heel lage score. Als we de spoorlijn Antwerpen-Rosendaal volgen, scoort Essen wel serieus hoger dan de andere gemeenten. Deze uitzondering heeft mogelijk wel een invloed op de sociale woondruk in Essen.

De hoge score van het arrondissement Antwerpen is te verklaren door de invloed van de stad Antwerpen.

Tabel 7.3.a. Evolutie sociale huurwoningen

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017
Vlaams Gewest	100,00	101,69	104,52	106,00	108,75	110,94	122,16
Prov. A'pen	100,00	100,37	102,26	103,17	103,59	104,85	113,78
Arr. A'pen	100,00	99,83	100,81	102,23	102,22	102,64	109,60
Cluster V12	100,00	103,98	107,67	110,11	113,75	117,93	133,60
Cluster V4b	100,00	105,83	109,77	110,22	112,51	117,48	128,90
Essen	100,00	99,35	99,35	100,00	103,23	138,06	184,52
Kalmthout	100,00	120,83	108,33	283,33	291,67	308,33	400,00
Wuustwezel	100,00	100,49	100,49	105,12	105,12	101,22	109,76
Kapellen	100,00	100,00	100,00	97,14	114,29	114,29	380,00
Stabroek	100,00	97,35	98,68	99,34	113,25	120,53	139,07
Brecht	100,00	101,61	103,61	103,21	104,82	103,21	108,43
Brasschaat	100,00	129,47	147,89	152,11	150,00	198,95	251,05

Naast de absolute waarden van de sociale huurwoningen lijkt het ook nuttig om stil te staan bij de evolutie van het aantal sociale huurwoningen tegenover de toename van het aantal gezinnen. Als we 2005 als begin nemen met een score 100, dan neemt het aantal sociale woningen per 100 gezinnen in Essen toe met 55 procent op 11 jaar tijd. Buiten Kalmthout en Brasschaat realiseert Essen hiermee de sterkste groei. De toename in Kalmthout en Brasschaat is nog sterker dan in Essen, maar de startpositie is helemaal anders, met respectievelijk 24 en 190 woningen. Essen telde in 2005 al 144 sociale huurwoningen. Brecht en Wuustwezel ondergingen de afgelopen 11 jaar de kleinste evolutie in

het aantal sociale huurwoningen. In 2005 telde Wuustwezel al 410 woningen, Brecht 249. Dit vertrekpunt ligt hoger dan bij alle andere individuele gemeenten in de vergelijkingsgroep.

DEEL III : VREDE

8.Criminaliteit en veiligheid

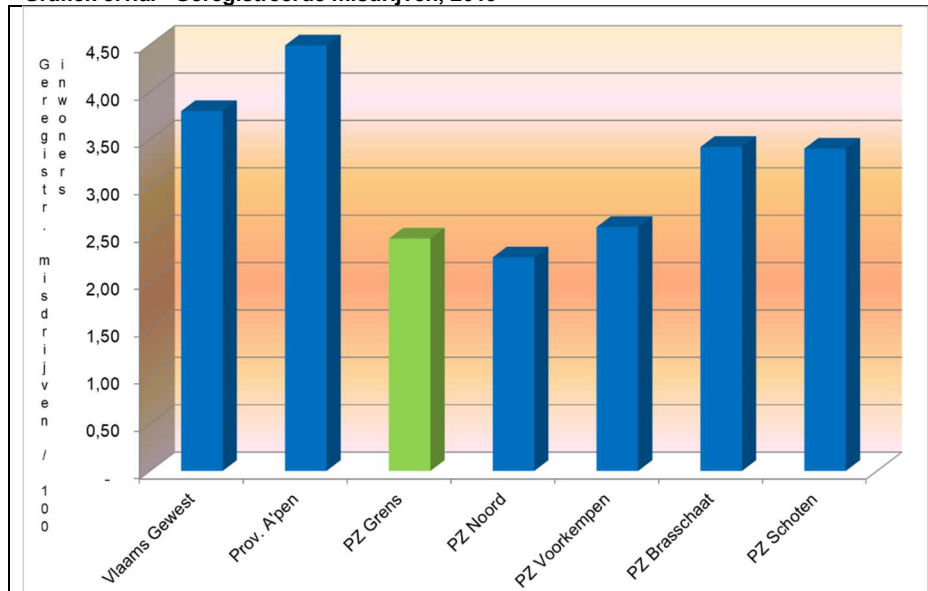
Criminaliteit bespreken levert een moeilijke zoektocht naar cijfers op. Criminaliteit laat zich per definitie niet meten. Aan de ene kant gaat het doorgaans om feiten die het daglicht niet verdragen. Aan de andere kant heerst nog steeds in meerdere of mindere mate een onveiligheidsgevoel. Dit is een subjectief gevoel dat evenzeer moeilijk meetbaar is. Daarom beperken we ons in de volgende grafieken en tabellen tot de geregistreerde misdrijven.

Het onderdeel criminaliteit is in drie delen opgedeeld: de strafrechtelijke criminaliteit, de verkeersstatistiek en de interventies van de ambulancediensten.

8.1. Criminaliteit

Grafiek 8.1.a. geeft de geregistreerde misdrijven weer. De grotere gehelen per 100 inwoners tellen meer geregistreerde misdrijven dan de kleinere politiezones. PZ Grens registreerde in 2019 2,56 misdrijven per 100 inwoners. De provincie Antwerpen springt eruit met een score van 4,55 misdrijven per 100 inwoners. De hoge cijfers van de provincie, en de at dit alleen zo hoog is in het arrondissement, ligt vermoedelijk aan de specifieke stedelijke samenleving.

Grafiek 8.1.a. Geregisteerde misdrijven, 2019

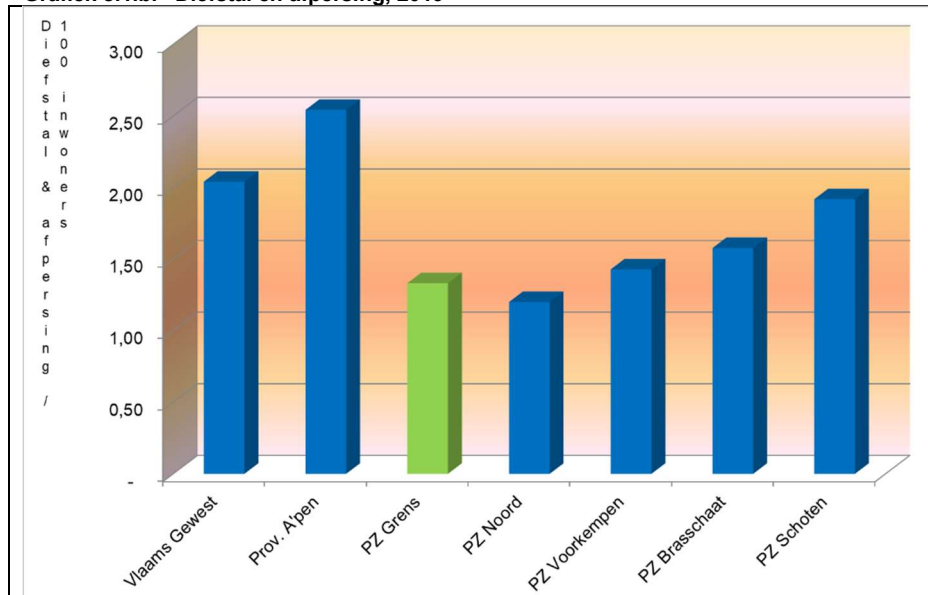
Tabel 8.1.a. Evolutie aantal geregisteerde misdrijven

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vlaams Gewest	100,00	98,55	102,06	96,49	94,03	91,06	83,89	79,66	76,17	75,39	72,93
Prov. A'pen	100,00	99,07	100,26	98,37	92,16	86,66	78,61	74,22	72,36	69,70	68,81
PZ Grens	100,00	92,99	82,37	80,22	87,11	73,13	73,33	71,52	68,35	57,23	54,92
PZ Noord	100,00	81,33	68,22	71,85	64,30	55,56	59,72	53,59	51,06	48,08	41,67
PZ Voorkempen	100,00	105,80	98,27	96,90	92,57	99,25	89,38	87,42	85,53	80,29	72,47
PZ Brasschaat	100,00	106,66	117,09	107,90	91,20	84,66	84,55	76,48	78,45	68,53	72,65
PZ Schoten	100,00	104,27	107,81	98,66	93,72	90,67	91,76	96,40	83,65	77,18	71,63

Het is nuttig om de evolutie van de misdrijfcijfers van naderbij te bekijken (tabel 8.1.a.). De (geregisteerde) criminaliteit vertoonde de afgelopen tien jaar een sterke daling. In de politiezone Grens gingen de criminaliteitscijfers met iets minder dan de helft naar beneden. Dit staat in contrast met de daling in de grotere gehelen, waar de cijfers ook een dalingen kenden, zij het minder sterk.

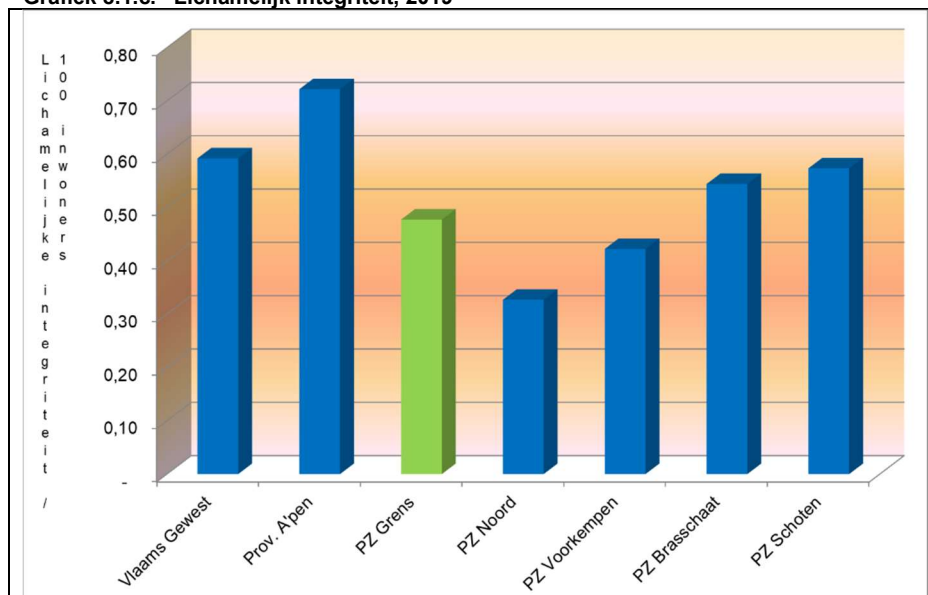
In de volgende grafieken zijn de geregisteerde misdrijven iets verder opgedeeld. Een eerste soort zijn de misdrijven die onder de categorie diefstal en afpersing vallen. Ook hier is er een groter aandeel per 100 inwoners voor de grotere vergelijkingsgroepen. Als naar de individuele politiezones gekeken wordt, dan zijn de cijfers voor Schoten en Brasschaat slechter dan voor de zone Grens. Waarschijnlijk spelen hier twee fenomenen. Ten eerste is er de nabijheid van de stad Antwerpen. Ten tweede kan vermoed worden dat de relatief hogere rijkdom van de inwoners van deze gemeenten sneller diefstal- en afpersingsmisdrijven aantrekt. Deze laatste redenering wordt overigens ook aangehouden bij de jaarlijkse berekening van de KUL-norm voor de nodige middelen voor politie.

Grafiek 8.1.b. Diefstal en afpersing, 2019

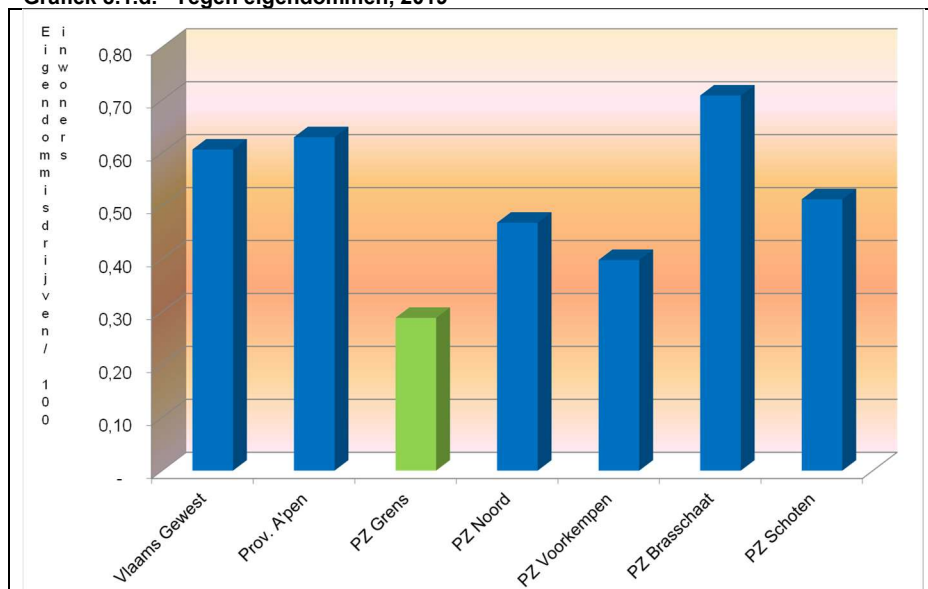
In 2019 registreerde politiezone Grens 0,48 misdrijven tegen de lichamelijke integriteit per 100 inwoners. Met deze waarde scoort de PZ Grens hoger dan PZ Noord en PZ Voorkempen. De andere zones en de grotere gehelen (met daarin de steden) scoren hoger. De vergelijkende waarden staan in tabel 8.1.c.

Grafiek 8.1.c. Lichamelijke integriteit, 2019

De laatste onderverdeling betreft de misdrijven tegen eigendommen. In de praktijk gaat het hoofdzakelijk om inbraken. De PZ Grens haalt de beste score uit de vergelijkingsgroep.

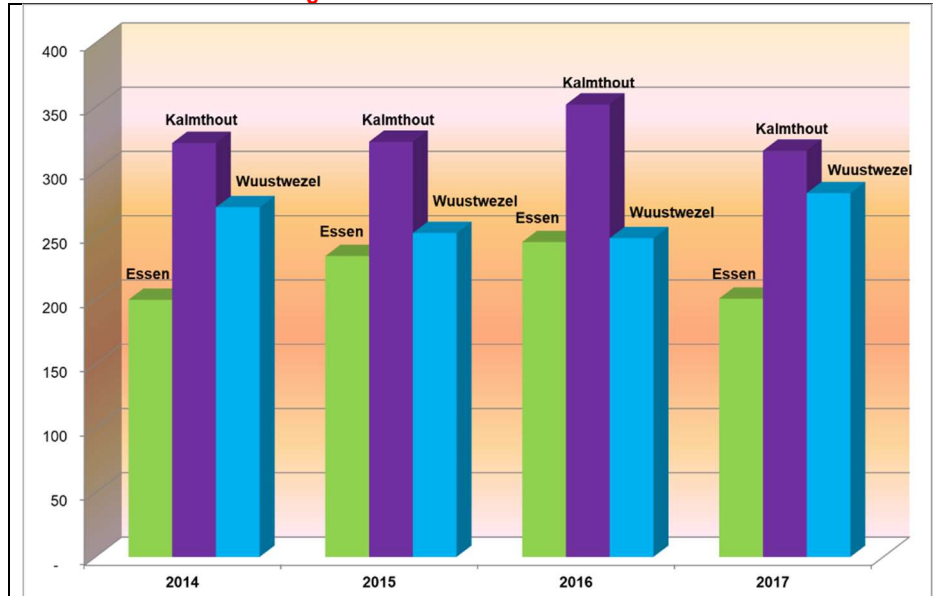
Grafiek 8.1.d. Tegen eigendommen, 2019

8.2 Verkeersveiligheid

Een tweede aspect van veiligheid wordt gemeten eveneens op basis van de 'tegenhanger', met name de onveilige situaties. We spreken hier over geregistreerde verkeersongevallen, alcohol- en drugcontroles.

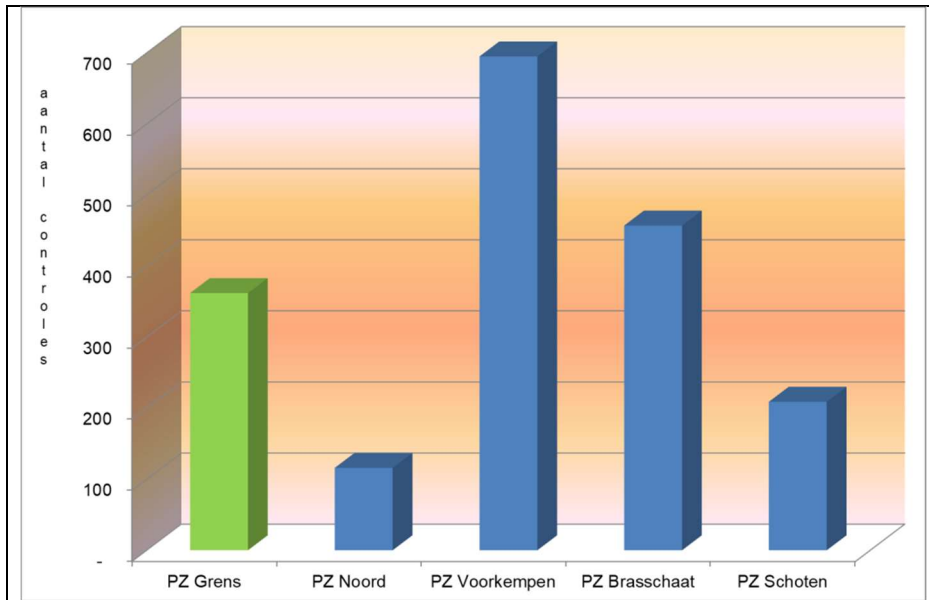
Grafiek 8.2.a. Aantal verkeersongevallen

Grafiek 8.2.a. leert ons dat de meeste verkeersongevallen de afgelopen jaren in Kalmthout gebeurden. In 2017 boekte Kalmthout 12 procent meer ongevallen dan Wuustwezel en 57 procent meer dan Essen. 30,85 procent van de ongevallen in Essen vallen onder de weekendongevallen. Kalmthout kende in 2017 slechts 26,70 procent weekendongevallen, Wuustwezel 28,27 procent.

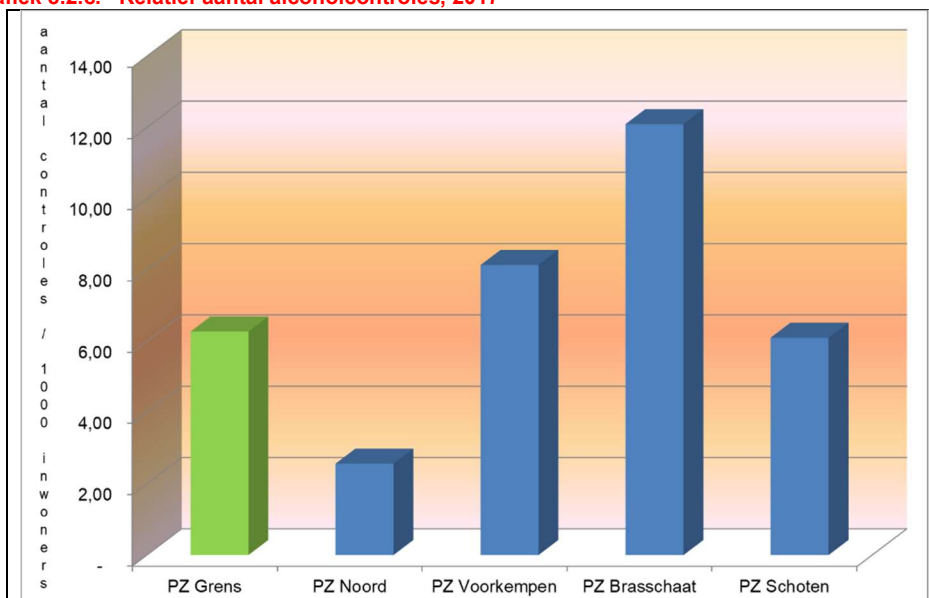
Voor de alcoholcontroles gelden de statistieken die de federale politie beschikbaar stelt via de website <http://www.verkeersstatistieken.federalepolitie.be/verkeersstatistieken/rapporten/>. Dat maakt een vergelijking met andere politiezones mogelijk. Politiezone Grens bestaat uit Essen, Kalmthout en Wuustwezel. PZ Noord omvat de gemeenten Stabroek en Kapellen. De gemeenten Brecht, Schilde en Malle vormen samen PZ Voorkempen. Bij de vergelijking moeten we ons ervan bewust zijn dat er op het vlak van verkeer rustige en drukke gemeenten en dus ook politiezones zijn. De cijfers zomaar met mekaar vergelijken kan een vertekend beeld opleveren.

Grafiek 8.2.b. Aantal alcoholcontroles, 2017

Grafiek 8.2.b. toont het aantal alcoholcontroles. De absolute waarden zijn op zich niet te vergelijken (niet alle zones zijn even groot...). Wel merken we dat PZ Grens minder alcoholcontroles uitvoerde in 2017 dan de zone Voorkempen en de zone Brasschaat. Om de inzet per zone na te gaan, relateren we het aantal controles ten opzichte van het aantal inwoners per zone. Het resultaat staat in grafiek 8.2.c.

Grafiek 8.2.c. Relatief aantal alcoholcontroles, 2017

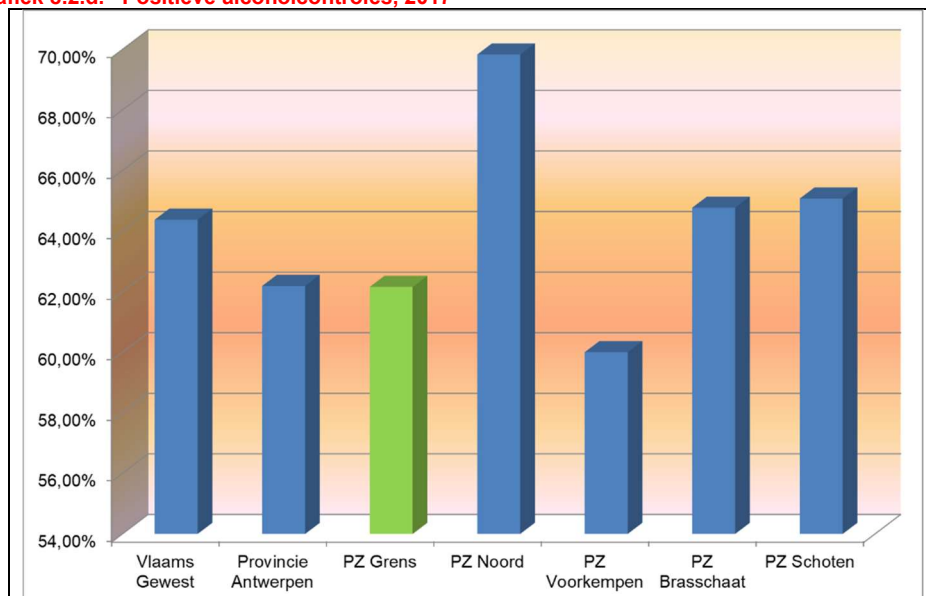
Het is interessant om te zien in welke mate de politiezones de controles binnen hun zone op niveau hebben gehouden. Tabel 8.2.a. toont aan dat PZ Grens haar aantal alcoholcontroles in een periode van negen jaar heeft opgedreven met 15 procent. Brasschaat verdubbelde zelfs haar aantal alcoholcontroles.

Tabel 8.2.a. Evolutie alcoholcontroles

	2008	2010	2012	2014	2016	2017
Vlaams Gewest	100,00	107,39	86,80	85,08	91,04	87,17
Provincie Antwerpen	100,00	118,61	103,86	78,39	87,86	79,01
PZ Grens	100,00	130,87	85,57	92,62	115,10	121,48
PZ Noord	100,00	88,15	63,33	46,30	39,63	42,96
PZ Voorkempen	100,00	91,60	96,79	80,15	116,64	106,11
PZ Brasschaat	100,00	114,83	104,66	97,46	201,69	193,64
PZ Schoten	100,00	83,73	82,54	77,38	86,51	82,94

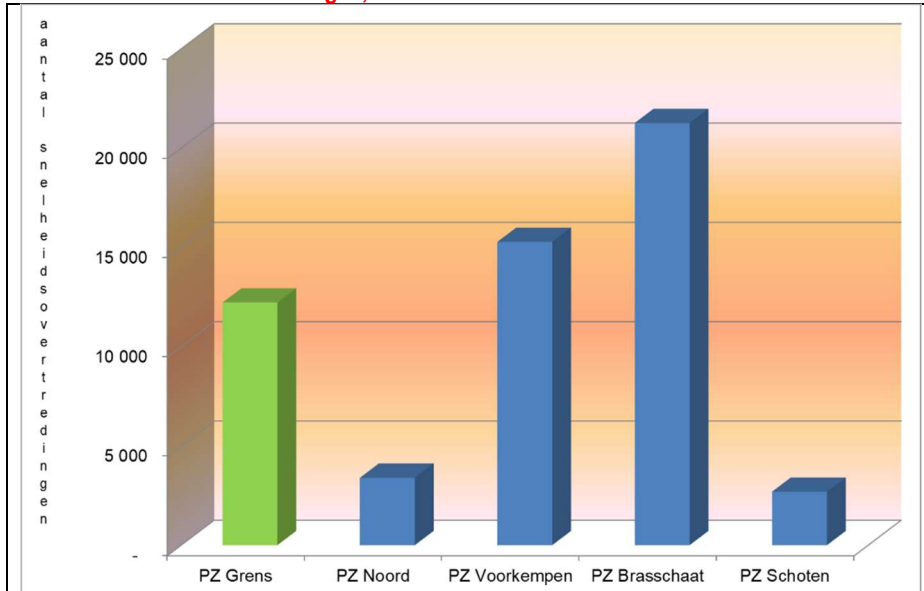
De volgende vraag is in welke mate de controles ook een resultaat opleverden. In grafiek 8.2.d. staan de resultaten van de positieve controles opgenomen voor 2016. Om te kunnen vergelijken hebben we de positieve resultaten tegenover het aantal controles gezet. Uit deze grafiek blijkt dat PZ Schoten in 2017 het hoogste aantal bestuurders betrapte per controle. PZ Grens kliste het kleinste aantal bestuurders met een te hoog promillegehalte.

Grafiek 8.2.d. Positieve alcoholcontroles, 2017

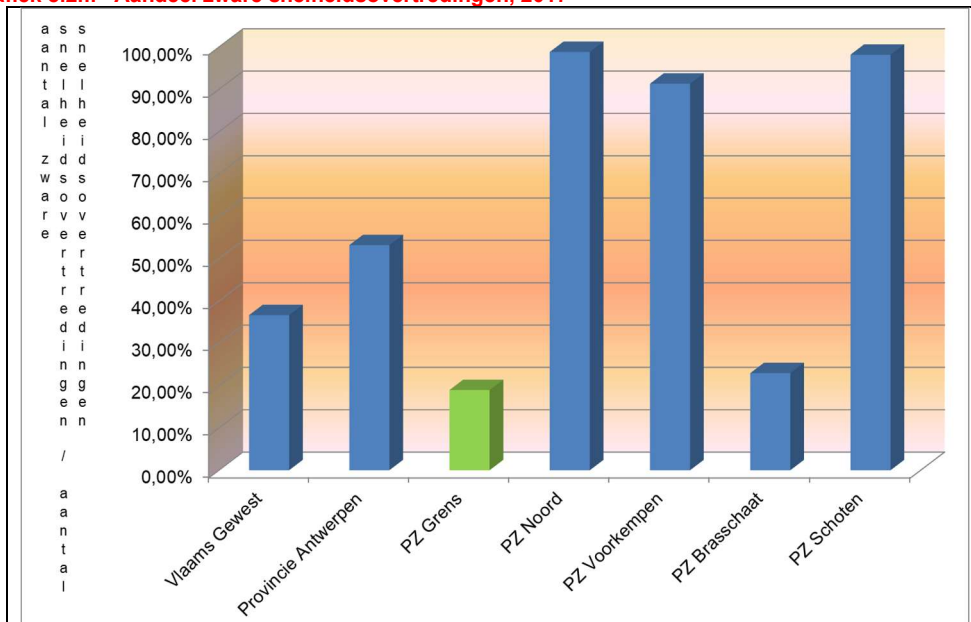
Een tweede soort verkeersinbreuk zijn de snelheidsovertredingen. Grafiek 8.2.e. vermeldt het aantal geregistreerde snelheidsovertredingen. De zones Brasschaat en Voorkempen tellen het hoogste aantal. De aanwezigheid van relatief veel kilometers autosnelweg speelt ongetwijfeld een rol. Politiezone Grens komt op de derde plaats.

Grafiek 8.2.e. Snelheidsovertredingen, 2017

Bij snelheidsovertredingen kennen we een overtreding met een kleiner verschil dan 10 kilometer per uur. Bij een verschil van meer dan 10 kilometer per uur is er sprake van een zware overtreding. Grafiek 8.2.f. neemt het aandeel van de zware snelheidsovertredingen onder de loep. Vooral PZ Noord en PZ Schoten noteren relatief veel zware verkeersovertredingen. De uitschieters hebben vermoedelijk een statistische oorzaak.

Grafiek 8.2.f. Aandeel zware snelheidsovertredingen, 2017

Als we naar de evolutie kijken, kunnen we bijna niet anders dan zeggen dat er steeds sneller wordt gereden. Schoten lijkt de enige uitzondering op de regel. In alle andere zones betreft de politie alsmaar meer mensen op te snel rijden. In de zone Grens is er zelfs een verdubbeling op 9 jaar tijd. In één zone kan de stijging ook te verklaren zijn door een betere manier van meten of meer controles, waardoor de pakkans verhoogt. De trend van toenemend snelheid is niettemin duidelijk. Het is

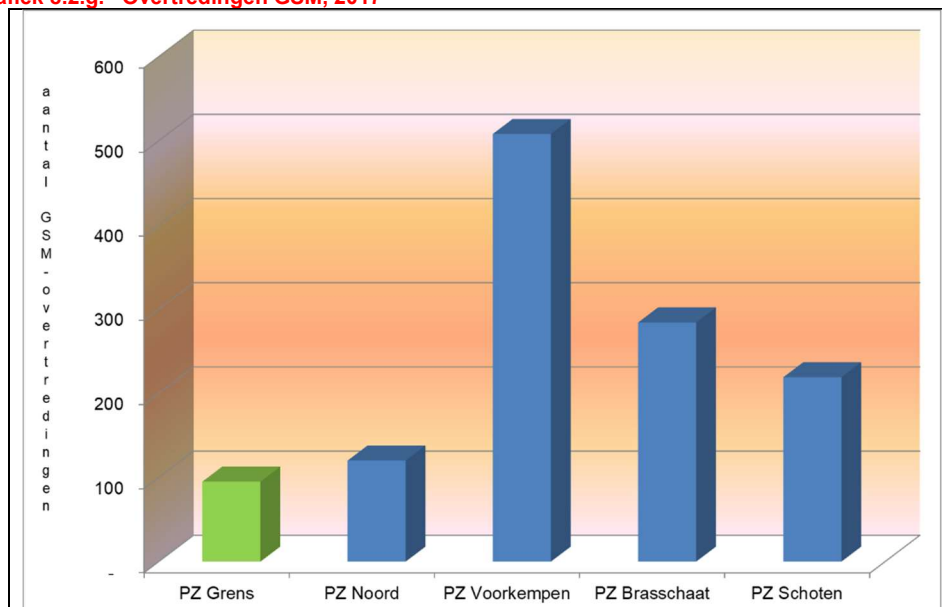
uitkijken naar de nieuwe gegevens. Vanaf 1 januari 2017 verlaagde de maximumsnelheid op gewestwegen immers van 90 naar 70 kilometer per uur.

Tabel 8.2.b. Evolutie te snel rijden

	2008	2010	2012	2014	2016	2017
Vlaams Gewest	100,00	119,17	125,90	134,62	134,73	138,24
Provincie Antwerpen	100,00	139,86	129,70	135,23	122,55	122,34
PZ Grens	100,00	70,66	61,31	149,61	205,28	273,35
PZ Noord	100,00	55,85	33,72	103,50	100,41	99,74
PZ Voorkempen	100,00	94,60	83,23	195,49	134,03	147,38
PZ Brasschaat	100,00	211,94	221,32	210,92	186,52	381,17
PZ Schoten	100,00	114,82	112,85	98,66	87,37	53,06

Grafiek 8.2.g. toont het aantal overtredingen voor gsm-gebruik achter het stuur. Ook hier registreerde de zone Voorkempen de meeste overtredingen. Zone Grens telde de minste gsm-overtredingen.

Grafiek 8.2.g. Overtredingen GSM, 2017

Over meerdere jaren heen kent PZ Grens een status quo op het vlak van geregistreerd gsm-gebruik achter het stuur. Dit kan niet verhullen dat er in de tussenliggende jaren heel wat meer overtredingen waren. Alleen de zone Brasschaat telt veel meer geregistreerd gsm-gebruik door bestuurders. In politiekezone Noord tekent zich zelfs een spectaculaire daling af.

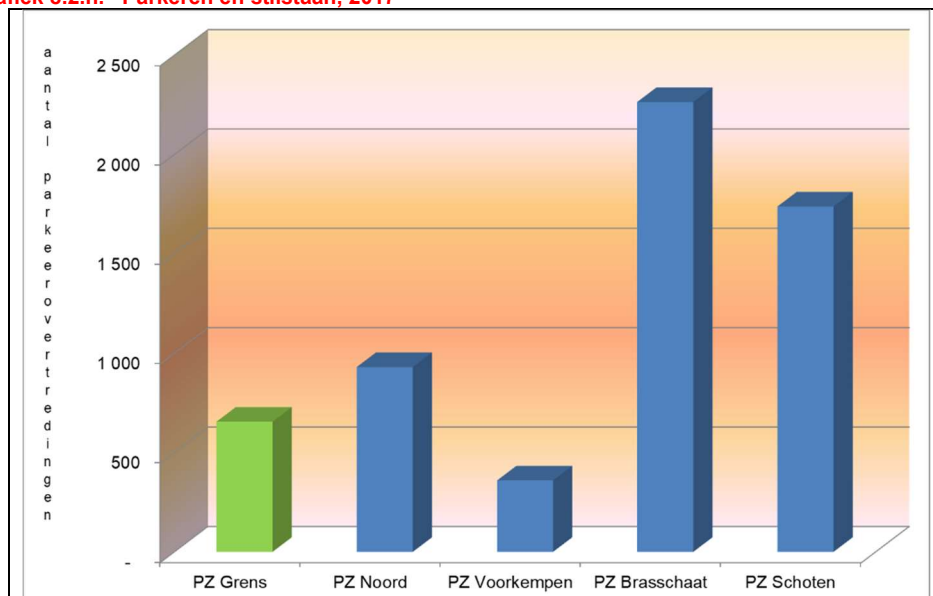
Tabel 8.2.c. Evolutie GSM

	2008	2010	2012	2014	2016	2017
Vlaams Gewest	100,00	101,54	92,25	95,12	91,78	93,88
Provincie Antwerpen	100,00	122,09	108,85	101,63	96,42	91,37
PZ Grens	100,00	107,45	148,94	114,89	161,70	101,06
PZ Noord	100,00	46,19	35,51	29,63	24,62	26,14
PZ Voorkempen	100,00	110,93	111,38	145,96	93,71	76,05
PZ Brasschaat	100,00	372,34	284,40	291,49	205,67	201,42
PZ Schoten	100,00	71,01	117,87	107,73	92,27	105,80

Bij de registratie van de parkeermisdrijven zijn de GAS-boetes nog niet meegeteld. In de federale politiestatistieken zijn de administratieve sancties niet opgenomen. Bij de parkeerovertredingen vallen

de zones Schoten en Brasschaat op. In deze zones stelt de politie veruit de meeste overtredingen vast. Grafiek 8.2.h. geeft aan dat vooral Brasschaat parkeerovertradingen registreert. In tweede orde vinden we dit terug bij Schoten. Als we naar de evolutie kijken in tabel 8.2.d., zien we dat binnen de PZ Grens het aantal vastgestelde overtredingen verdubbelde.

Grafiek 8.2.h. Parkeren en stilstaan, 2017

Het aantal overtredingen inzake parkeren nam de afgelopen 9 jaar toe binnen de politiezone Grens. Daartegenover liep het aantal overtredingen in de zones Noord en Voorkempen terug ten opzichte van 2008.

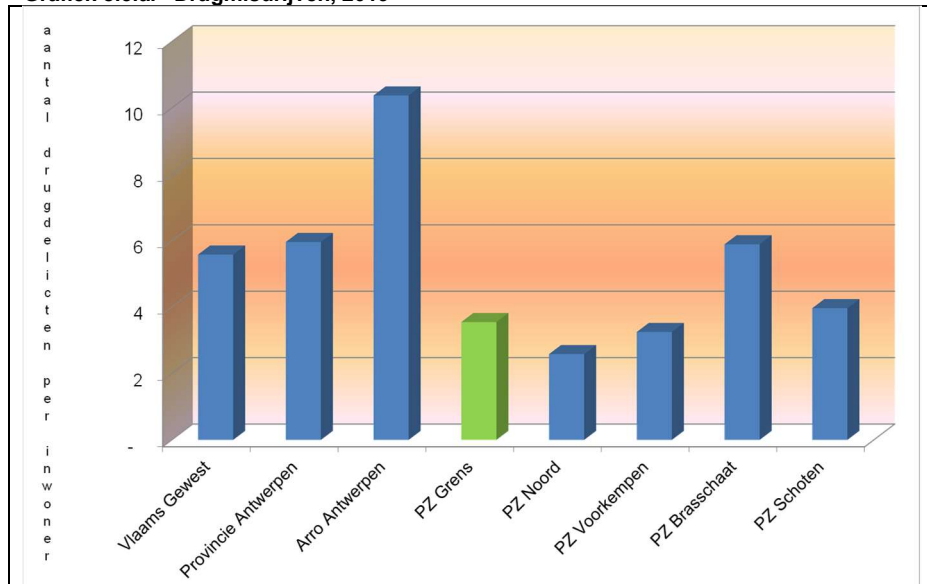
Tabel 8.2.d. Evolutie parkeren

	2008	2010	2012	2014	2016	2017
Vlaams Gewest	100,00	95,00	94,78	89,40	68,76	66,36
Provincie Antwerpen	100,00	95,03	88,49	78,55	72,57	70,69
PZ Grens	100,00	111,26	112,30	227,23	202,62	171,47
PZ Noord	100,00	39,77	32,31	39,47	37,72	45,32
PZ Voorkempen	100,00	99,35	82,00	113,91	69,56	58,76
PZ Brasschaat	100,00	109,49	133,58	158,79	152,56	210,60
PZ Schoten	100,00	104,40	100,85	164,96	165,08	212,21

8.3. Drugsmisdrijven

Een grensstreek trekt illegale transporten aan. Deze smokkel gaat vaak samen met een vorm van criminaliteit. Zeker aan de grens met Nederland wordt dan vaak gekeken naar drugsdelicten. In grafiek 8.3.a. staat het aantal drugsmisdrijven per 100 inwoners, geordend per politiezone. Opvallend hierbij is dat niet de aan Nederland grenzende zones (Grens, Noord) het vaakst worden geconfronteerd met drugsmisdrijven, maar eerder de zones die raken aan de stad Antwerpen (arrondissement en Brasschaat). De cijfers ontkrachten in zekere zin het vermoeden dat heerst over de grensregio's.

Grafiek 8.3.a. Drugmisdrijven, 2019

Tabel 8.3.a. presenteert de evolutie van het aantal drugsdelicten. Ook hier tekent zich een onverwachte patroon af. De druggerelateerde criminaliteit in de politiezones aan de Nederlandse grens (Grens en Noord) daalde de afgelopen jaren. De andere zones (Voorkempen, Brasschaat en Schoten) kregen dan weer te maken met een toename. De zogeheten drugsoorlog in de Antwerpse haven en de war on drugs in stad Antwerpen vormen een mogelijke verklaring.

Tabel 8.3.a. Evolutie drugmisdrijven

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vlaams Gewest	100,00	88,05	85,84	50,15	82,88	96,76	90,97	95,26	97,73	105,64	108,90
Provincie Antwerpen	100,00	83,88	80,65	70,06	75,40	83,71	76,21	77,62	82,92	85,44	87,67
Arro Antwerpen	100,00	83,88	80,65	70,06	75,40	83,71	75,48	77,62	82,92	85,44	87,67
PZ Grens	100,00	58,59	33,41	24,47	48,71	46,12	42,35	53,88	64,94	46,59	47,76
PZ Noord	100,00	56,82	31,11	26,28	26,85	20,88	17,90	24,15	32,10	23,72	16,62
PZ Voorkempen	100,00	106,86	77,45	107,84	150,49	156,86	160,29	188,24	224,51	214,71	137,75
PZ Brasschaat	100,00	201,00	267,00	200,00	109,00	118,00	232,00	186,00	257,00	194,00	222,00
PZ Schoten	100,00	125,19	127,48	112,21	78,63	79,39	101,53	145,80	144,27	119,08	104,58

DEEL IV : PLANEET

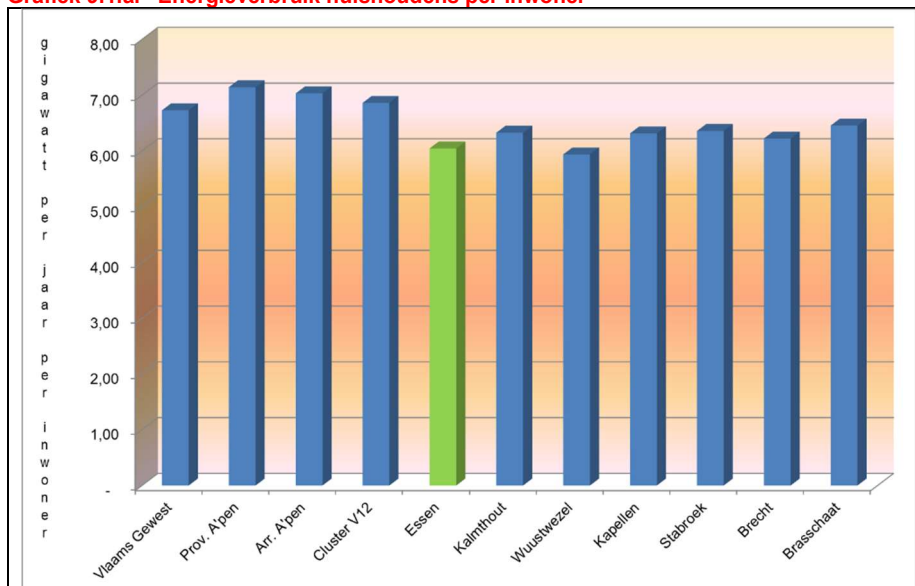
9. Technologie

In het negende hoofdstuk staat de technologie centraal. Hierbij schenken we vooral aandacht aan milieu en technologie.

9.1 Energie

Energie uit zich onder andere in het verzamelde energieverbruik voor verwarming van de gezinnen. Uitgedrukt in Gigawatt per jaar per inwoner drukt grafiek 9.1.a. dit verbruik aan. De grafiek leert dat elke inwoner in Essen jaarlijks gemiddeld 6,04 gigawatt verbruikt. Hiermee scoort Essen vergelijkbaar met de andere gemeenten. De grotere gehelen laten een groter gemiddeld verbruik optekenen per inwoner. Essen en Wuustwezel halen de laagste score, wat ons doet vermoeden dat een landelijke gemeente een lager gemiddeld verbruik kent dan inwoners in een stedelijke omgeving.

Grafiek 9.1.a. Energieverbruik huishoudens per inwoner

In het kader van het maatschappelijk debat inzake energieverbruik dat steeds meer aan belang wint, net als de milieudoelstellingen van Parijs, lijkt het evenzeer interessant om naar de evolutie van het energieverbruik te kijken. Tabel 9.1.a. geeft aan dat in alle gemeenten, en ook in de grotere gehelen, het huishoudelijk energieverbruik daalt. Op 10 jaar tijd daalde het verbruik in Essen gemiddeld met

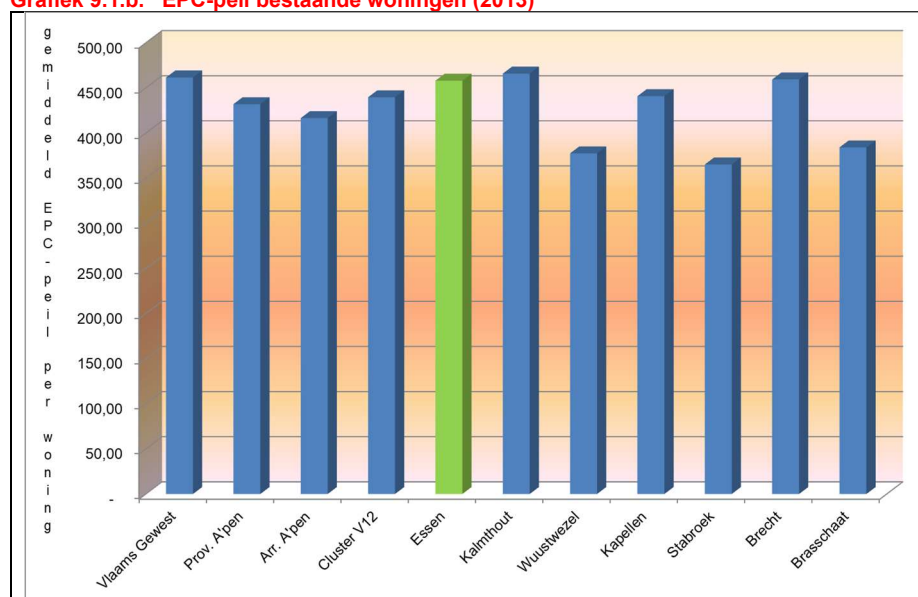
23,45 procent. Hiermee deed Essen met haar inwoners een grotere inspanning dan de omliggende gemeenten. We moeten evenwel opmerken dat het verbruik in Essen per inwoner in 2005 nog het hoogste was in vergelijking met de ons omringende gemeenten.

Tabel 9.1.a. Evolutie energieverbruik gezinnen

	2005	2007	2009	2011	2013	2014
Vlaams Gewest	100,00	94,78	93,22	80,38	93,60	76,53
Prov. A'pen	100,00	94,71	95,81	82,80	97,92	78,15
Arr. A'pen	100,00	94,46	96,02	82,91	98,18	77,74
Cluster V12	100,00	94,36	91,37	78,20	90,21	75,43
Essen	100,00	94,82	92,80	80,64	92,21	76,55
Kalmthout	100,00	96,37	101,08	87,53	104,42	83,29
Wuustwezel	100,00	94,80	98,69	86,58	102,48	81,39
Kapellen	100,00	95,42	98,10	85,99	102,69	81,44
Stabroek	100,00	96,48	100,52	88,48	105,16	82,96
Brecht	100,00	95,16	98,06	86,17	103,32	81,99
Brasschaat	100,00	96,13	100,21	87,87	105,20	83,47

Wanneer een woning verkocht wordt, moet de verkoop vergezeld zijn van een EPC-rapport. Dit energieprestatiecertificaat geeft de energiezuinigheid van een woning weer. Hoe lager het resultaat van het EPC-atteest hoe beter de milieuvriendelijkheid van de woning. Goede prestaties in het kader van het EPC-atteest kunnen een indicatie geven op gebied van kwaliteit van de woning en de leeftijd van de woning. In grafiek 9.1.b. staat de gemiddelde EPC-waarde. Essen scoort hier hoger dan Wuustwezel, Stabroek en Brasschaat. Essen haalt een score die vergelijkbaar is met de socio-economische cluster. Het gemiddelde in Vlaanderen en Kalmthout ligt een beetje hoger dan in Essen. Zoals al gemeld zou dit kunnen betekenen dat de kwaliteit van de verkochte huizen in Essen iets lager, of de leeftijd iets hoger is dan bijvoorbeeld in Wuustwezel.

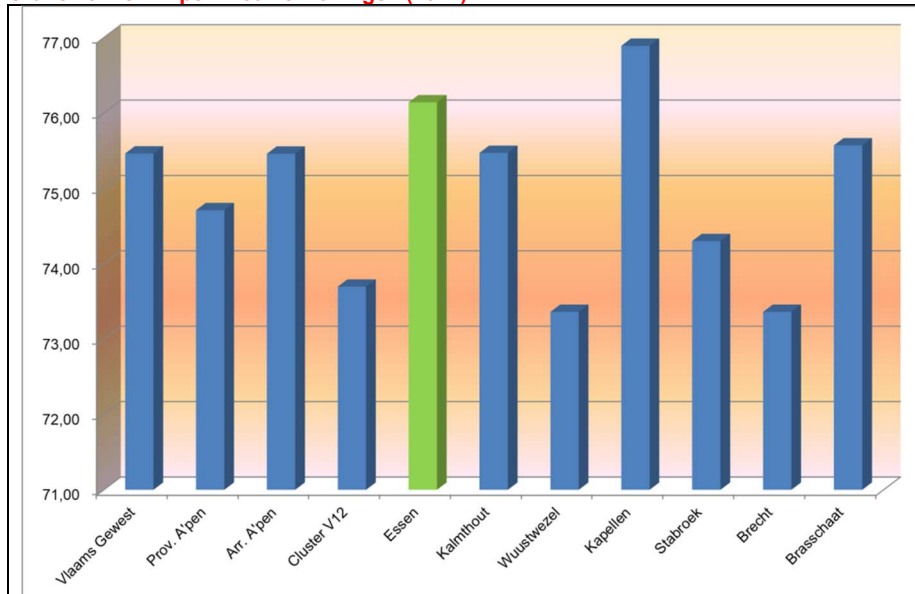
Grafiek 9.1.b. EPC-peil bestaande woningen (2013)

Een nieuwe woning moet bepaald E-peilen halen. Voor 2014 zien we dat een nieuwbouw in Essen een E-peil haalt van gemiddeld 76. Vanaf de bouwvergunningen die uitgereikt zijn in 2015 ligt het vereiste E-peil in Vlaanderen op 60. Later is dit nog verlaagd. Normaal gezien zou het E-peil vanaf

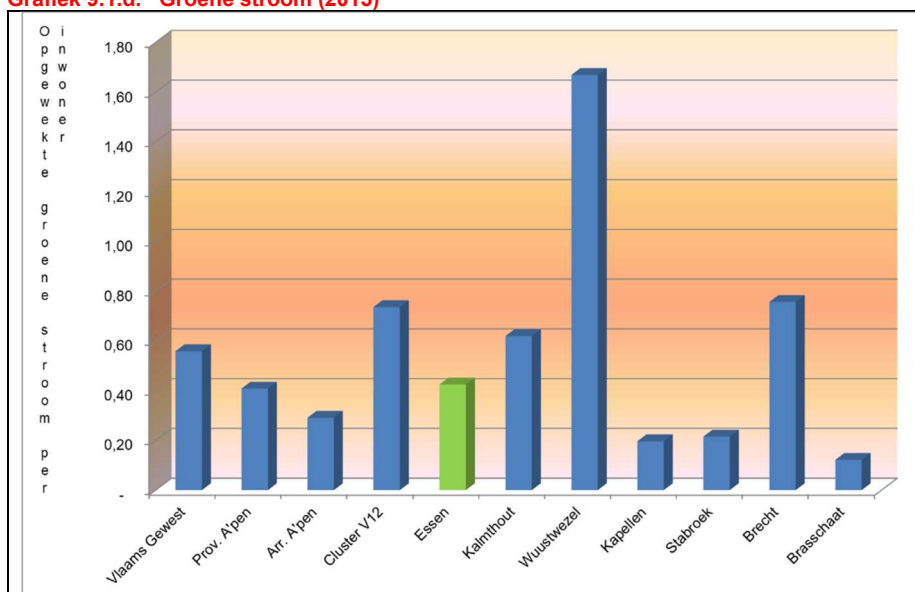
2015 dus moeten dalen. We merken ook dat behalve Kapellen alle andere gemeenten beter scoren dan onze gemeente.

Grafiek 9.1.c. E-peil nieuwe woningen (2014)

Naast het energieverbruik, geldt ook de opwekking van onze energie. De opwekking van groene stroom binnen de gemeente per inwoner staat in grafiek 9.1.d. Wuustwezel valt hier op. De combinatie van de windmolens naast de autostrade en de energierecuperatie bij de landbouwteelt in serres leveren voor Wuustwezel ter zake een belangrijke bijdrage. Essen scoort niet slecht ten opzichte van Kapellen, Stabroek en Brasschaat, maar blijft toch achter op Kalmthout, Brecht en de socio-economische cluster. De geïnstalleerde windmolens hebben een duidelijke effect. Zo vinden we windmolens terug in Essen, Kalmthout, Wuustwezel en Brecht, niet toevallig net de gemeenten die goed scoren als het gaat over de opwekking van groene stroom.

Grafiek 9.1.d. Groene stroom (2015)

De evolutie in de opwekking van groene stroom oogt spectaculair, zeker als de vergelijking start in 2006. In dat jaar was er amper sprake van groes stroom die opgewekt werd. Nog geen 10 jaar later is dit helemaal anders.

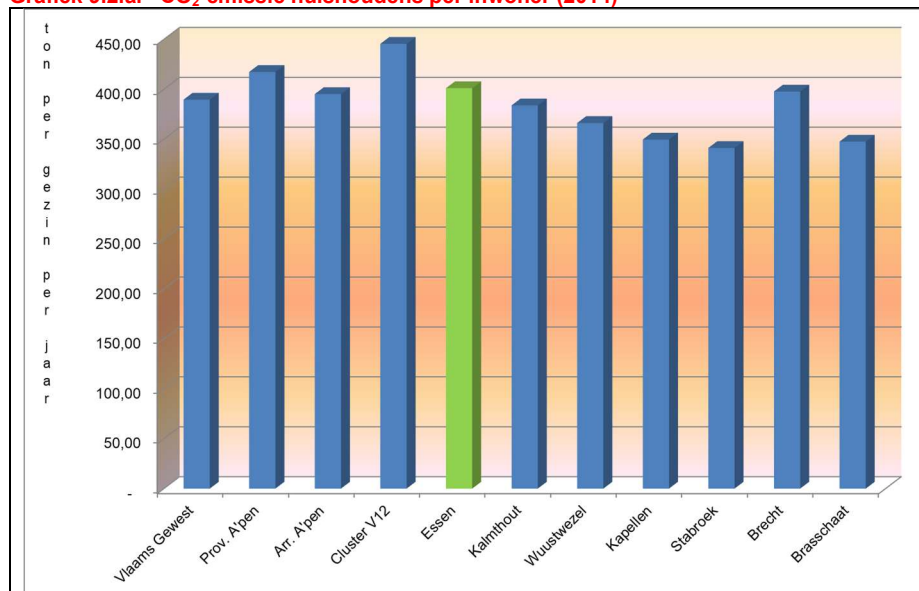
Tabel 9.1.b. Evolutie groenstroomvoorziening

	2006	2008	2010	2012	2014	2015
Vlaams Gewest	100,00	129,11	281,81	465,96	503,79	529,82
Prov. A'pen	100,00	179,33	487,34	959,61	1 087,71	1 187,41
Arr. A'pen	100,00	202,72	451,58	805,04	974,02	1 045,85
Cluster V12	100,00	167,27	431,40	1 051,87	1 314,06	1 374,18
Essen	100,00	3 090,91	18 663,64	47 145,45	69 054,55	71 090,91
Kalmthout	100,00	5 112,50	31 100,00	59 887,50	139 337,50	140 762,50
Wuustwezel	100,00	8 214,29	43 328,57	122 428,57	363 200,00	479 785,71
Kapellen	100,00	756,25	13 475,00	30 925,00	32 087,50	32 812,50
Stabroek	100,00	3 175,00	45 700,00	84 500,00	89 325,00	98 975,00
Brecht	100,00	109,23	193,08	375,32	564,91	572,96
Brasschaat	100,00	768,75	11 881,25	24 893,75	27 862,50	28 500,00

9.2 Afval

De CO₂-emissie die vrijkomt bij de verwarming van onze woningen is een weinig in het oog springende afvalvorm. Deze afval lozen we vrij in de open lucht, wat maakt dat we er vaak niet bij stilstaan. Grafiek 9.2.a. geeft de emissie door huishoudens per inwoner aan. Essen scoort beter dan de socio-economische cluster. Ten opzichte van de andere gemeenten (met uitzondering van Brecht) scoort Essen slechter. Met onze score van 28.750 ton CO₂-equivalenten scoren we 10 procent slechter dan Stabroek.

Grafiek 9.2.a. CO₂-emissie huishoudens per inwoner (2014)

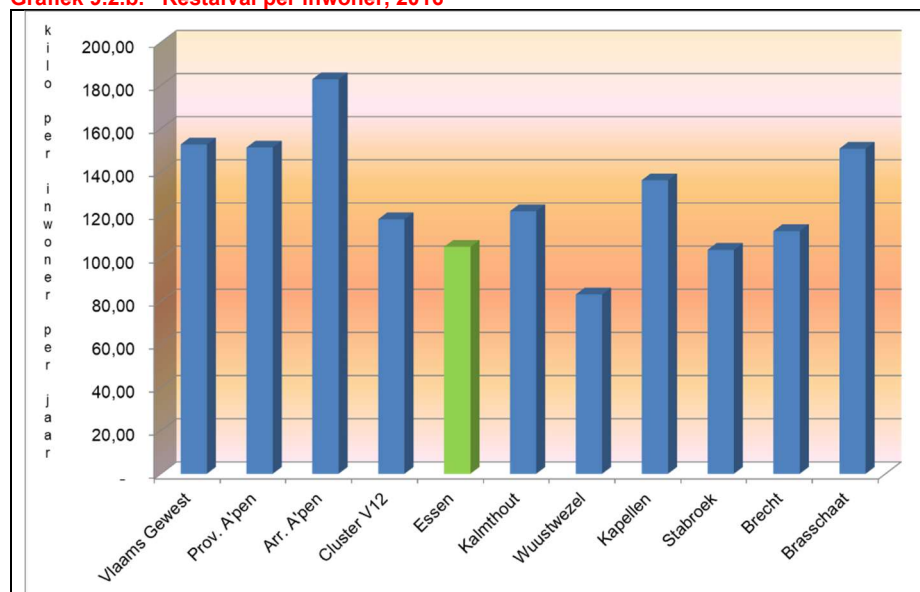
Grafiek 9.2.a. geeft enkel een momentopname. In tabel 9.2.a. kijken we naar de evolutie van laatste 10 jaar. Met een index 100 in 2005 zien we dat Essen een grote inspanning gedaan heeft inzake CO₂-emissies. Op 10 jaar tijd daalde de totale emissie in onze gemeente met 16,77 procent. De socio-economische cluster lieten ter zake een beter parcours optekenen.

Tabel 9.2.a. Evolutie CO2-emissies gezinnen

	2005	2007	2009	2011	2013	2014
Vlaams Gewest	100,00	96,24	95,27	83,51	98,50	81,00
Prov. A'pen	100,00	96,35	99,36	87,76	106,07	84,80
Arr. A'pen	100,00	95,93	99,43	87,89	106,68	84,57
Cluster V12	100,00	96,12	94,67	82,34	96,26	80,54
Essen	100,00	96,71	97,20	85,90	99,70	83,23
Kalmthout	100,00	96,98	102,06	90,41	109,67	87,25
Wuustwezel	100,00	97,36	103,35	92,59	112,24	89,54
Kapellen	100,00	96,07	98,86	87,15	104,42	83,09
Stabroek	100,00	97,89	102,53	91,03	109,47	87,24
Brecht	100,00	98,19	103,99	93,03	113,42	90,08
Brasschaat	100,00	96,17	99,50	87,73	105,46	84,21

Tabel 9.2.b. geeft de klassieke restafval per inwoner weer. Restafval is volgens OVAM gedefinieerd als huisvuil, grof vuil en PMD-afval. OVAM past ook een correctiefactor toe voor het opgehaalde straat- en gemeentevuil. In 2016 produceerde Essen met 105 kilo per inwoner minder restafval dan de socio-economische cluster. Enkel Wuustwezel scoort beter dan Essen. Hoe meer verstedelijkt, hoe slechter de score. Zo zien we dat het arrondissement Antwerpen veel hoger scoort dan Essen. Daarnaast tekent het Diftar-systeem een verschil op. Essen en Kalmthout heeft dergelijk systeem in 2016, Kapellen niet.

Grafiek 9.2.b. Restafval per inwoner, 2016

De vraag is of een beleid een invloed kan hebben op de opgehaalde kilo's. Om dit na te gaan, tekent tabel 9.2.b. de evolutie uit voor de periode 2005-2016. Met een index gelijk aan 100 in 2005, haalt Essen een score van 73,39 in 2016. Dit betekent dat in 2016 Essen 26,61 procent minder restafval per inwoner ophaalde. Dit is een spectaculaire daling. We tekenen in alle gemeenten een daling op. De evolutie in Essen is vergelijkbaar met deze in Kalmthout en Wuustwezel. Een "schok" zorgde in 2011 voor een eerste sprong in min. Een tweede plotse daling van de opgehaalde kilo's restafval per inwoner deed zich voor in 2016, gelijk met de invoering van het DIFTAR-systeem voor restafval. De grotere gehelen tekenen een kleinere daling van het restafval op.

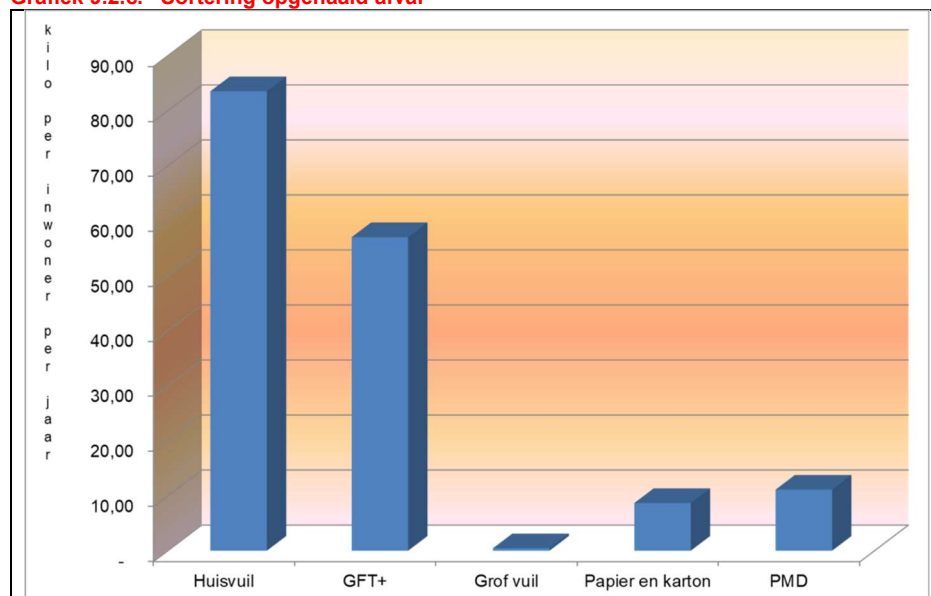
Tabel 9.2.b. Evolutie restafval

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2016
Vlaams Gewest	100,00	97,12	93,18	93,63	92,02	87,69	94,69
Prov. A'pen	100,00	93,64	88,70	91,54	89,09	83,43	92,62
Arr. A'pen	100,00	95,82	93,30	96,41	93,49	86,16	97,88
Cluster V12	100,00	96,39	92,85	91,51	89,33	86,90	87,10
Essen	100,00	90,16	83,86	75,85	76,82	78,32	73,39
Kalmthout	100,00	99,08	101,45	74,13	67,20	69,68	74,28
Wuustwezel	100,00	105,34	88,96	87,62	87,45	88,54	71,76
Kapellen	100,00	100,22	86,67	93,34	95,42	88,87	87,01
Stabroek	100,00	108,49	109,57	115,81	128,71	99,76	84,18
Brecht	100,00	94,38	94,49	94,12	99,20	105,25	97,82
Brasschaat	100,00	108,40	93,68	93,56	89,68	89,51	94,93

Als we spreken over afval, dan staat Vlaanderen ver in haar strijd voor de sortering. Dit was in het verleden anders. Om hier een zicht op te kunnen krijgen zetten we de verschillende opgehaalde fracties naast mekaar. Daarnaast kijken we ook naar de IGEAN-gegevens voor Essen in een historisch perspectief.

Grafiek 9.2.c. geeft duidelijk aan dat het grootste gedeelte dat afval dat in 2016 opgehaald werd, uitgedrukt in kilo per inwoner, nog steeds huisvuil is. Uiteraard zegt de kilomaat niets over het opgehaald volume, maar het is wel een graadmeter. Zo is PMD-afval groter in volume per kilo dan huisvuil. Bij GFT+-afval zouden we dan net het omgekeerde hebben. De grafiek geeft echter enkel een foto. In tabel 9.2.c. geven we de evolutie van de afvalsortering aan per inwoners vanaf 2008.

Grafiek 9.2.c. Sortering opgehaald afval

Als we kijken naar tabel 9.2.c., dan zien we dat het aantal kilo's opgehaald huisvuil per inwoner licht toename op 10 jaar tijd. De toename van het aantal Essenaren is hier al mee uitgefilterd door te werken met de maat per inwoner. Als we dit niet doen, dan bekomen we een toename van huisvuil van 9 procent op 10 jaar. We merken wel dat we een kantelpunt hebben gekend in 2015-2016. Waar het aantal kilo per inwoner voordien bleef toenemen, daalt het aantal kilo per inwoner sinds 2016. Wellicht is de invoering van het Diftar-systeem hier niet vreemd aan.

Tabel 9.2.c. Evolutie afvalsortering

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Huisvuil	100,00	101,23	101,53	111,05	107,75	109,66	110,70	111,54	105,74	101,44
GFT+	100,00	101,16	94,82	107,00	100,83	93,03	68,86	64,32	62,97	57,36
Grof vuil	100,00	63,84	85,55	127,43	80,05	72,10	53,47	30,42	49,56	33,45
Papier en karton	100,00	101,07	107,79	119,95	109,59	118,72	115,49	108,02	99,71	128,12
PMD	100,00	101,41	96,59	95,00	89,40	87,09	85,61	85,83	86,27	80,34

Het GFT+-afval tekent een andere evolutie uit. Als de index in 2008 gelijk is aan 100, dan is deze index constant gedaald sinds 2014 per inwoner. Voor 2014 merken we een nagenoeg constante lijn op. De grens van 2013 naar 2014 vertoont echter een trendbreuk die nadien niet weggevaagd is.

Een gelijkaardige evolutie, maar met kleinere hoeveelheden vinden we terug bij grof vuil. Een heel andere trend merken we bij papier en karton. Dit wil wel opvallend want we zouden verwachten dat met de toenemende digitalisering de papierberg zou verkleinen. Als we naar het aantal opgehaalde kilo's kijken, merken we echter dat het over een heel klein aantal kilo's gaat (8,66 kilo per inwoner in 2017).

Bij de PMD-verpakkingen zien we een dalende trend die constant is. Behoudens een kleine stijging in 2009, zien voor het overige het aantal kilo's PMD-afval dalen. In 2017 tekende we een relatief sterke daling op, maar de vraag is of deze daling een trend zal vormen of niet.

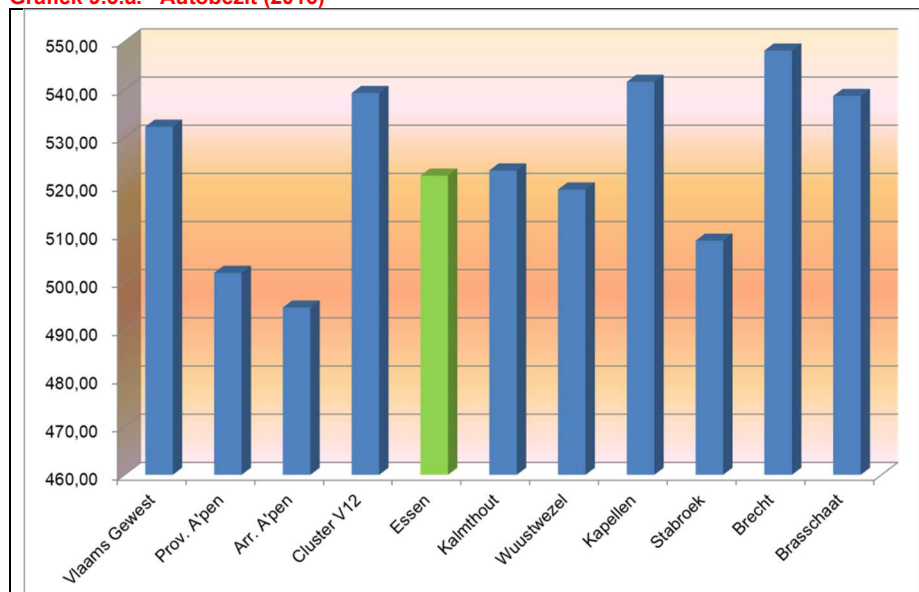
9.3 Verplaatsingen

In dit gedeelte kijken we naar de verplaatsingen in en rond Essen. Vergelijkende verkeerstellingen die in een reeks omgezet kunnen worden om te vergelijken met andere gemeenten bestaan niet direct. Daarom vormt voorlopig het aantal auto's dat de inwoners in onze gemeente bezitten een aanwijzing van de wijze van verplaatsing. Niet dat dit direct het gebruik aangeeft, maar het geeft wel een indicatie ter zake.

In grafiek zetten we het aantal auto's per inwoners uit in 2016. We merken dat Essen gelijkaardig scoort al Kalmthout en Wuustwezel. Opvallend is de lage score van het arrondissement en de provincie Antwerpen en Stabroek. Voor de twee grotere gehelen kunnen we hieruit afleiden dat de verstedelijking leidt tot een lager autobezit. Voor Stabroek geldt eigenlijk iets gelijkaardig. Stabroek heeft, geprangd tussen het district Bezali en het district stad Antwerpen, verbindingen die vergelijkbaar zijn met deze van de stad Antwerpen. Als we merken dat het autobezit per inwoner in onze (landelijke) cluster nog hoger is dan Essen, lijkt het er inderdaad op dat de verstedelijking leidt tot een lager autobezit, en daaruit afgeleid lager autogebruik.

Gezien het groeiend milieubewustzijn de laatste jaren, gecombineerd met de groei aan alternatieve vervoersmogelijkheden, zouden we kunnen veronderstellen dat het lagere autobezit in de eerder stedelijke omgevingen vooral een recentelijk fenomeen is, of toch op zijn minst recentelijk versterkt. Als we dan naar de evolutie in tabel 9.3.a. kijken, zien we dat allen vergelijkingseenheden een toename van het autobezit kenden. Vooral Essen en Brecht kenden een grote toename (met 11% op 11 jaar tijd). De kleinste toename vinden we terug in Stabroek. We zien inderdaad dat de gemiddelde jaarlijkse toename van het autobezit in de stedelijke omgeving van het arro en de provincie lager is dan in de eerder landelijk georiënteerde gemeenten.

Grafiek 9.3.a. Autobezit (2016)

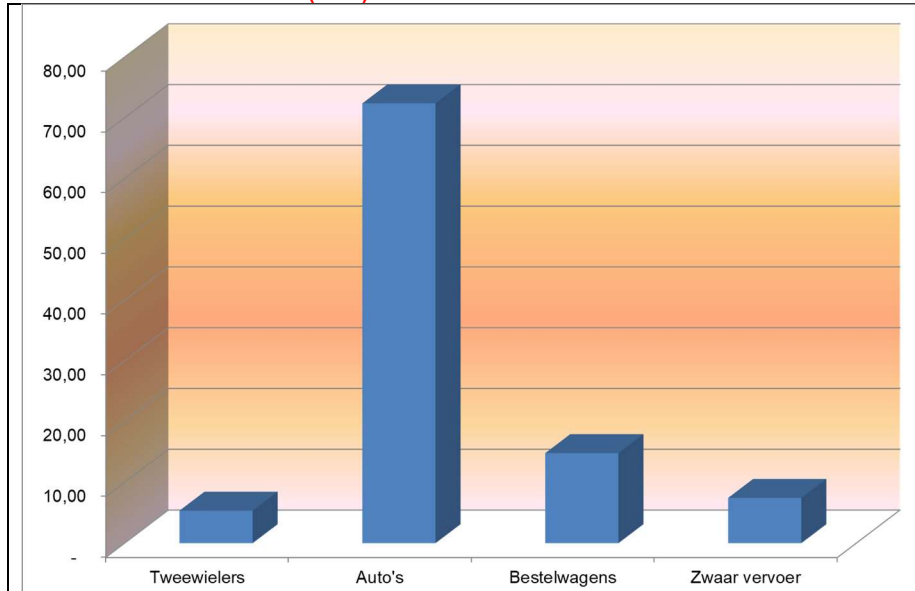

Tabel 9.3.a. Evolutie autobezit per inwoner

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2016
Vlaams Gewest	100,00	101,28	102,64	105,53	106,18	107,80	109,89
Prov. A'pen	100,00	100,91	102,74	104,54	103,96	105,54	106,40
Arr. A'pen	100,00	100,03	101,73	103,60	104,04	106,54	107,51
Cluster V12	100,00	102,06	103,50	106,55	107,38	109,20	110,30
Essen	100,00	103,32	105,69	109,68	110,79	111,37	111,96
Kalmthout	100,00	101,79	103,62	106,29	105,62	107,76	108,82
Wuustwezel	100,00	102,53	102,37	105,65	106,60	108,80	109,05
Kapellen	100,00	101,68	103,22	106,55	105,91	108,08	109,06
Stabroek	100,00	100,63	100,78	103,27	104,04	104,29	103,91
Brecht	100,00	102,28	104,19	108,29	109,58	111,45	111,87
Brasschaat	100,00	102,02	103,40	106,68	107,67	108,93	109,72

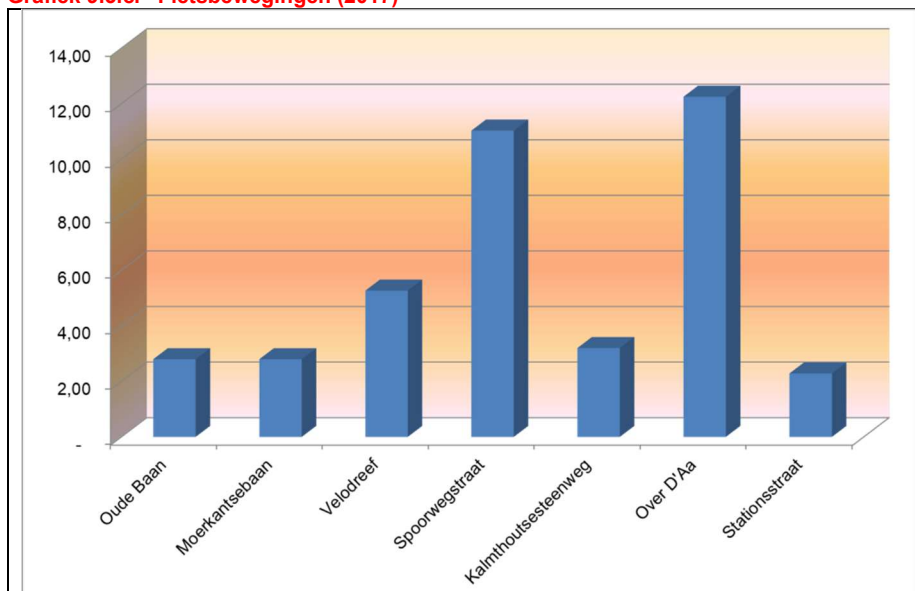
Autobezit is slechts één aspect van verplaatsingsgedrag. De gemeente heeft in het verleden verschillende verkeerstelling georganiseerd op verschillende plaatsen (Over d'Aa, Moerkantsebaan, Velodreef, Spoorwegstraat, Oude Baan, Stationsstraat en Kalmthoutsesteeweg). De resultaten van deze tellingen leiden tot de vervoersmodi waarvan de bewegingen het meest voorkwamen. Grafiek 9.3.b. geeft de totale foto weer in 2017. Uit de grafiek leiden we af dat het populairste vervoersmiddel de auto is. Met een aandeel van 72 procent scoort de auto veruit het beste van alle modi. In tweede instantie volgens bestelwagens en zwaar vervoer. De fiets is het minst populair gemeten vervoersmiddel. Dit is misschien logisch gezien de meetpunten.

Grafiek 9.3.b. Vervoersmodi (2017)

Grafiek 9.3.c. demonstreert het aantal fietsbewegingen. Vooral relatief hoge scores voor de Spoorwegstraat en Over D'Aa vallen op. De nabijheid van het station kan een eenvoudige verklaring vormen voor de spoorwegstraat.

Grafiek 9.3.c. Fietsbewegingen (2017)

Naast de cijfers (foto) op een bepaald moment, is ook de evolutie van de gebruikte vervoersmodi interessant. Tabel 9.3.b. zet 2011 op een index 100. Vervolgens geeft de tabel de aandelen van de verschillende vervoersmodi over de jaren heen. Wat in tabel 9.3.b. opvalt is de evolutie van het aantal bestelwagens. Op 7 jaar tijd is het aantal bewegingen met bestelwagens in Essen toegenomen met 70 procent. De toename is niet constant. Waar we een sterke toename kennen in 2012, zien we terug een daling in 2015. Ook het aandeel van het zwaar vervoer kent een stijging wanneer we naar begin en eindpunt van de meting kijken. Het zwaar vervoer laat evenwel grote schommelingen jaar na jaar

optekenen. Vermoedelijk heeft dit te maken met een aanwezigheid van een tijdelijke werf waar het zwaar vervoer heen moet.

Tabel 9.3.b. Evolutie aandelen vervoersmodi

Modus	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tw eew ielers	100,00	178,59	93,30	74,61	74,28	84,67	80,02	90,36
Auto's	100,00	97,75	85,18	83,58	86,72	93,99	88,64	91,37
Bestelw agens	100,00	77,33	211,31	224,42	220,37	162,30	169,63	170,98
Zw aar vervoer	100,00	85,34	140,07	160,05	125,92	104,35	166,85	120,16

Het aantal bewegingen met de auto en de tweewieler nam in vergelijking met 2010 af. Hoewel de fiets vanaf 2014 terug een opstoot lijkt te krijgen, daalde het fietsaandeel sterk tussen 2010 en 2013.

DEEL V : PARTNERSCHAPPEN

